

Voldtektslovbruddet

Kandidatnummer: 231

Leveringsfrist: 10.april 2008

Til sammen 39.904 ord

08.04.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING.</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgavens tema og problemstillinger.	1
1.2	Avgrensning.	2
1.3	Oppgavens rettskilder.	2
<u>2</u>	<u>INTRODUKSJON AV VOLDTEKTSLOVBRUDET.</u>	<u>4</u>
2.1	Voldtekt.	4
2.2	Straffeloven av 1902 og revisjoner i sedelighetslovgivningen.	6
2.3	Voldtektslovbruddets omfang.	9
2.4	Sammenfatning.	11
<u>3</u>	<u>STRL. § 192.</u>	<u>12</u>
3.1	Strl. § 192 i fulltekst.	12
3.2	Straffbarhetsbetingelsene.	13
3.2.1	Vilkår 1 - Handling i strid med et straffebud.	13
3.2.2	Vilkår 2 - Fravær av straffefrihetsgrunner.	13
3.2.3	Vilkår 3 – Utvist den nødvendige skyld.	13
3.2.4	Vilkår 4 – Tilregnelighet.	15
3.3	Gjennomgangen av strl. § 192.	16
3.4	Strl. § 192 første ledd a) til c).	16
3.4.1	Seksuell omgang.	16
3.4.1.1	Konkurrens.	18

3.5	Strl. § 192 første ledd a).	20
3.5.1	Handling i strid med straffebudet.	20
3.5.1.1	Konkurrens.	22
3.5.1.1.1	De lege ferenda.	25
3.5.2	Skyldkravet.	25
3.5.3	Eksempler til illustrasjon.	25
3.6	Strl. § 192 første ledd b).	26
3.6.1	Handling i strid med straffebudet.	26
3.6.2	Skyldkravet.	29
3.7	Strl. § 192 første ledd c).	29
3.7.1	Handling i strid med straffebudet.	30
3.7.2	Skyldkravet.	32
3.7.3	Eksempler til illustrasjon.	33
3.8	Andre konkurransespørsmål.	33
3.9	Bruken av strl. § 192 når fornærmede er under 14 år.	34
3.9.1	De lege ferenda.	37
3.10	Konkurrens ved voldtekt av mindreårig.	38
3.11	Strafferammer – strl. § 192 annet og tredje ledd.	39
3.12	Strl. § 192 annet ledd.	40
3.12.1	Strl. § 192 annet ledd a).	40
3.12.2	Strl. § 192 annet ledd b).	40
3.12.2.1	Noen særlige problemstillinger tilknyttet strl. § 192 annet ledd b).	41
3.12.3	Adgang til å gå under minstestrafen.	43
3.13	Strl. § 192 tredje ledd.	43
3.13.1	Strl. § 192 tredje ledd a).	43
3.13.1.1	Eksempler til illustrasjon.	44
3.13.2	Strl. § 192 tredje ledd b).	44
3.13.3	Strl. § 192 tredje ledd c)	48
3.13.4	Strl. § 192 tredje ledd d).	49
3.13.4.1	Handling i strid med straffebudet.	49

3.13.4.2	Skyldkravet.	50
3.13.4.3	Eksempler til illustrasjon.	52
4	<u>UTENLANDSK OG INTERNASJONALRETT.</u>	53
4.1	Den svenske og danske reguleringen av voldtekt.	53
4.1.1	Lovtekst.	53
4.1.2	Innledning.	54
4.1.3	Den seksuelle handlingen.	54
4.1.3.1	Sverige:	54
4.1.3.2	Danmark.	57
4.1.4	Virkemidler.	58
4.1.4.1	Sverige.	58
4.1.4.2	Danmark.	59
4.1.5	Seksuell omgang med bevisstløs.	60
4.1.5.1	Sverige.	60
4.1.5.2	Danmark.	61
4.1.6	Tvang til seksuell omgang med en annen, eller seg selv.	61
4.1.6.1	Sverige.	62
4.1.6.2	Danmark.	62
4.1.7	Skyldkrav.	63
4.1.7.1	Sverige.	63
4.1.7.2	Danmark.	64
4.1.8	Sammenfatning.	64
4.1.9	Konklusjon.	65
4.2	Internasjonalrett.	66
4.2.1	Kort om EMK.	66
4.2.2	Hvor fritt står statene selv til å bestemme hva som skal anses som voldtekt?	67
4.2.3	Prosessuelle hindringer for straffeforfølgning av voldtekt.	73
5	<u>BEVISUNDERSØKELSEN.</u>	76
5.1	Innledning.	76
5.1.1	Sakstypen.	77
5.1.2	Utvelgelsen av de ti dommene.	77

5.1.3	Målsetning.	77
5.1.4	Opplegget videre.	81
5.2	Enhver rimelig tvil.	85
5.3	Rettspraksis.	85
5.3.1	LB-2006-98964 – Borgarting lagmannsrett. (Df 1)	85
5.3.1.1	Tiltalen og dens grunnlag.	85
5.3.1.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	86
5.3.1.3	Partenes forklaring.	86
5.3.1.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	87
5.3.1.5	Lagretten sin vurdering.	88
5.3.2	LG-2007-39298 - Gulating lagmannsrett. (Df 2)	88
5.3.2.1	Tiltalen og dens grunnlag.	88
5.3.2.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	88
5.3.2.3	Partenes forklaring.	89
5.3.2.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	90
5.3.2.5	Lagretten sin vurdering.	92
5.3.3	LB-2007-36143- Borgarting lagmannsrett. (Df 3)	92
5.3.3.1	Tiltalen og dens grunnlag.	92
5.3.3.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	93
5.3.3.3	Partenes forklaring.	93
5.3.3.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	94
5.3.3.5	Lagretten sin vurdering.	95
5.3.4	LB-2005-172462 – Borgarting lagmannsrett (Df 4)	95
5.3.4.1	Tiltalen og dens grunnlag.	95
5.3.4.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	96
5.3.4.3	Partenes forklaring.	96
5.3.4.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	97
5.3.4.5	Lagretten sin vurdering.	98
5.3.5	LG-2003-14806 – Gulating lagmannsrett. (Df 5)	98
5.3.5.1	Tiltalen og dens grunnlag.	98
5.3.5.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	99
5.3.5.3	Partenes forklaring.	99
5.3.5.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	100
5.3.5.5	Lagretten sin vurdering.	101
5.3.6	LA-2004-15425 – Agder lagmannsrett. (Fri 6)	102

5.3.6.1	Tiltalen og dens grunnlag.	102
5.3.6.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	102
5.3.6.3	Partenes forklaring.	102
5.3.6.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	103
5.3.6.5	Lagretten sin vurdering.	104
5.3.7	LG -2007- 102477- Gulating lagmannsrett. (Fri 7)	105
5.3.7.1	Tiltalen og dens grunnlag.	105
5.3.7.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	105
5.3.7.3	Partenes forklaring.	106
5.3.7.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	107
5.3.7.5	Lagretten sin vurdering.	108
5.3.8	LF-2005-15934 – Frostating lagmannsrett. (Fri 8)	108
5.3.8.1	Tiltalen og dens grunnlag.	108
5.3.8.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	109
5.3.8.3	Partenes forklaring.	109
5.3.8.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	110
5.3.8.5	Lagretten sin vurdering.	111
5.3.9	LB - 2005- 21606 – Borgarting lagmannsrett. (Fri 9)	111
5.3.9.1	Tiltalen og dens grunnlag.	112
5.3.9.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	112
5.3.9.3	Partenes forklaring.	112
5.3.9.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	113
5.3.9.5	Lagretten sin vurdering.	114
5.3.10	LB -2005 -32278 – Borgarting lagmannsrett. (Fri 10)	115
5.3.10.1	Tiltalen og dens grunnlag.	115
5.3.10.2	Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.	115
5.3.10.3	Partenes forklaring.	116
5.3.10.4	Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).	116
5.3.10.5	Lagretten sin vurdering.	117
5.4	Sammenligning av bevisbilde.	118
5.4.1	Likheter.	118
5.4.2	Ulikheter.	120
5.4.3	Inntrykk og konklusjon.	125
6	<u>OPPSUMMERING OG AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.</u>	<u>128</u>

7	<u>LITTERATURLISTE.</u>	131
7.1	Bøker.	131
7.2	Forarbeider.	132
7.2.1	Norske forarbeider.	132
7.2.2	Utenlandske forarbeider.	133
7.3	Nettdokument.	133
7.4	Artikler.	135
7.5	Personlig meddelelse.	135
7.6	Domsregister.	136
7.6.1	Høyesterett - dommer og kjennelse.	136
7.6.2	Lagmannsrett.	137
7.6.3	Dommene i bevisundersøkelsen.	138
7.6.4	Internasjonale dommer.	139
7.6.5	Utenlandske dommer.	139
7.7	Lovregister.	140
7.7.1	Norske lover.	140
7.7.2	Utenlandske lover.	141
7.8	Konvensjoner.	141
8	<u>VEDLEGG.</u>	142
8.1	Vedlegg – tabell: bevisundersøkelsens 10 lagmannsrettsdommer.	142
8.2	Vedlegg – upublisert materiale.	143

1 Innledning.

1.1 Oppgavens tema og problemstillinger.

Oppgavens tema er voldtektsforbrytelsen. Voldtekt er regulert i straffeloven – strl. - av 1902.¹ Straffelovens kapittel 19 regulerer seksualforbrytelser, herunder voldtekt i § 192. Oppgaven består av – i tillegg til innledning og en introduksjon av voldtektslovbruddet – 3 hoveddeler:

Hoveddel 1 inneholder først en kort redegjørelse for de 4 straffbarhetsbetingelsene.² Deretter gis en grundig rettslig redegjørelse for strl. § 192, hvor samtlige ledd med gjerningsbeskrivelse og skyldkrav gjennomgås. Kravet om tilregnelighet og fravær av straffefrihetsgrunner reiser få særegne problemstillinger for voldtektsforbrytelsen, og det avgrenses av den grunn - samt på grunn av oppgavens omfang - mot disse to vilkårene.

Hoveddel 2 behandler andre lands og den internasjonale reguleringen av voldtekt. Av utenlandsk rett gis en oversikt over den danske og svenske voldtektsregulering. Det avgrenses mot en sammenligning av strafferammer og straffeutmåling av hensyn til oppgavens omfang. Av internasjonalrett behandles EMK.³ Fokuset vil her være på de plikter Norge som konvensjonsstat er pålagt når det gjelder den strafferettslige regulering av sedelighetsforbrytelser – særlig voldtekt.

Hoveddel 3 tar for seg bevisvurderingen i voldtektssaker. Det gjennomføres en undersøkelse av bevisbildet i 10 lagmannsrettssaker – 5 domfellelser og 5 frifinnelser, hvor tiltale er reist for fullbyrdet overtredelse av strl. § 192. Bevisbildet i de utvalgte dommer

---

¹ Almindelig borgerlig Straffelov av 22.mai 1902 nr.10.

² Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.194.

³ Den europeiske menneskerettskonvensjonen av 4.november 1950.

settes i tabell og sammenlignes, og funnene vurderes opp mot 3 andre undersøkelser som belyser temaet bevis i voldtektssaker.

Det er to hovedproblemstillinger i oppgaven:

- Gjennomgå strl. § 192 med vekt på bestemmelsens rettslige innhold, anvendelsesområdet, grensdragninger, rettstomme rom, konkurrans, sammenlikning med svensk og dansk rett, og EMK.
- Undersøke bevisbilde i ti lagmannsrettssaker hvor tiltale er reist for overtredelse av strl. § 192 – 5 domfellelser og 5 frifinnelser – for å sammenlikne forekomsten av bevis/momenter som kan ha betydning for avgjørelsen av skyldspørsmålet.

1.2 Avgrensning.

Det avgrenses mot en behandling av straffeutmåling i voldtektssaker.

Straffeutmåling og straffnivå i voldtektssaker, har i nyere tid blitt behandlet blant annet av to andre juridiske studenter ved Universitetet i Oslo - spesialoppgaver fra 2006.

Forsøk og medvirkning til voldtekt er straffbart, jf strl. § 49 og strl. § 205. Det er i utgangspunktet naturlig å behandle forsøk og medvirkning i en oppgave om voldtekt, men jeg har valgt å foreta en bevisundersøkelse som har gjort en avgrensning mot disse temaene nødvendig.

1.3 Oppgavens rettskilder.

En stor del av oppgaven består av en rettslig redegjørelse for gjeldende rett tilknyttet den norske strl. § 192. Lovtekst, forarbeider og rettspraksis vil få en dominerende rolle som rettskildefaktorer. Juridisk teori benyttes til å få kunnskap om emnet og problemstillinger, samt hvor rettskildebildet spriker eller er svakt. Har juridisk teori blitt benyttet til å få kunnskap om emnet, ved for eksempel å finne relevante dommer, oppgis teorien også som kilde. Alle primærkildene er imidlertid lest, og det er disse som utgjør det rettskildemessige grunnlaget for redegjørelsene.

Ved redegjørelsen for den utenlandske reguleringen av voldtekt, brukes svenske og danske lovtekster og forarbeider. For dansk rett sin del vil også en dansk straffelovkommentar benyttes. Bruken av den danske straffelovkommentaren har for min del vært nødvendig. Dette fordi de danske forarbeidene, og da særlig når det gjelder gjerningsinnholdet i voldtektsbestemmelsen, ikke i nyere tid samlet er blitt gjennomgått. Når de danske – gjeldende – forarbeidene strekker seg over en tidsperiode på ca 20 år, har jeg funnet det svært vanskelig å få klarhet i gjeldende rett med utgangspunkt i forarbeidene. Danmark har heller ikke som tradisjon – som i Norge – å redegjøre kort for gjeldende rett når det utarbeides nye forarbeider som eksempelvis behandler strafferammene for voldtekt. Visse tvilsspørsmål er forelagt svenske og danske professorer i strafferett.

Den internasjonale retten – EMK - belyses ut i fra norsk lovtekst, engelsk konvensjonstekst, og domstolspraksis fra EMD. Norsk juridisk teori og norske forarbeider blir også benyttet.

Bevisundersøkelsen består i stor grad av rettspraksis, henholdsvis 10 lagmannsrettsdommer og 10 tingrettsdommer. I tillegg vil en doktoravhandling i psykologi, et utdrag fra en juridisk doktoravhandling, og en undersøkelse foretatt av riksadvokaten bli benyttet.

2 Introduksjon av voldtektslovbruddet.

2.1 Voldtekt.

Frivillig seksuell omgang mellom personer over 16 år av ulikt eller likt kjønn, er i dagens Norge i utgangspunktet tillatt. Unntak gjøres i visse tilfeller. Et eksempel er strl. § 197 som forbyr ”seksuell omgang med slektning i nedstigende linje”. Seksuell omgang mellom slektninger i nedstigende linje oppfattes som støtende å anses ikke samfunnsmessig ønskelig blant annet ut fra arvebiologiske hensyn. Bestemmelsen skal også gi beskyttelse mot handlinger som på grunn av slektsforholdet har preg av alvorlig seksuelt overgrep.⁴ Et annet unntak er strl. § 193 første ledd som strafflegger: ”Den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tillitsforhold...”. Det er selve utnyttningen av et overmakts- eller avhengighetsforhold bestemmelsen skal beskytte mot. Den seksuelle omgang bør ikke være et resultat av tvang, og kan således være frivillig. Strl. § 193 og strl. § 197 har en annen karakter enn strl. § 192, som nettopp rammer den ufrivillige seksuelle omgang - voldtekt.⁵

I dagens samfunn er personlig frihet og selvbestemmelsesrett høyt verdsatte verdier. Voldtekt kjennetegnes nettopp ved at den personlige integritet og ens selvbestemmelsesrett krenkes.⁶ Strl. kap 19 inneholder flere typer seksualforbrytelser av ulik grovhet. Voldtekt, jf. strl. § 192, regulerer den ufrivillige seksuelle omgang, og er en av de groveste former for seksuelle overgrep.⁷ Det er hovedsaklig kvinner som utsettes for voldtekt, og overgriperne er hovedsaklig menn.⁸

Voldtektsforbrytelsen fører gjerne med seg store skadevirkninger av psykisk art, og i visse tilfeller fysiske skader, som den fornærmede kan bære med seg i flere år, om ikke resten av

---

⁴ NOU 1997:23 s.66. Ot.prp. nr 28 (1999-2000) s. 78.

⁵ NOU 1997:23 s.39. Ot.prp. nr 28 (1999-2000) s. 72.

⁶ NOU 1997:23 s.46.

⁷ Ot.prp. nr 28 (1999-2000) s. 18,22.

⁸ NOU 2008:4 s.36.

livet.⁹ Voldtekt er i dag også satt på den internasjonale dagsorden. Norge har ved mnskrl. § 2 gjort en rekke internasjonale konvensjoner til norsk rett.¹⁰ En av de viktigste konvensjonene som er inkorporert er EMK. EMK gir i art. 3 et: ”*Forbud mot tortur*”, og slår fast: ”*Retten til respekt for privatliv og familieliv*” i art. 8. Disse bestemmelsene pålegger Norge å gi borgerne effektiv beskyttelse mot seksuelle overgrep.¹¹

I Norge er det vanlig at det blant annet i media og forskning opereres med ulike ”typer” av voldtekter, avhengig av relasjonen mellom gjerningsmannen og fornærmede. Strl. § 192 operer ikke med noe tilsvarende skille. De ulike kategorier har således ingen rettslig betydning i seg selv. *Overfallsvoldtekter* – gjerningsmannen og fornærmede kjenner hverandre ikke, og har ikke hatt kontakt før voldtekten. Disse voldtektene skjer typisk ute i det offentlige rom, mens de andre voldtektstypene i stor grad finner sted innendørs i private boliger. *Kjæresteparvoldtekter* - gjerningsmannen og fornærmede er gift, samboere eller kjærester. *Bekjentskapsvoldtekter* - det er en viss relasjon mellom partene i form av at de er venner, bekjente, eller har møttes samme dag. *Nachspielvoldtekter* – relasjonen mellom partene er gjerne den samme som i de såkalte bekjentskapsvoldtekter, men alkohol/rus og det at voldtekten gjennomføres når fornærmede er bevisstløs, er hyppigere forekommende. *Ungdomsvoldtekter* -gjerningsmannen og fornærmede er svært unge – fra ca 13 års alderen. Partene er ofte påvirket av alkohol, og voldtekten finner gjerne sted i forbindelse med private fester, eller ute i det offentlige rom i forbindelse med 17. mai feiring og lignende begivenheter. I media er det gjerne overfallsvoldtektene som får størst oppmerksomhet. Selv om det er disse sakene allmennheten lettest får kjennskap til, så er denne voldtektstypen kun karakteristisk for et lite antall voldtekter. De fleste voldtekter skjer mellom personer i nære relasjoner – kjærester, gifte, samboende - i felles eller i annen bolig. I den andre hovedtypen av voldtekter er det større eller mindre grad av bekjentskap

---

⁹ NOU 1997:23 s.46.

¹⁰ Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett av 21.mai 1999 nr.30.

¹¹ NOU 2006:10 s. 81,84, 88-89.

mellom fornærmede og gjerningspersonen. De har eksempelvis vært sammen på fest, har felles bekjente, eller har blitt kjent med hverandre den aktuelle kvelden.¹²

2.2 Straffeloven av 1902 og revisjoner i sedelighetslovgivningen.

Norges straffelov er fra 1902. I dag, 106 år senere, har loven vært gjenstand for en rekke revisjoner. I dette kapittelet gis en oversikt over de viktigste revisjoner vedrørende seksualforbrytelser – med fokus på voldtekt.

I 1927 ble det foretatt en stor revisjon av sedelighetslovgivningen. Årsaken var en utbredt kritikk av rettspraksis i sedelighetssaker, samt det stadige økende antall registrerte seksuallovbrudd. Minstestrafen for voldtekt og utuktig omgang med barn under 14 år ble hevet fra 1 til 3 år. Utuktig omgang med barn under 16 år fikk en minstestraft på 6 måneder. Fornærmedes alder ble gjort til et objektivt straffbarhetsmoment.¹³ Disse endringene ble i de påfølgende år utsatt for kritikk. Det kom blant annet frem at Høyesterett i flere tilfeller, som en følge av minstestrafen, måtte utmåle en annen straff enn den de mente var rett. Kritikken resulterte i at Straffelovrådet avga en innstilling om at minstestrafen for voldtekt og utuktig omgang med barn under 14 år ble redusert til 1 år. Dette førte til en lovendring i 1963 i samsvar med Straffelovrådets innstilling, samt at det objektive straffbarhetsmomentet tilknyttet alder ble modifisert.¹⁴ I 1963 ble også strl. § 210 som satte straff for den som ikke giftet seg med en kvinne som hadde latt seg besvangre i tillit til et løfte om ekteskap opphevet. En lovteknisk forenkling ble også gjennomført.¹⁵

I 1972 ble strl. § 213, som rammet homoseksuell omgang mellom menn og utuktig omgang med dyr, og strl. § 379, som rammet den som tross påtalemyndighetens advarsel fortsatte

---

¹² NOU 2008:4 s.36. Kvalheim (2005).

¹³ NOU 1997:23 s.8.

¹⁴ NOU 1997:23 s.9.

¹⁵ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.13.

”et offentlig forargelse vekkende samliv i utuktig omgjengelse med en person av det annet kjønn”, opphevet.¹⁶

I 1974 ble en mann for første gang domfelt av Høyesterett for voldtekt av sin ektefelle, jf. Rt-1974-1121.¹⁷

Ved lov av 16. juni 1989 nr 68 ble definisjonen av samleie utvidet til også å gjelde anal samleie. Innføring av penis i munn, og innføring av gjenstand i vagina eller endetarmsåpning ble også likestilt med samleie.¹⁸

Ved lov av 22. mai 1992 nr.49 ble den øverste strafferamme på 21 år ved visse former for utuktig omgang med barn under 14 år, utvidet til også å gjelde for handlinger som var særlig smertefulle eller krenkende, eller som var foretatt gjentatte ganger overfor barn under 10 år. Utuktig omgang med barn under 16 år fikk en ny strafferamme på 15 år når handlingen ble foretatt på en særlig smertefull eller krenkende måte, eller overgriperen var tidligere straffet for alvorlige sedelighetsforbrytelser.¹⁹

Ved lov 22. mai 1998 nr.31 ble det gitt et tillegg i strl. § 192 første ledd om at man ved vurderingen av om det var utøvet vold, skulle vektlegge om fornærmede var under 14 år. Det ble også bestemt at foreldelsesfristen ved overgrep mot barn under 14 år, ikke skulle begynne å løpe før fornærmede fylte 18 år, jf. strl. § 68 første ledd annet punktum.²⁰

Ved lov av 11. august 2000 nr.76 ble det foretatt en totalrevisjon av sedelighetskapittelet. Det ble foretatt en språklig modernisering. ”Utuktig omgang” og ”utuktig handling” ble erstattet med ”seksuell omgang” og ”seksuell handling”. ”Utuktig atferd” ble erstattet med

---

¹⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.13.

¹⁷ NOU 2003:31 s.29.

¹⁸ NOU 2002:4 s.69.

¹⁹ NOU 2002:4 s.69.

²⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.13-14.

”seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd”. De språklige endringene medførte ikke innholdsmessige endringer.²¹ Foreldelsesregelen i strl. § 68 første ledd annet punktum – foreldelsesfristen starter ikke å løpe før fornærmede fyller 18 år – ble også gitt anvendelse ved seksuelle overgrep mot barn under 16 år, jf. strl. § 196. Grov uaktsom voldtekt ble kriminalisert. Seksuell omgang eller seksuell handling med noen under 18 år mot vederlag ble også kriminalisert. Definisjonen av hva som skulle anses som samleie ble utvidet når fornærmede var under 14 år ved strl. § 206 tredje punktum: ”Ved handlinger som nevnt i § 195 likestilles med samleie også innføring av penis inn i og mellom de store og små kjønnslepper.” Strafferammen på 21 års fengsel for voldtekt ble utvidet til også å gjelde gruppevoldtekt. Hvor flere i fellesskap hadde seksuell omgang med barn under 14 år, ble også strafferammen utvidet til 21 år. Hvor flere hadde hatt seksuell omgang med barn under 16 år ble strafferammen satt til 15 år.²² Det ble også foretatt en utvidelse av hvilke handlinger som skulle regnes som voldtekt. Seksuell omgang oppnådd ved mindre grove trusler, og seksuell omgang med bevisstløse eller personer som av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen, ble nå regnet som voldtekt. Tidligere var disse overgrepene regulert i strl. § 194 og strl. § 193 og ble ikke ansett som voldtekt. Dette førte til en forhøyelse av strafferammene for disse handlingene.²³ Minstestrafen for voldtekt og seksuell omgang med barn under 14 år, ble hevet til 2 år. Denne endringen ble først foreslått ved justiskomiteens behandling, og hadde som mål å sikre et høyere straffenivå i disse sakene.²⁴

At straffelovens kapittel 19 og § 192 også vil bli gjenstand for ytterligere revisjoner i tiden fremover, er det stor sannsynlighet for. Straffelovskommisjonen er på visse punkter uenig i den endring og regulering av kapittel 19 som ble gjennomført ved lov av 11. august 2000 nr 76. Straffelovskommisjonen mener blant annet at straff for grov uaktsom voldtekt bør oppheves. Videre må sondringen mellom grov og vanlig forbrytelse innføres også for

---

²¹ NOU 1997:23 s.17-18. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.20.

²² NOU 2002:4 s.70.

²³ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.16,32-33.

²⁴ Innst.O. nr 92 (1999-2000) punkt 6.5.2 - Minstestraffer. Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.134.

voldtektsreguleringen i tråd med tilpasningen til den nye straffelov.²⁵ Strafferammene bør justeres, herunder foreslås at strafferammene senkes og at minstestrafen for voldtekt oppheves. Det skal imidlertid fortsatt være en minstestraf på 2 års fengsel for grov seksuell omgang med barn under 14 år, uten at det her er vilkår om at den seksuelle omgangen er samleie.²⁶ De nye strafferammene foreslås å være 6 år for vanlig voldtekt og 15 år for grov voldtekt. Vanlig seksuell omgang med barn under 14 år foreslås å ha en strafferamme på 10 år. Grov seksuell omgang med barn under 14 år bør ha en strafferamme på 15 år. Vanlig seksuell omgang med barn under 16 år foreslås en ny strafferamme på 6 år. Grov seksuell omgang med barn under 16 år bør ha en strafferamme på 10 år. Selv om strafferammene foreslås redusert, så skal domstolene ha et betydelig spillerom for heving av straffenivået, og endringene foreslås kun på grunn av det store gapet mellom strafferammene og straffeutmålingen.²⁷

2.3 Voldtektslovbruddets omfang.

I 1997 ble det anmeldt 531 voldtekter og 81 voldtektsforsøk - totalt 612 anmeldelser. I 1997 ble seksuell omgang med en bevisstløs samt seksuell omgang oppnådd ved mindre grove trusler, regulert i egne straffebud, jf strl. § 193 og strl. § 194, og således ikke ansett som voldtekt. Jeg har inkludert antall anmeldelser vedrørende disse to bestemmelsene når jeg sammenligner antall anmeldte voldtekter i tiden før lovendringen av 11.august 2000 nr 76, med anmeldelser etter lovendringen. I 2006 gjaldt 840 anmeldelser voldtekt, og 134 anmeldelser for voldtektsforsøk - totalt 974. På 9 år har anmeldelsene av voldtekt/voldtektsforsøk således økt med 59 %. Totalt i 2006 ble 277.016 forbrytelser anmeldt.²⁸ Anmeldelsene for voldtekt/voldtektsforsøk utgjør således under en halv prosent – 0.4 % - av alle anmeldte forbrytelser i 2006.

---

²⁵ NOU 2002:4 s.360-361.

²⁶ NOU 2002:4 s.361,365-366.

²⁷ NOU 2002:4 s.365-366.

²⁸ Statistisk sentralbyrå (2007) tabell 4: Lovbrudd anmeldt, etter type lovbrudd 1993-2006. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.16.

Kriminalstatistikken gir kun oversikt over den registrerte kriminalitet. Mørketall – de straffbare handlinger som ikke anmeldes – eksisterer innenfor alle typer av kriminalitet, men varierer i størrelse. Når det gjelder voldtekt antas mørketallene å være store. En av årsakene til at voldtekter ikke anmeldes kan være relasjonen mellom gjerningsmannen og fornærmede – de er kjærester, gift etc. Andre årsaker kan være at fornærmede føler skyld og skam etter voldtekten, manglende tillit til politi og domstolene, og frykten for ikke å bli trodd.²⁹ Hvor store mørketallene er, kan vanskelig anslås nøyaktig.

Seksuallovbruddutvalget gjorde et estimat basert på tall fra en postal spørreskjema undersøkelse fra 2004. Utvalget estimerte – noe de oppfattet som et konservativt anslag – at mellom 8000-16000 personer opplever voldtekt/voldtektsforsøk hvert år.³⁰ Legges 8000 til grunn, vil de 974 anmeldelsene for voldtekt/voldtektsforsøk i 2006 utgjøre 12 % av alle voldtekter som er gjennomført dette året. Legger vi 16.000 til grunn, vil de 974 anmeldelsene i 2006 bare utgjøre 6 %.

Et annet spørsmål er hva som skjer med de voldtekter som tross alt anmeldes. Med utgangspunkt i året 1997, er det av Statistisk sentralbyrå utviklet en statistikk som viser hvordan det går med alle lovbrudd fra anmeldelse i 1997, til en ferdig avgjørelse i rettssystemet til og med 2001. Dette er den såkalte straffesakskjeden. Selv om utgangspunktet er anmeldte forhold i 1997, gir undersøkelsen et godt innblikk i kjennetegn ved voldtektslovbruddet sin straffesakskjede, som også er av verdi i dag. Det vil alltid være nødvendig å gå noen år tilbake i tid ved gjennomgangen av en straffesakskjede, da anmeldelser i for eksempel 2006 ofte ikke vil være rettskraftig avgjort før et eller flere år senere.³¹

I 1997 var det 424 anmeldelser for fullbyrdet voldtekt, jf. strl. § 192. Av disse har 31 ukjent resultat. Jeg behandler derfor kun de 393 anmeldelsene man vet utfallet på ved belysningen av anmeldelsenes ferd gjennom systemet. De fleste anmeldelser henlegges. 39 anmeldelser

---

²⁹ NOU 2008:4 s.32,40-42.

³⁰ NOU 2008:4 s.32-33,36. Pape (2004).

³¹ Statistisk sentralbyrå (2002) Straffesakskjeden "Lovbrudd – fra anmeldelse til dom".

henlegges som ikke straffbare forhold, 58 anmeldelser henlegges pga ukjent gjerningsperson, og hele 204 anmeldelser henlegges på grunn av manglende bevis. Det vil si at av alle anmeldte voldtekter i 1997, henlegges 10 % som ikke straffbare forhold, 15 % pga ukjent gjerningsperson og 52 % pga manglende bevis. Av de 393 anmeldelsene reises 73 tiltaler, hvilket utgjør 19 %. 53 av tiltalene fører til domfellelse, det vil si at i 27 % av sakene frifinnes den siktede. Det ender således med domfellelse i 14 % av alle sakene som anmeldes.³² Veien fra anmeldelse til fellende dom er med andre ord lang i voldtektssaker, og kun et lite antall anmeldelser går hele veien.

2.4 Sammenfatning.

Voldtektslovbruddet kan etter dette karakteriseres ved 4 kjennetegn. Voldtekt er en forbrytelse som hovedsaklig utføres av menn, ovenfor kvinner. Voldtekt er en av de alvorligste sedelighetsforbrytelser i norsk og internasjonal rett. Voldtekt er en forbrytelse som sjelden anmeldes. Voldtekter som anmeldes ender på grunn av manglende bevis sjelden i fellende dom.

---

³² Statistisk sentralbyrå (2002) tabell 3: Lovbrudd anmeldt 1997, etter type lovbrudd og avgjørelse (per 1.1.2002). Antall.

3 Strl. § 192.

3.1 Strl. § 192 i fulltekst.

§ 192. ”Den som

- a) skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd, eller
- b) har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller
- c) ved vold eller ved truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv,

straffes for voldtekt med fengsel inntil 10 år. Ved vurderingen av om det er utøvd vold eller truende atferd eller om fornærmede var ute av stand til å motsette seg handlingen, skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år.

Straffen er fengsel i minst 2 år dersom

- a) den seksuelle omgang var samleie, eller
- b) den skyldige har fremkalt en tilstand som nevnt i første ledd bokstav b for å oppnå

seksuell omgang.

Fengsel inntil 21 år kan idømmes dersom

- a) voldtekten er begått av flere i fellesskap,
- b) voldtekten er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte,
- c) den skyldige tidligere er straffet etter denne bestemmelse eller etter § 195, eller
- d) den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse. Seksuelt overførbart sykdom og allmennfarlig smittsom sykdom, jf. smittevernloven § 1-3 nr. 3 jf. nr 1, regnes alltid som betydelig skade på legeme eller helse etter denne paragrafen.

Den som ved grov uaktsomhet gjør seg skyldig i voldtekt etter første ledd, straffes med fengsel inntil 5 år.

Foreligger omstendigheter som nevnt i tredje ledd, er straffen fengsel inntil 8 år.”

3.2 Straffbarhetsbetingelsene.

Tradisjonelt oppstiller man fire grunnvilkår for personlig straffeansvar, som alle må være oppfylt på gjerningstidspunktet for at en person skal kunne straffes.³³ To av vilkårene – handling i strid med straffebudet og fravær av straffefrihetsgrunner – er objektive straffbarhetsbetingelser. De andre to vilkårene – utvist den nødvendige skyld og kravet om tilregnelighet – er subjektive straffbarhetsbetingelser.³⁴

3.2.1 Vilkår 1 - Handling i strid med et straffebud.

Gjerningspersonen må ha foretatt en handling, som er i strid med et straffesanksjonert forbud eller påbud, fastsatt i formell lov eller i forskrift gitt med hjemmel i formell lov. Med formell lov menes lov vedtatt i samsvar med Grl. §§ 76- 79.³⁵ Alternativt at en person har foretatt en handling i strid med en provisorisk anordning med hjemmel i Grl. § 17.³⁶

3.2.2 Vilkår 2 - Fravær av straffefrihetsgrunner.

Det må ikke foreligge straffefrihetsgrunner. Eksempler på straffefrihetsgrunner er nødverge, nødrett og samtykke. Foreligger en straffefrihetsgrunn kan gjerningspersonen ikke bebreides for å ha handlet i strid med straffebudet. Handlingen anses ikke straffverdig, eller sagt på en annen måte – handlingen er ikke rettsstridig.³⁷

3.2.3 Vilkår 3 – Utvist den nødvendige skyld.

Gjerningspersonen må på handlingstidspunktet ha utvist den grad av skyld, som det aktuelle straffebudet krever. Normalt er skyldkravet forsett, jf. strl. § 40 første ledd.³⁸

---

³³ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.194. Eskeland (2006) s.181.

³⁴ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.194.

³⁵ Kongeriget Norges Grundlov av 17.mai 1814.

³⁶ Eskeland (2006) s.64. Andenæs (2004) s.199-200.

³⁷ Eskeland (2006) s.64,234.

³⁸ Eskeland (2006) s.65.

Forsettsbegrepet er ikke definert i straffeloven av 1902. I den nye straffeloven, som pr. i dag – 28.januar 2008- ikke har trådt i kraft, er imidlertid forsettsbegrepet definert i § 22.³⁹ Forsettsbegrepet omfatter, jf. § 22, visshetsforsett, sannsynlighetsforsett, hensiktsforsett og forsett i form av positiv innvilgelse. Dette er også de forsettsformene man opererer med i dag. Visshetsforsett - gjerningspersonen anser det som sikkert at gjerningsinnholdet i et straffebed vil bli oppfylt som følge av handlingen. Sannsynlighetsforsett – gjerningspersonen anser det overveiende sannsynlig – 51 % og oppover – at gjerningsinnholdet i straffebedet blir oppfylt som følge av handlingen. Hensiktsforsett – gjerningspersonen ønsker å foreta en handling i strid med gjerningsinnholdet. I disse tilfellene er det uten betydning om det er under 51 % sannsynlighet for at gjerningsinnholdet blir oppfylt. Forsett i form av positiv innvilgelse - gjerningspersonen regner det som mulig – men ikke overveiende sannsynlig - at gjerningsinnholdet blir oppfylt, men har bestemt seg for å handle selv om gjerningsinnholdet skulle bli oppfylt, jf. Rt-1991-600 og Rt-1980-979. Har gjerningspersonen ikke vurdert/ tatt standpunkt til om han vil handle selv om gjerningsinnholdet skulle bli oppfylt, godtas etter norsk rett ikke et såkalt hypotetisk forsett, det vil si at man vurderer om gjerningsmannen ville godtatt følgen om han hadde tenkt over spørsmålet, jf. Rt-1991-600.⁴⁰

Strl. § 192 har to skyldformer: forsett, jf. strl. § 40 første ledd, og grov uaktsomhet, jf. strl. § 192 fjerde ledd. Kriminaliseringen av grov uaktsom voldtekt innebar en utvidelse av strl. § 192 sitt anvendelsesområde. Bestemmelsen ble innført med en viss tvil, men de avgjørende momenter for innføringen av et redusert skyldkrav, var at dette ville styrke rettsvernet for fornærmede, uten å redusere gjerningsmannens rettssikkerhet. Skyldkravet ble grov uaktsomhet da det etter departementets syn kun var ved de grove tilfeller av uaktsomhet at straffverdigheten tilsa en straffereaksjon.⁴¹ Grov uaktsomhet foreligger ved

---

³⁹ Lov om straff av 20.mai 2005 nr.28.

⁴⁰ Eskeland (2006) s.269-273,277. Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.116.

⁴¹ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.30-31.

”en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet”, jf. Rt-1986-670.⁴²

For å straffes for forsettlig eller grov uaktsom voldtekt, må dekningsprinsippet i strl. § 42 første ledd være oppfylt. Strl. § 42 første ledd lyder: ”Har nogen ved Foretagelsen af en Handling befundet sig i Uvidenhed angaaende Omstændigheder ved denne, der betinger Strafbarheden eller forhøier Strafskylden, bliver disse Omstændigheder ikke at tilregne ham.” Skylden må således omfatte alle ”Omstændigheder...,der betinger Strafbarheden”, det vil si at alle vilkårene i strl. § 192 første ledd a)-c) foreligger. I tillegg må skylden omfatte ”Omstændigheder...,der...forhøier Strafskylden”, det vil si vilkårene i strl. § 192 annet og tredje ledd for økning av strafferammen. Dekningsprinsippets konkrete betydning for hvert enkelt ledd illustreres fortløpende ved gjennomgangen av strl. § 192.⁴³

3.2.4 Vilkår 4 – Tilregnelighet.

Gjerningspersonen må ha vært tilregnelig på handlingstidspunktet, det vil si ha skyldene. Personer som er under 15 år på handlingstidspunktet anses som utilregnelige, jf. strl. § 46. Personer som på handlingstidspunktet er psykotiske, bevisstløse, eller psykisk utviklingshemmet i høy grad, anses også som utilregnelige, jf. strl. § 44 første og annet ledd.⁴⁴

---

⁴² Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.27. Eskeland (2006) s.288.

⁴³ Eskeland (2006) s.302-304,412.

⁴⁴ Eskeland (2006) s.65.

3.3 Gjennomgangen av strl. § 192.

Strl. § 192 gjennomgås med utgangspunkt i de to grunnvilkårene for personlig straffansvar – handling i strid med straffebudet og kravet om den nødvendig utviste skyld. Først gjennomgås strl. § 192 første ledd a) – c), samt noen særlige spørsmål vedrørende voldtekt av mindreårige. Deretter gjennomgås strafferammene i strl § 192 annet og tredje ledd.

3.4 Strl. § 192 første ledd a) til c).

Strl. § 192 første ledd a) – c) rammer: ”Den som” handler i strid med straffebudet. Bestemmelsen er kjønnsnøytral. Gjerningspersonen kan være mann eller kvinne, og den fornærmede kan være mann eller kvinne. Bestemmelsen rammer både heterofile og homofile seksuelle overgrep.⁴⁵ Felles for strl. § 192 første ledd a) – c) er vilkåret om ”seksuell omgang”. Det gis en felles redegjørelse for begrepets rettslige innhold.

3.4.1 Seksuell omgang.

Strl. kap 19 opererer med 4 ulike former for seksuelle krenkelser – ”seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd”, jf. strl. § 201, ”seksuell handling”, jf. strl. § 200, ”seksuell omgang” - uten samleie og seksuell omgang med samleie/ likestilt med samleie, jf. strl. § 206 – jf. strl. § 192. Inndelingen i ulike seksuelle overgrep er ment å reflektere handlingenes grovhet. Man kan si at alle overgrep er ”seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd”. Dette er den mildeste formen for seksuelle overgrep, og foretas aldri direkte med en annen person, men skjer overfor eller i overvær av en annen. Et typisk eksempel er blotting.⁴⁶ ”Seksuelle handlinger” er handlinger foretatt med en annen og er mer alvorlig. Typiske eksempler er beføling av kjønnsorganer, bryster eller rumpe – innenfor eller utenpå klær, jf. henholdsvis Rt-1988-1383 og Rt-1957-210.⁴⁷ Grovere seksuelle handlinger regnes som ”seksuell omgang” – uten samleie eller med

---

⁴⁵ NOU 1997:23 s.47. Andenæs (1996) s.109. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.25.

⁴⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.18,19.

⁴⁷ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.74. Matningsdal (2006) s.381.

samleie/likestilt med samleie – som er den alvorligste formen for seksuelle overgrep.⁴⁸ Seksuell omgang avgrenses således nedad mot seksuell handling. Oppad må det skilles mellom seksuell omgang uten samleie og seksuell omgang med samleie eller med handlinger likestilte med samleie - samleiesurrogat.⁴⁹ Begrepet ”seksuell” skal ikke forstås slik at det kreves ”en bestemt motivasjon bak den straffbare handlingen”.⁵⁰

Seksuell omgang uten samleie, omfatter samleiebevegelser med blottet kjønnsorgan mellom en annens lår eller mot vedkommendes mage eller seteparti. Videre omfattes innføring av en eller flere fingre i skjede eller endetarm, jf. Rt-1989-517 og Rt-1990-319, samt suging eller slikking av kjønnsorganer. Det å onanere seg til sædavgang i en annens ansikt og munn, jf. Rt-1990-760, eller masturbasjon av en annen, anses også som seksuell omgang. Ved masturbering må det avgrenses mot beføling av kjønnsorganer, som anses som seksuell handling. Det avgjørende for om det foreligger masturbering eller beføling av kjønnsorganer, er bevegelsesens intensitet. Begrepet ”gnidende bevegelser” ble benyttet av Straffelovrådet.⁵¹ I Rt-1986-794 ble det at domfelte beveget hånden flere ganger utenpå fornærmedes kjønnsorgan, ansett som masturbering. I Rt-1951-726 ble det ansett som beføling at gjerningsmannen førte sin hånd et par ganger over fornærmedes penis.⁵² Videre omfatter seksuell omgang fysisk berøring mellom nakne kjønnsdeler, uavhengig av om det har vært utført samleielignende bevegelser.⁵³ Et eksempel på seksuell omgang sin nedre grense gir Rt-1990-551. Gjerningsmannen ”tvang en kvinnelig jogger til å holde fast i hans testikler mens han onanerte seg”. Handlingen ble ansett som utuktig omgang jf. § 192, men det ble uttalt ”at handlingen ligger i grenseområdet for hva som rammes av § 192”. Hvor tynne klesplagg – som undertøy - hindrer direkte berøring, kan vanskelige

---

⁴⁸ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.18.

⁴⁹ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.18,25.

⁵⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.20.

⁵¹ Straffelovrådets innstilling 17.mars 1960 s.9.

⁵² Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.19.

⁵³ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.25.

avgrensningsspørsmål mot ”seksuell handling” reise seg. Hvordan norsk rett er på dette punktet, behandles ved gjennomgangen av svensk og dansk rett - se punkt 4.1.3.

Hva som menes med seksuell omgang i form av samleie og hvilke handlinger som er likestilt med samleie, er legaldefinert i strl. § 206 - med samleie ”menes vaginalt og analt samleie”. Er den fornærmede over 14 år, er det kun samleie i strafferettslig forstand når ”det mannlige kjønnslem helt eller delvis føres inn i den indre del av kvinnens kjønnsorgan – vagina- og ikke bare inn i skjedeåpningen – vulva”, jf. Rt-1988-1207. Sistnevnte anses imidlertid som seksuell omgang.⁵⁴ Når fornærmede er under 14 år ”likestilles med samleie også innføring av penis inn i og mellom de store og små kjønnslepper”, jf. strl. § 206. Vaginalt eller analt samleie foreligger uavhengig av om det er gjort samleiebevegelser, eller om gjerningsmannen har hatt sædavgang. Det er heller ikke noe krav om varighet.⁵⁵ Strl. § 206 likestiller også visse andre former for seksuell omgang med samleie, nærmere bestemt ”innføring av penis i munn og innføring av gjenstand i skjede eller endetarmsåpning”. Innføring av penis i munn omfatter ikke at gjerningspersonen tar fornærmedes penis i munnen, jf. forarbeidene og Rt-2004-252.⁵⁶ Dette anses imidlertid som seksuell omgang.

3.4.1.1 Konkurrens.

Dømmes gjerningspersonen etter strl. § 192 første ledd a) til c) konsumerer dette domfellelse for seksuelle handlinger, så sant det ikke foreligger realkonkurrens. Gjennomfører gjerningsmannen flere samleier, eller foretar flere former for seksuell omgang med fornærmede, blir det avgjørende om man vurderer hvert samleie som en overtredelse av eksempelvis strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a), eller som en voldtekt forøvet ved tre samleier. Avgjørelsen av om man står overfor ett eller flere straffbare forhold foretas etter skjønn. Domfellelse for to forhold gir utrykk for en høyere

---

⁵⁴ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.33.

⁵⁵ Matningsdal (2006) s.365-366.

⁵⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.34-35.

straffverdighet enn domfellelse for et forhold. Viktige momenter i vurderingen er, jf. Rt-1994-203, tiden mellom handlingene, om handlingene foretas på samme eller forskjellige steder, og om det foreligger felles forsett. Et viktig spørsmål er om det er naturlig å betrakte hver handling som en avsluttet handling, slik at de andre handlingene innebærer en gjentakelse.⁵⁷ Anvendt på voldtektsforbrytelsen fører dette til at dersom fornærmede voldtas vaginalt tre ganger i løpet av en natt, straffes gjerningspersonen for en voldtekt, forøvet ved 3 vaginale samleier. Rettspraksis vektlegger her blant annet hvor nær sammenheng det er mellom handlingene, jf. eksempelvis Rt-2003-1248 hvor innføring av finger i skjeden og analt samleie, forøvet i samme hendelsesforløp ble ansett som ett forhold. At det er foretatt flere samleier/flere former for seksuell omgang, kommer da inn som et skjerpende moment ved straffutmålingen. I LB-2007-84847 hadde en mann voldtatt sin kjæreste ved tre tilfeller – 3.april, 21.april og 30.april. Mannen ble dømt for tre overtredelser av strl. § 192, med andre ord tre straffbare forhold. Man skal imidlertid være klar over at de straffbare handlinger kan foretas over et langt tidsrom, og fortsatt vurderes som en del av ett straffbart forhold. Rt-1989-517 gir et eksempel på dette. En far hadde kontinuerlig seksuell omgang med sin datter fra hun var 4 år til hun var 16 år. Dette ble ansett som ett straffbart forhold. Det avgjørende for at det ble ansett som ett straffbart forhold var at overgrepene ble foretatt kontinuerlig.⁵⁸ I Rt-2002-917 ble overgrep mot en adoptivdatter foretatt fra hun var 8-9 år gammel til hun var 20 år gammel, ansett som ett fortsatt straffbart forhold på tross av et opphold på 8-9 måneder. Strl. § 62 første ledd vil komme til anvendelse hvor det blir ansett å foreligge flere straffbare forhold, og medfører at: ”Den felles frihetsstraffen må være strengere enn det høyeste lavmål som er fastsatt for noen enkelt av forbrytelsene...og må ikke overstige det dobbelte av den høyeste straff som for noen av dem er lovbestemt.” Den nedre og øvre strafferamme heves således ved realkonkurrens. Den øvre strafferamme ved realkonkurrens er i følge strl. § 17 første ledd a) 20 år, og den nedre strafferamme vil – hvor minstestrafen etter strl. § 192 annet ledd ikke kommer til anvendelse - være minimum 15 dager, jf. strl. § 17 første ledd a), og hvor

---

⁵⁷ Eskeland (2006) s.225-226.

⁵⁸ Eskeland (2006) s.227.

strl. § 192 annet ledds minstestraft på 2 år kommer til anvendelse, være på minimum 2 år og 1 måned, jf. strl. § 25, jf. § 11.⁵⁹

3.5 Strl. § 192 første ledd a).

Strl. § 192 første ledd a) rammer: ”Den som skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd...”. For at en handling skal være i strid med § 192 første ledd a) må gjerningspersonen benytte seg av minimum ett av de to tvangsmidlene – ”vold eller truende atferd”, og det må være bruken av dette/disse tvangsmiddelet/ene, som gjør at gjerningsmannen ”skaffer seg seksuell omgang”. Det må med andre ord være årsakssammenheng mellom volden og/eller den truende atferden, og den seksuelle omgang gjerningspersonen oppnår.⁶⁰

3.5.1 Handling i strid med straffebudet.

Begrepet ”vold” i strl. § 192 første ledd a) er relativt og vidt. Voldsbegrepet har ikke endret innhold ved de mange revisjonene av straffeloven. Eldre rettspraksis har således fortsatt rettskildemessig relevans.⁶¹

Voldsbegrepets relativitet kommer til uttrykk i lovteksten. Strl. § 192 første ledd siste setning lyder: ” Ved vurderingen av om det er utøvd vold...,skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år.” I følge forarbeidene ble det ansett som særlig viktig at alderen ble vektlagt ved vurderingen av om vold eller truende atferd var utøvd når fornærmede var under 14 år. Det var imidlertid ikke meningen å endre relativiteten til disse begrepene. Dersom fornærmede er ung, eksempelvis 16-17 år, vil alderen også her komme i betraktning ved vurderingen av om det er utøvd ”vold eller truende atferd”.⁶²

---

⁵⁹ Eskeland (2006) s. 414. Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.250.

⁶⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.25,32.

⁶¹ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.32.

⁶² Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.25.

Voldsbegrepet er svært vidt, og omfatter i utgangspunktet all maktanvendelse mot fornærmedes legeme. Eksempler på ”vold” er slag, spark, kvelertak, holdegrep, dytting, og lugging i hår. At voldsbegrepet har en lav nedre grense kan illustreres ved to høyesterettsdommer. Rt-1989-979 - domfelte tok her tak rundt sin 16 år gamle niese og klemte henne inntil seg. Handlingen ble ansett tvingende, og som ”vold”. Rt-1991-824 (267-91) – domfelte dyttet fornærmede ned i en lenestol. Dette oppfylte kravet til ”vold” i strl. § 192. I følge straffelovkommentaren omfatter vold ”enhver maktanvendelse mot fornærmedes legeme som utføres for å overvinne en alvorlig ment motstand”. Det uttales videre at: ”Det er irrelevant om fornærmede settes ut av stand til å forsvare seg eller hensikten gjennomføres til tross for motstanden.” Det er ikke et krav at fornærmede har ytt motstand for at gjerningspersonen skal anses å ha utøvd vold.⁶³

Vilkåret ”truende atferd” er på samme måte som voldsbegrepet relativt og vidt. Relativiteten kommer som voldsbegrepets relativitet til uttrykk i strl. § 192 første ledd siste setning: ”Ved vurderingen av om det er utøvd...truende atferd..., skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år.” Tidligere rammet voldtektsbestemmelsen kun trusler eller handlinger som ”fremkalte frykt for noens liv eller helse”. De mindre alvorlige trusler ble regulert i en egen bestemmelse i strl. § 194, og ble ikke ansett som voldtekt. Ved lovendringen 11. august 2000 nr 76 ble også de mindre alvorlige truslene omfattet av strl. § 192.⁶⁴ Rettspraksis vedrørende strl. § 194 er relevant ved vurderingen av om truende atferd er utøvet.

Truende atferd omfatter trusler. Truslene kan være fremsatt i ord eller handling. Eksempler på truende atferd kan være verbale trusler om vold, drap, trusler om å skade fornærmedes barn, gjerningsmannen truer med å ta sitt eget liv, eller at det trues med en handling som er rettmessig – eksempelvis anmeldelse for tyveri. Trusler om å sette ut et rykte vil også tilfredsstille vilkåret om ”truende atferd”. Ikke-verbale handlinger kan også oppfattes som

---

⁶³ NOU 1997:23 s.47. NOU 2008:4 s.18. Matningsdal (2006) s.361.

⁶⁴ NOU 1997:23 s.44,47. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.32-33.

truende atferd. Eksempler kan være atferd i form av aggressive blikk, bevegelser og kroppsspråk.⁶⁵

3.5.1.1 Konkurrences.

Tidligere rammet strl. § 192 sitt trusselalternativ ”den som...ved å fremkalle frykt for noens liv eller helse tvinger noen til utuktig omgang”. De mindre kvalifiserte trusler ble kun rammet av strl. § 194. I forarbeidene ble det uttalt at hvor strl. § 192 kom til anvendelse, var det ikke aktuelt å anvende strl. § 222 i idealkonkurrens.⁶⁶ Dagens ”truende atferd” i strl. § 192 har en lavere grense enn det tidligere trusselalternativet, og det kan således hevdes at bruken av strl. § 222 i idealkonkurrens, bedre belyser det straffbare forholdets alvorlighetsgrad. Matningsdal og Ertzeid legger til grunn at strl. § 222 første ledd kan anvendes i idealkonkurrens med strl. § 192.⁶⁷ Etter min mening ligger det imidlertid i strl. § 192 ”truende atferd” et innhold som dekker også disse truslene, og som Eskeland anfører vil ”den sammensatte gjerningsbeskrivelsen i ett straffebud konsumerer handlingene som hver for seg omfattes av andre straffebud”, noe som etter hans mening fører til at strl. § 222 ikke kan anvendes i idealkonkurrens med strl. § 192.⁶⁸ Det at strl. § 228 – herunder også skadefølgen – ikke anvendes i idealkonkurrens med strl. § 192 – som vist i neste avsnitt - taler etter mitt skjønn også for denne lovforståelsen ut ifra at ”vold” og ”truende atferd”, bør være like vide begreper i forhold til de andre bestemmelser som rammer vold og trusler. Strl. § 227 rammer imidlertid trusler av en særlig høy alvorlighetsgrad, og bestemmelsen bør således anvendes i idealkonkurrens med strl. § 192 første ledd for å få frem den straffbare handlingens alvorlighet – de ulike sidene. Ertzeid legger tilsvarende synspunkt til grunn.⁶⁹

---

⁶⁵ NOU 1997:23 s.44-45,47. NOU 2008:4 s.18.

⁶⁶ NOU 1997:23 s.48. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.33.

⁶⁷ Matningsdal (2006) s. 362. Ertzeid (2006) s. 369.

⁶⁸ Eskeland (2006) s.228.

⁶⁹ Ertzeid (2006) s.369.

Det at gjerningsinnholdet i strl. § 192 første ledd a) inneholder et voldselement, innebærer at domfellelse for voldtekt konsumerer tilføyde legemsfornærmelser, som ellers reguleres av strl. § 228 første ledd. Det er således ikke adgang til å dømme gjerningspersonen etter strl. § 192 første ledd a) og strl. § 228 første ledd i idealkonkurrens.⁷⁰ Har den forsettlige volden ”tilfølge Skade paa Legeme eller Helbred”, jf. strl. § 228 annet ledd, kan det spørres om strl. § 192 første ledd a) også konsumerer dette. Skadefølgen omfattes ikke av voldselementet i strl. § 192 første ledd a). Domfellelse etter strl. § 192 første ledd a) og strl. § 228 annet ledd vil således gi et mer riktig inntrykk av den straffbare handling og handlingens straffverdighet. I rettspraksis er imidlertid denne løsningen ikke valgt. I Rt-1986-171 var spørsmålet om grovt ran, jf. strl. § 268 annet ledd, jf. § 267 første ledd, inneholdt et voldselement som også konsumerte skadefølgen slik at strl. § 228 annet ledd ikke kom til anvendelse ved idealkonkurrens. Høyesterett svarte at skadefølgen var konsumert av domfellelsen for ran. Samme synspunkt må legges til grunn ved bruk av strl. § 192 første ledd a). Skadefølgen anses kun som en skjerpene omstendighet ved straffutmålingen.⁷¹ Domfellelse etter strl. § 192 første ledd a) og strl. § 228 første og annet ledd – vanlig skade - finner således kun sted hvor det foreligger realkonkurrens - gjerningspersonen slår fornærmede klokken 16.00, og senere samme natt kl 02.00 bestemmer seg for å holde henne fast med makt og gjennomføre et samleie.⁷² Dersom skadefølgen, jf. strl. § 228 annet ledd er av en art som gjør at ”Skaden er betydelig”, vil imidlertid strl. § 192 tredje ledd d) komme til anvendelse.

Strl. § 192 første ledd a) konsumerer ikke en legemsbeskadigelse etter strl. § 229.⁷³ Strl. § 229 første ledd rammer den som forsettlig ”skader en anden paa Legeme eller Helbred eller hensetter nogen i Afmagt, bevidstløshed eller lignende Tilstand”. Å skade noen ”paa Legeme eller Helbred” er hovedalternativet. Om slik skade er voldt beror på en skjønsmessig helhetsvurdering av blant annet skadens omfang og varighet. Er skaden

---

⁷⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.25.

⁷¹ Andenæs (1996) s.54.

⁷² Eskeland (2006) s.228-229.

⁷³ Eskeland (2006) s.229.

varig, reduseres kravet til skadens omfang og omvendt. Som skade på legeme anses blant annet skjemmende arr, utslått tann, varig stivt ledd i en finger, bruddskader, og i visse tilfeller flere småskader som blåmerker og hevelser, som samlet betraktes som en skade. Skader på helbred omfatter varige forringelser i sunnhetstilstanden, og vil ha selvstendig betydning i forhold til skade på legeme, når skaden består av rent psykiske reaksjoner som angstnevroser og lignende. Medfører handlingen sengeleie reduseres kravet til varighet. Strl. § 229 første ledd annet alternativ rammer den som ”hensetter nogen i Afmagt, Bevidstløshed, eller lignende Tilstand”. Dette omfatter de tilfellene hvor gjerningspersonen for eksempel slår fornærmede i svime, doper den fornærmede med sovetabletter, eller gir fornærmede muskellammende midler.⁷⁴ Har gjerningspersonen satt den fornærmede i en slik stilling for å skaffe seg seksuell omgang, er det imidlertid spesialregelen i strl. § 192 annet ledd b) som anvendes - jeg kommer tilbake til dette ved gjennomgangen av strl. § 192 annet ledd b). Settes fornærmede i en slik tilstand etter voldtekten er gjennomført, anvendes strl. § 229 i realkonkurrens med strl. § 192.

Eventuelle følgeskader, jf strl. § 229, anvendes også i konkurrens med strl. § 192 første ledd a), med det unntak at ”betydelig skade på legeme eller helse” konsumeres av strl. § 192 tredje ledd d).

Forsettlig grov legemsbeskadigelse etter strl. § 231 bør i utgangspunktet anvendes sammen med strl. § 192 første ledd a) for å gi utrykk for den økte straffverdigheten. Dette fører imidlertid til det lite fornuftige resultat at maksimumsstraffen blir på 20 år, jf. strl. § 17 a), mens en domfellelse etter strl. § 192 første ledd a) og strl. § 192 tredje ledd d) – som gjelder de uforsettlig tilførte betydelige skader - gir en maksimumsstraff på 21 år.

---

⁷⁴ Andenæs (1996) s.63-65.

3.5.1.1.1 De lege ferenda.

De lege ferenda mener jeg det bør vurderes om det kan være adgang til å domfelle etter strl. § 229 første ledd forsettlig skade ”paa...Helbred” av psykisk art, nærmest som en konsekvens av overtredelse av strl. § 192 første ledd a)-c), jf. annet ledd a) – ved grove voldtekter. Det er i dag alminnelig anerkjent at voldtekt ofte fører til psykiske skader hos fornærmede. Å anse det slik at personer som gjennomfører grove voldtekter, også med sannsynlighetsforsett påfører fornærmede psykiske skader, kunne etter mitt skjønn vært rimelig og gitt et riktigere bilde av handlingens straffverdighet. Jeg har imidlertid ikke funnet lignende betraktninger i rettspraksis eller andre rettskildefaktorer.

3.5.2 Skyldkravet.

Domfellelse for forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), krever således at det forsettlig er utøvd vold eller truende atferd, og at forsettet omfatter årsakssammenhengen mellom volden og/eller den truende atferd og den seksuelle omgangen som oppnås. Det at ”vold” og ”truende atferd” har en lav nedre grense, gjør at det i visse saker kan reise seg tvil om gjerningsmannen forsto at det at han dyttet fornærmede ned i sofaen, noe han gjorde som lek, rettslig sett og av fornærmede henholdsvis anses og ble oppfattet som ”vold” og ”truende atferd”. Videre kan det være tvil om han forsto at det var på grunn av dyttingen at fornærmede ikke gjorde videre motstand – mao årsakssammenheng. I de tilfellene det reiser seg rimelig tvil om gjerningsmannens subjektive forestillinger, kan det være aktuelt å vurdere om han eventuelt har handlet grovt uaktsomt. Domfellelse for grov uaktsom voldtekt vil være mulig hvor gjerningsmannen mangler forsett ved ett eller flere av de nevnte vilkår, men her har handlet grovt uaktsomt.⁷⁵

3.5.3 Eksempler til illustrasjon.

LG-2007-92399 - En mann ble domfelt for grov uaktsom voldtekt av sin kone. Mannen var den aktuelle kvelden beruset, men ble behandlet som om han var edru, jf. strl. § 42

---

⁷⁵ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.30-31.

tredje ledd. Fornærmede hadde lagt seg for kvelden, men måtte stå opp og hente mannen som hadde lagt seg naken og skrikende på stuegulvet. Fornærmede førte mannen tilbake til soverommet. Når de kom inn på soverommet dyttet han henne ned i sengen, holdt henne fast i armene, rev skjorte og truse av henne, og presset bena hennes fra hverandre. Fornærmede forsøkte å vri seg unna, og da hun etter hvert fikk den ene armen fri forsøkte hun å dytte ham vekk. Fornærmede gråt. Etter en stund spurte mannen hvorfor fornærmede gråt. Han fikk da ikke noe svar, men avsluttet samleiet. Retten fant det ikke tilstrekkelig bevisst at gjerningspersonen forsettlig hadde foretatt en voldtekt. Partene hadde hatt et mangeårig samliv, med et seksuelt samkvem som flere ganger startet uten den annens initiativ. Ved et tidligere tilfelle av frivillig seksuell omgang hadde den seksuelle omgangen en slik karakter at trusen til fornærmede spjæret. Fornærmede ba heller ikke mannen uttrykkelig om å slutte, og mannen ga seg så fort han så at fornærmede gråt.

3.6 Strl. § 192 første ledd b).

Strl. § 192 første ledd b) rammer: ”Den som har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen...”. Tidligere var det å ha seksuell omgang med en bevisstløs regulert i strl. § 193 første ledd og ble således ikke ansett som voldtekt. Ved lovendringen 11.august 2000 nr 76 ble bestemmelsen uendret inntatt som en del av voldtektsbestemmelsen. Rettspraksis vedrørende strl. § 193 er således fortsatt relevant ved avgjørelsen av strl. § 192 første ledd b) sitt rettslige innhold.⁷⁶

3.6.1 Handling i strid med straffebudet.

Strl. § 192 første ledd b) oppstiller ikke noe krav om at gjerningsmannen har benyttet tvangsmidler for å oppnå den seksuelle omgangen. Bestemmelsens gjerningsinnhold er fullbyrdet så sant seksuell omgang er gjennomført med en ”bevisstløs”, eller en som er ”av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”. Av strl. § 192 første ledd siste

---

⁷⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.16,33. NOU 2002:4 s.35.

setning følger det at man: ”Ved vurderingen av om...fornærmede var ute av stand til å motsette seg handlingen, skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år.”

En person anses ”bevisstløs” når han i medisinsk forstand er bevisstløs, det vil si at personen ikke evner å motta informasjon gjennom sanseorganene, og derav heller ikke kan basere handlingsvalg på slik informasjon. Eksempler er søvn og koma. I tillegg anses en person som ”bevisstløs” når han kan motta og handle basert på sanseintrykk, hvis personen helt mangler evne til å se konsekvensene av sine handlinger – så som ved sterk beruselse/rus, epileptiske anfall, hypnose, høy feber/sykdom.⁷⁷ Bevisstløshets - alternativet rammer således de tilfeller hvor fornærmede ikke kan gi et gyldig samtykke til den seksuelle omgangen. Årsaken til bevisstløsheten er irrelevant. Om en kvinne selvforskyldt har drukket seg bevisstløs, anses det som voldtekt om noen utnytter denne situasjonen til å skaffe seg seksuell omgang.⁷⁸

Alternativet ”av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”, rammer situasjoner hvor fornærmede er ved bevissthet - fornærmede er således klar over hva som skjer - men er ikke i fysisk eller psykisk stand til å motsette seg den seksuelle omgangen. Fornærmede kan her i utgangspunktet gi et gyldig samtykke til seksuell omgang, og på samme måte gi uttrykk for at hun ikke vil ha seksuell omgang. Alternativets nødvendighet kommer av at selv om fornærmede sier nei, så trenger gjerningsmannen på grunn av fornærmedes psykiske eller fysiske tilstand, ikke å utøve vold eller truende atferd. Gjerningsinnholdet i strl. § 192 første ledd a) vil således ikke være oppfylt. Fornærmede vil eksempelvis være fysisk ute av stand til å motsette seg handlingen dersom fornærmede er alvorlig handikappet, bundet, eller fysisk utslitt. Rt-1993-963 gir et eksempel på at fornærmede var psykisk ute av stand til å motsette seg handlingen. Fornærmede var så fyllesyk at hun ikke orket å reise seg opp fra sengen, eller snu seg unna når gjerningsmannen begynte med den seksuelle omgangen.⁷⁹ Andre situasjoner hvor

---

⁷⁷ Eskeland (2006) s.330.

⁷⁸ NOU 1997:23 s.44.

⁷⁹ NOU 1997:23 s.44-45.

fornærmede kan være for psykisk nedbrutt til å gjøre motstand, kan være ved sjokk, psykoser og lignende. I LH-2004-108 ble en 15 år og 10 måneder gammel gutt domfelt for voldtekt, jf. strl. § 192 første ledd b) ”ute av stand til å motsette seg handlingen”, ved at han gjennomførte et vaginalt samleie med fornærmede som på grunn av alkoholinntak og sykdom, var ute av stand til å motsette seg handlingen.

I LE-2004-33027 ble en mann som tok seg inn i bopelen til en psykisk og fysisk utviklingshemmet kvinne med svært begrenset bevegelsesfunksjon, og uten språk, domfelt etter strl. § 192 første ledd b) for seksuell omgang med en som ”av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”. Lagmannsretten uttalte: ”Dersom det utelukkende var hennes *psykiske* utviklingshemming som var årsak til at A fikk gjennomført et samleie med henne, rammes handlingen av straffeloven § 193 annet ledd, og ikke § 192 første ledd bokstav b).” Legges denne lovforståelsen til grunn vil en psykisk utviklingshemmet som på grunn av sin psykiske utviklingshemming alene er ute av stand til å motsette seg handlingen, ikke beskyttes av strl. § 192 første ledd b), men kun av den mildere strl. § 193 annet ledd. Spørsmålet er ikke avklart av Høyesterett, og underrettspraksis er ikke konsekvent. I en juridisk masteroppgave fra 2007 ble bruken av strl. § 192 – særlig strl. § 192 første ledd b) – overfor fornærmede som var funksjonshemmet undersøkt. Etter en gjennomgang av rettspraksis konkluderes det med at strl. § 192 første ledd b) oftere blir brukt ved overgrep overfor forsvarsløse friske personer, mens tilsvarende overgrep mot personer som har funksjonshemninger – og derav er forsvarsløse – oftere blir subsumert under den mildere strl. § 193 annet ledd ”den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved å utnytte noens psykiske lidelse eller psykiske utviklingshemning”.⁸⁰ Etter mitt skjønn taler verken forarbeidene eller lovtekst for at strl. § 192 første ledd b) ikke skal anvendes også ovenfor psykisk utviklingshemmede. I tillegg fremstår det som svært urimelig at strl. § 192 første ledd b) kommer til anvendelse på friske personer som i ”øyeblikket” er forsvarsløse pga psykiske svekkelser, men ikke på personer som på grunn av varige psykiske svekkelser/funksjonshemninger er forsvarsløse. Det eneste som reelt

---

⁸⁰ NOU 2008:4 s.20. Ballangrud (2007) s.97,127-129.

taler mot at strl. § 192 første ledd b) gis anvendelse i disse tilfellene er at strl. § 193 annet ledd da mister sitt virkeområde, og at denne bestemmelsen i forhold til strl. § 192 nok må anses som en spesialregel, som i utgangspunktet har forrang. Dette er imidlertid etter mitt skjønn sterkt urimelig, og av den grunn bør strl. § 192 første ledd b) på tross av dette anses å omfatte de tilfellene hvor psykiske funksjonshemninger alene er årsak til at fornærmede er ute av stand til å motsette seg handlingen. Jeg slutter meg til argumentasjonen og konklusjonen til Ballangrud, som konkluderer med at strl. § 192 første ledd b) må komme til anvendelse også ved overgrep mot personer som er psykisk utviklingshemmet.⁸¹

3.6.2 Skyldkravet.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd b) krever at gjerningsmannen forsettlig hadde seksuell omgang med en person som var bevisstløs eller ute av stand til å motsette seg handlingen. En innskrenkende tolkning av strl. § 192 første ledd b) ble foretatt i Rt-2003-687. En mann fortsatte her en i utgangspunktet frivillig seksuell omgang etter at kvinnen sovnet. Høyesterett uttalte at så sant den seksuelle omgang ikke skiftet karakter etter at kvinnen sovnet – eller at bevisstløsheten inntreffer pga ulykke eller epileptiske anfall etc - kunne dette ikke likestilles med de situasjoner hvor seksuell omgang foretas med en som er bevisstløs fra starten av, og ikke på noe tidspunkt har samtykket i handlingen.⁸² Grov uaktsom voldtekt foreligger hvor det er grovt uaktsomt av gjerningsmannen å ikke forstå at fornærmede er bevisstløs/ ute av stand til å motsette seg den seksuelle omgangen.

3.7 Strl. § 192 første ledd c).

Strl. § 192 første ledd c) rammer: ”Den som ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv...”. Første alternativ kunne tidligere innfortolkes som straffbart etter strl. § 192, som rammet ”den som ved vold eller ved å fremkalle frykt for noens liv eller helse tvinger noen til

---

⁸¹ Ballangrud (2007) s.35-36.

⁸² Eskeland (2006) s.259.

utuktig omgang”. Dagens formulering av strl. § 192 første ledd a): ”Den som skaffer seg seksuell omgang” utelukker imidlertid en slik tolkning, og gjorde således et eget ledd påkrevd.⁸³ Bestemmelsens annet alternativ ”tilsvarende handlinger med seg selv” ble innført som en følge av Rt-1999-1718. Høyesterett slo her fast at det å tvinge en til å ha seksuell omgang med seg selv, ikke ble omfattet av voldtektsbestemmelsen. Førstvoterende som representerte flertallet uttalte: ”Det følger imidlertid etter min mening av selve begrepet utuktig omgang at minst to personer må være direkte involvert ved en slik fysisk kontakt...”.⁸⁴

3.7.1 Handling i strid med straffebudet.

Strl. § 192 første ledd c) krever at ”vold eller truende atferd” benyttes for å få en person til å ha seksuell omgang med en annen, eller seg selv. Hva gjelder tvangsmidlenes innhold og kravene til årsakssammenheng, henvises det til redegjørelsen av strl. § 192 første ledd a).

Det å tvinge noen til å ha ”seksuell omgang med en annen”, henspiller ut i fra ordlyd og sammenhengen i teksten, på et annet menneske. Om den andre personen er en gutt eller jente, ung eller gammel, er irrelevant. Bestemmelsens gjerningsinnhold vil således være oppfylt hvis for eksempel en mann ved trusler, tvinger en kvinne til å ha vaginalt samleie med mannens kamerat. Om bestemmelsen også rammer den som tvinger en annen til å ha seksuell omgang med et dyr er mer usikkert. Ordlyden kan ikke naturlig forstås slik at den også skal omfatte dyr og spørsmålet berøres heller ikke i forarbeidene. Krenkelsen for den fornærmede vil imidlertid etter mitt skjønn være større i disse tilfellene, og således ha større straffverdighet enn når den seksuelle omgangen foretas med et annet menneske. Innholdet av ”seksuell omgang” kan i slike tilfeller bli vanskelig å fastslå, men bør trekkes ut fra analogislutninger fra ”seksuell omgang” og ”seksuell handling” mellom mennesker. En viss støtte for at strl. § 192 første ledd c) vil være anvendelig på disse tilfellene gir LB-2000-942 og anken til Høyesterett - Rt-2001-408. Tiltalen lød på brudd på strl. § 195 første

---

⁸³ Innst.O. nr 92 (1999-2000) punkt 4.3-4.3.3.

⁸⁴ Innst.O. nr 92 (1999-2000) punkt 4.3-4.3.3.

ledd annet punktum seksuell omgang, inkludert samleie, med barn under 14 år. Tiltalte ble her i tillegg til overgrep utført personlig, domfelt for å ha fått en puddel til å slikke fornærmedes kjønnsorgan, samt for å ha styrt hundens tiss inn i fornærmedes skjede. Det ble uttalt at det sistnevnte ikke var å anse som samleie, på grunn av at på tidspunktet for handlingen gjaldt ikke strl. § 206 tredje punktum: ” Ved handlinger som nevnt i § 195 likestilles med samleie også innføring av penis inn i og mellom de store og små kjønnslepper.” Høyesterett påpekte imidlertid ikke rettsanvendelsen av strl. § 195 ved forholdet med hunden. Etter mitt skjønn gjør sterke reelle hensyn og det faktum at spørsmålet ikke er berørt av lovgiver, det rettskildemessig forsvarlig med en utvidende tolkning av ordlyden i strl. § 192 først ledd c), slik at bestemmelsen kommer til anvendelse også ved tvang til seksuell omgang med dyr. Spørsmålet burde imidlertid vært avklart i forarbeidene for å unngå tvil, herunder tvil knyttet til om anvendelse av voldtektsbestemmelsen i disse tilfellene er en såpass prinsipiell nyskapning at det kan spørres om dette er innfor/ utenfor hva som kan anses som domstolenes legitime rettsskapende virksomhet.

Det å tvinge noen til å utføre ”tilsvarende handlinger med seg selv”, peker tilbake på handlinger som anses som ”seksuell omgang”. Dette vil omfatte tilfeller hvor gjerningspersonen eksempelvis tvinger fornærmede til å innføre gjenstander i vagina, eller til å masturbere seg selv. Man må her foreta en avgrensning mot handlinger som kun betraktes som seksuelle handlinger, jf. strl. § 200 første ledd, eksempelvis at en mann tvinger en kvinne å kle seg naken og beføle egne bryster. I tillegg til avgrensningen mellom ”seksuell omgang” og ”seksuell handling”, må man også ta standpunkt til om det å tvinge noen til å foreta seksuelle handlinger med seg selv, omfattes av strl. § 200 første ledd. Strl. § 200 første ledd rammer: ”Den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket til det...”. Ordlyden taler direkte imot at dette er omfattet. I samme retning taler også i en viss grad Rt-1999-1718 hvor Høyesterett som tidligere nevnt - her dreide det seg imidlertid om seksuell omgang – slo fast at to personer må være involvert ved fysisk kontakt for at det skulle anses som utuktig omgang. Ved lovendringen hvor seksuell omgang med seg selv ble omfattet, burde lovgiver også vurdert hvordan dette skulle løses

for seksuelle handlinger sin del. Ettersom lovgiver ikke har tatt stilling til dette spørsmålet, mener jeg at den klare ordlyden, Høyesteretts forståelse i Rt-1999-1718, samt den påfølgende lovendring av strl. § 192, fører til at man ikke kan forstå strl. § 200 første ledd slik at den rammer tvang til seksuelle handlinger med seg selv. Man må da benytte strl. § 222 første ledd og eventuelt strl. § 228, som ikke fanger opp at det er snakk om et seksuallovbrudd.⁸⁵ Ordlyden i strl. § 200 første ledd: ”Den som foretar seksuell handling”, fører etter mitt skjønn også til at bestemmelsen ikke kan gis anvendelse på de tilfeller hvor gjerningsmannen tvinger fornærmede til å foreta seksuelle handlinger med en annen person. Dersom fornærmede er under 16 år vil forholdene kunne være straffbare etter strl. § 200 annet ledd annet punktum som rammer: ”Den som forleder barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som nevnt i § 201...”. ”Forleder” omfatter forskjellige typer av psykisk påvirkning, manipulasjon, lureri, og herunder vil også vold og truende atferd være omfattet. ”Seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd” vil blant annet ramme de tilfellene hvor eksempelvis en 13 år gammel jente forledes til å strippe foran et webcam. I tillegg omfatter ”seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd” det å forlede en mindreårig til å foreta seksuelle handlinger med en annen person.⁸⁶

3.7.2 Skyldkravet.

Gjerningsmannen må forsettlig ha utøvd ”vold” og/eller ”truende atferd”, og forsettet må omfatte årsakssammenhengen mellom volden og den truende atferden, og den seksuelle omgang fornærmede har med en annen, eller med seg selv.

Grov uaktsom voldtekt foreligger hvor gjerningsmannen ikke har handlet forsettlig ved ett eller flere av disse vilkårene, men har handlet grov uaktsomt.

---

⁸⁵ Innst.O. nr 92 (1999-2000) punkt 4.3-4.3.3.

⁸⁶ Matningsdal (2006) s.382,383. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.116.

3.7.3 Eksempler til illustrasjon.

Rt-2004-252. Gjerningsmannen tvang en kvinne ved trusler til å suge en annen mann sin penis i baksete på en bil. Mannen som kvinnen utførte oralsex på ble tvunget av gjerningspersonen til å godta handlingen, eller alternativt til å slåss med kniv.

Gjerningsmannen ble domfelt for to overtredelser av strl. § 192 første ledd c), da det var to fornærmede.

3.8 Andre konkurrensspørsmål.

Dersom voldtekten er utført av en gjerningsmann som står i et nærmere bestemt slektskapsforhold/forhold til fornærmede, jf. strl. §§ 197- 199, anvendes bestemmelsen i idealkonkurrens med strl. § 192. Strl. §§ 197-199 og strl. § 192 verner forskjellige interesser og bruken av bestemmelsene i konkurrens er nødvendig for å få frem den straffbare handlings grovhet/de ulike sidene.⁸⁷

Strl. § 194 rammer: ”Den som har seksuell omgang med noen som er innsatt eller plassert i anstalt eller institusjon under kriminalomsorgen eller politiet eller i institusjon under barnevernet, og som der står under vedkommendes myndighet eller oppsikt...”.

Bestemmelsen forbyr seksuell omgang som baserer seg på frivillighet. Dersom en person i en slik stilling skulle voldta eksempelvis en innsatt, må bestemmelsen anvendes i idealkonkurrens med strl. § 192 for å få frem de ulike sider ved den straffbare handlingen/grovhet. Ertzeid konkluderer på samme måte.⁸⁸

Strl. § 193 første ledd som rammer: ”Den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved misbruk av stilling, avhengighetsforhold eller tilitsforhold...”. Etter mitt skjønn kan det vanskelig tenkes å bli idealkonkurrens med strl. § 192 i disse tilfellene, da gjerningsinnholdet i bestemmelsene neppe vil være oppfylt samtidig. Benytter en lege seg av vold for å oppnå seksuell omgang med pasienten, vil ikke årsakskravet i strl. § 193

---

⁸⁷ Eskeland (2006) s.229-230. Ertzeid (2006) s.367.

⁸⁸ Ertzeid (2006) s.368.

første ledd ”skaffer seg...seksuell omgang ved misbruk av stilling” være oppfylt, og vise versa hva gjelder årsakssammenhengen i strl. § 192 første ledd a)/ c) hvis det er legestillingen som fører til den seksuell omgangen med pasienten og ikke bruken av vold eller truende atferd. Samme resonnement må legges til grunn for strl. § 193 annet ledd sin del, som rammer ”den som skaffer seg eller en annen seksuell omgang ved å utnytte noens psykiske lidelse eller psykiske utviklingshemming”. Ertzeid konkluderer og argumenter på tilsvarende måte.⁸⁹ I Rt-2006-279 slo Høyesterett fast at det var en saksbehandlingsfeil av lagmannsretten – når lagretten hadde svart nei på spørsmålet om overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – å ikke tillate at aktor stilte nytt hovedspørsmål om overtredelse av strl. § 193 annet ledd, da dette måtte anses som samme forhold, jf. strpl. § 364 første ledd, jf. § 38.

3.9 Bruken av strl. § 192 når fornærmede er under 14 år.

Etter norsk rett anses man som mindreårig i seksuell henseende når man er under 16 år, jf. strl. § 196 første ledd. Strl. § 195 og strl. § 196 setter straff for seksuell omgang med barn under henholdsvis 14 og 16 år. Strl. § 203 gjør det straffbart å kjøpe seksuelle tjenester av personer under 18 år. Barn under 16 år kan ikke gi straffriende samtykke til seksuell omgang. I motsetning til strl. § 192 som rammer den ufrivillige seksuelle omgang, skal disse bestemmelser ramme den frivillige seksuelle omgang mellom en mindreårig og en person over den seksuelle lavalder. Et spørsmål her er hvor grensen går mellom seksuelle overgrep som kun rammes av strl. § 195 eller § 196, og de seksuelle overgrep som også rammes av strl. § 192. Anses det å foreligge voldtekt av mindreårig anvendes strl. § 195 eller § 196 i idealkonkurrens med strl. § 192.⁹⁰ Straffenivået ved seksuelle overgrep mot barn som kun rammes av strl. § 195 er - på tross av bestemmelsens høye strafferammer – lavt. I en spesialoppgave fra 2006 ble 11 saker fra høyesterett som gjaldt overtredelse av strl. § 195 gjennomgått – begått etter lovendringen i 2000. Deldom innenfor minstestrafen ble benyttet i 7 saker, og gjennomsnittsstraffen var på 2 år og 2 måneder hvorav 9 og en

---

⁸⁹ Ertzeid (2006) s.367-368.

⁹⁰ NOU 1997:23 s.48,59.

halv måned besto av betinget fengsel.⁹¹ Det lave straffenivået for overtredelse av strl. § 195 gjør grensedragningen mot strl. § 192 enda viktigere, men etter mitt skjønn er dette en prinsipielt viktig grensedragning selv om straffenivået ved overtredelse av strl. § 195 hadde vært høyere.

Det er særlig hvor fornærmede er meget ung – under 14 år – at spørsmålet om hva som skal til for at strl. § 192 skal komme til anvendelse kan være problematisk. Foranledningen til innføringen i 1998 av strl. § 192 første ledd siste setning om at man ved ”vurderingen av om det er utøvd vold eller truende atferd eller om fornærmede var ute av stand til å motsette seg handlingen, skal det legges vekt på om fornærmede var under 14 år”, var at rettspraksis ble kritisert for ved avgjørelsen av om strl. § 192 eller kun strl. § 195 kom til anvendelse, å ikke ta nok hensyn til fornærmedes unge alder ved vurderingen av om vold eller truende atferd var utøvd. Det ble uttrykt at det var problematisk at man på den ene siden anså et barn for ikke å kunne gi straffriende samtykke, for deretter ved vurderingen av om voldtekt er utøvd, i realiteten vurdere barnets atferd på tilsvarende måte som en voksens atferd. Med andre ord at strl. § 192 ble praktisert slik at den stilte samme krav for å komme til anvendelse uavhengig av om det er et barn eller en voksen som var fornærmet.⁹²

Et eksempel på rettspraksis før lovendringen er LA-1994-952. En 75 år gammel mann hadde seksuelt misbrukt sitt barnebarn fra hun var 5-17 år. Mannen ble domfelt etter strl. § 195. Den seksuelle omgangen besto blant annet av at fornærmede, da hun var i 6-7 års alderen, på tross av at hun gråt og ba domfelte om å slutte, måtte ta gjerningsmannens penis i munnen. Hun fikk beskjed om at dersom hun fortalte dette til noen ville hun bli sendt vekk til slemme mennesker. Hun ble også blant annet bundet til et tre, for så å få en pinne ført opp i skjeden.

Dersom de samme handlinger skulle ha blitt uført i 2007, vil etter mitt skjønn bindingen av jenta mest sannsynlig innebære en kraftanvendelse fra gjerningsmannens side som anses

---

⁹¹ Steinrem (2006) s.65-66.

⁹² NOU 1997:23 s.54. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.13-14,25.

som ”vold” slik at forholdet rammes av strl. § 192 første ledd a), eventuelt av strl. § 192 første ledd b). Oralsex vil etter mitt skjønn på grunn av truslene blitt rammet av strl. § 192 første ledd a). Spørsmålet er om rettspraksis har fulgt opp lovendringen – utvides vold og truende atferd sitt rettslige innhold når fornærmede er under 14 år? Flere rettsavgjørelser etter lovendringen tyder på at svaret på denne problemstillingen er nei. To dommer kan nevnes til illustrasjon:

LG-2007-92284. En 75 år gammel mann ble dømt etter strl. § 195 for seksuell omgang med et 10 år gammelt barnebarn. Mannen hadde ved tre tilfeller innført en finger i hennes skjede. Ved alle tre tilfellene hadde mannen først massert og klødd fornærmede, så ført finger inn i skjeden på en måte som var smertefull. Ved alle tre anledningene var det brukt kraft for å komme til, samt verbalt press. Dette ble ansett samlet å nærme seg voldtekt.

LB-2004-99800. En mann i 60 årene ble domfelt etter strl. § 195 for overgrep mot to jenter i 8-10 års alderen. Det ene overgrepet skjedde når mannen tok sin datter og hennes venninne med til et dusjanlegg. Jentene dusjet sammen, mens domfelte dusjet i eget avlukke. Mannen gikk imidlertid inn til jentene – alle var nakne - og vasket sin datter på ryggen. Han ba deretter sin datter gå ut å sjekke en lyd. Han begynte da å vaske venninnen på ryggen, og deretter på rumpa. Fornærmede ba han om å stoppe. Han presset seg så inntil henne, mens han holdt rundt henne bakfra. Han førte da penis inn i henne rumpesprekk, og begynte å heise henne ned og opp med samleielignende bevegelser. Fornærmede ba mannen på nytt om å stoppe.

I det første eksempelet er barnet 10 år gammelt. Det er ved alle de tre tilfellene brukt fysisk kraft for å komme til - med andre ord har barnet motsatt seg handlingen, en motstand gjerningsmannen har overvunnet. Etter redegjørelsen ovenfor må dette anses som ”vold”, jf. strl. § 192 første ledd a). De verbale truslene utdypes ikke i dommen, men truende atferd har en lav nedre grense, slik at ”truende atferd” alternativet i strl. § 192 første ledd a) må anses oppfylt. I det andre eksempelet har fornærmede flere ganger bedt gjerningsmannen om å stoppe. Holdegrepet burde her - i samsvar med Rt-1989-979 – hvor det at domfelte

tok tak rundt sin 16 år gamle niese og klemte henne inntil seg ble ansett som tvingende, og som vold - vært ansett som vold, jf. strl. § 192 første ledd a).⁹³ Hadde samme handlingsforløp som i de overnevnte sakene, vært erstattet med en fornærmet på 21 år - slik at strl. § 195 ikke hadde vært aktuell, ville dette etter gjennomgangen av strl. § 192 sitt innhold ovenfor, etter mitt skjønn blitt anset som voldtekt, jf. strl. § 192 første ledd a). Dette tyder på at stikk i strid med intensjonen bak strl. § 192 første ledd siste setning, så kreves det mer/klarere bruk av vold og truende atferd når fornærmede er under 14 år, enn når fornærmede er voksen – over 16 år – for at forholdet skal subsumeres under strl. § 192.

3.9.1 De lege ferenda.

De lege ferenda burde strl. § 195 - eller strl. § 196 - og § 192 vært anvendt i idealkonkurrens i alle tilfeller hvor handlingen ville blitt bedømt som voldtekt hvis fornærmede var over 16 år. Tvangsmidlene burde også innholdsmessig romme mer når fornærmede er et barn, slik at man ved vurderingen av om ”truende atferd” eller ”vold” er anvendt, tar et klart utgangspunkt i barnets alder og opplevelse av situasjonen. Det bør være en klar målsetning å domfelle på en slik måte at alt ansvar for overgrepet fraskrives barnet. Å anse det slik at en 9 år gammel jente ikke har vist stor nok motstand, eller at gjerningsmannens manipulering ikke er å anse som vold eller truende atferd, kan føre til en ekstra belastning for fornærmede, eventuelt når han eller hun blir eldre – hvorfor gjorde jeg ikke motstand? Mot dette argumentet kan det for så vidt innvendes at om man som barn utsettes for seksuelle overgrep, så vil nok ”finjussen” om seksuelt overgrep, jf. strl. § 195 eller idealkonkurrens med strl. § 192, muligens ikke dukke opp i fornærmedes tanker noen gang. Utenkelig er det imidlertid ikke. Jeg mener uansett at enhver rettsanvendelse eller ordbruk som kan bidra til økt selvbebreidelse hos fornærmede, bør søkes unngått fra samfunnets side. Man hører undertiden også pedofile argumenter med at barn vil ha seksuell omgang med voksne, og selv tar initiativ til dette. En økt bruk av voldtektsbestemmelsen – karakteriseringen av overgrepene som voldtekt - kan klarere understreke at dette fra samfunnets side anses som en uholdbar argumentasjon, samt heve

---

⁹³ NOU 1997:23 s.47.

straffenivået i disse sakene. For min del fremstår også lovreguleringen av overgrep mot barn, når man tross alt operer med en ”todeling” – voldtekt, jf. strl. § 192 og seksuell omgang med barn under 14/16 år, jf. strl. § 195 og § 196, som sterkt urimelig når todelingen er gitt et slikt innhold at dersom et barn på 3 år utsettes for seksuelle overgrep, og gjerningsmannen da på grunn av alderen ikke trenger å benytte seg av vold eller truende atferd, kun domfeller etter strl. § 195. Sagt på en annen måte at voldtekt av små forsvarsløse barn tilnærmet pr definisjon er en rettslig umulighet siden strl. § 192 første ledd a) sitt krav om årsakssammenheng ikke vil være oppfylt, og siden strl. § 192 første ledd b) ikke tolkes slik at alle små barn – 3 år gammel jente – anses ”ute av stand til å motsette seg handlingen”. Etter mitt skjønn hadde det vært en bedre materiell juss dersom man hadde beholdt strl. § 192 slik som den er i dag, men endret strl. § 192 første ledd siste setning til ”er barnets alder mellom 12- 14 år vektlegges alderen i stor grad ved vurderingen av om vold og truende atferd er utøvd”. Man kunne så latt strl. § 195 være som i dag, men nå kun regulert seksuell omgang med barn mellom 12-14 år, og så innført en ny bestemmelse – barnevoldtekt - som kom til anvendelse ved alle tilfeller av seksuell omgang med barn mellom 0-12 år. Bestemmelsen har ikke med vilkåret om vold/truende atferd, men heller hatt som straffeskjerpene momenter vold, skader etc. Anvendt i praksis ville da eksempelvis forbrytelsen i følgende dom - LB-2007-34627: En 63 år gammel mann ble domfelt for overtredelse av strl. § 195 første ledd, ved innføring av en finger i vaginaen på en 8 år gammel jente – vært overtredelse av den nye paragrafen som regulerer barnevoldtekt.

3.10 Konkurrens ved voldtekt av mindreårig.

Hvis fornærmede ved en voldtekt er under den seksuelle lavalder, blir det idealkonkurrens.⁹⁴ Skyldkravet med hensyn til fornærmedes alder er, jf. strl. § 196 tredje ledd, at ”ingen uaktsomhet foreligger”. Skyldkravet er liten uaktsomhet. Det kreves for frifinnelse at ingen uaktsomhet vedrørende fornærmedes alder, kan legges

---

⁹⁴ NOU 1997:23 s.25.

gjerningsmannen til last.⁹⁵ I følge strl. § 195 tredje ledd utelukker villfarelse om alder ikke straffeskyld. Med andre ord ilegges gjerningsmannen et objektivt ansvar hvor fornærmede er under 14 år. I Rt-2004-1275 fant Høyesterett at strl. § 195 tredje ledd var problematisk i forhold til uskyldspresumsjonen i EMK art. 6 nr 2. I Rt-2005-833 kom Høyesterett til at et skyldkrav tilsvarende det som følger av strl. § 196 tredje ledd, må benyttes for at strl. § 195 skal komme til anvendelse.⁹⁶

Ved frivillig seksuell omgang praktiseres bestemmelsene meget strengt. Er fornærmedes utseende eller atferd egnet til på noen som helst måte å reise spørsmål om fornærmede er mindreårig, må man i enhver henseende søke å avdekke fornærmedes alder. Hvordan blir så dette i de tilfeller hvor eksempelvis en mann hopper frem fra noen busker, og voldtar en tilfeldig forbigående jente, som viser seg å være 15 år? Selv om jentas tidligere atferd og oppførsel ikke er iaktatt av gjerningsmannen, må han forsikre seg om at fornærmede er over 16 år for å unngå en domfellelse etter strl. § 196 eller strl. § 195. Å hevde at fornærmede klart så ut til å være over 16 år, vil i utgangspunktet ikke være nok i de tilfeller hvor fornærmedes atferd ikke er observert og gjerningsmannen heller ikke har tatt noen skritt for å avdekke fornærmedes alder.

3.11 Strafferammer – strl. § 192 annet og tredje ledd.

Ved voldtekter som kun rammes av strl. § 192 første ledd a) – c), er strafferammen, jf. strl. § 192 første ledd, 10 år for de forsettlige voldtekter, og 5 år for de grovt uaktsomme voldtekter, jf. strl. § 192 fjerde ledd.

Det skillet jeg i oppgaven foretar mellom strl. § 192 første, annet og tredje ledd, er gjort for å gi en oversiktlig redegjørelse. I en konkret voldtektssak foretas ikke et slikt skille. Det vurderes i ett om det er uttøvd vold, årsakssammenheng, hva slags seksuell omgang som er foretatt etc. Det er det samme beviskrav som må være tilfredstilt for å legge til grunn at et

---

⁹⁵ NOU 1997:23 s.59.

⁹⁶ Matningsdal (2006) s.375,377.

av de straffeskjerpene momenter i annet og tredje ledd foreligger, som for å legge til grunn at vilkårene i første ledd foreligger.⁹⁷ Beviskravet kommer jeg tilbake til i oppgavens bevisdel.

3.12 Strl. § 192 annet ledd.

Strl. § 192 annet ledd a) og b) innfører en minstestraft på 2 års fengsel ved voldtekter begått på nærmere angitt måte. Når minstestrafen kommer til anvendelse skal det i utgangspunktet idømmes 2 år ubetinget fengsel. Ved en lovendring av 11. juni 1993 nr 79 ble imidlertid domstolenes adgang til å avsi deldom – ubetinget og betinget fengsel – når bestemmelser påbyr minstestraft utvidet, jf. strl. § 52 nr 2.⁹⁸ Minstestrafen i annet ledd kommer kun til anvendelse ved de forsettlige voldtekter idet fjerde ledd tolkes antitetisk.⁹⁹ Foreligger annet ledds straffeskjerpene momenter, vil imidlertid dette også være et straffeskjerpene moment ved de grovt uaktsomme voldtekter. Dersom minstestrafen kommer til anvendelse fører dette til at strafferammen heves til 15 års fengsel, jf. strl. § 17 første ledd a).¹⁰⁰

3.12.1 Strl. § 192 annet ledd a).

Minstestraft på 2 år dersom a) ”den seksuelle omgang var samleie”. Hvilke former for seksuell omgang som anses som samleie/ likestilt er redegjort for ovenfor - punkt 3.4.1.

3.12.2 Strl. § 192 annet ledd b).

Minstestraft på 2 år dersom b) ”den skyldige har fremkalt en tilstand som nevnt i første ledd bokstav b) for å oppnå seksuell omgang”.

---

⁹⁷ Hov (1999) s.276.

⁹⁸ NOU 1997:23 s.20.

⁹⁹ NOU 2008:4 s.19.

¹⁰⁰ NOU 1997:23 s.19,47. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.35.

Gjerningsmannen må ha fremkalt – være årsaken til – at fornærmede blir ”bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”. Dette vil han være når han eksempelvis legger 3 Rohypnoltabletter i drinken til fornærmede.

Gjerningsmannen må ha fremkalt tilstanden ”for å oppnå seksuell omgang”. Skyldkravet er hensiktsforsett. Det vil si at gjerningsmannen på tidspunktet hvor han ga fornærmede tablettene, må ha gjort dette for at hun skulle sovne, slik at han kunne ha seksuell omgang med henne. Eller at gjerningspersonen lurer en kvinne til å drikke seg sanseløst beruset, slik at han kan gjennomføre et samleie med henne når hun sovner.¹⁰¹ Det er sikker rett at hensikt ikke fingeres, jf blant annet Rt-1933-1180.¹⁰² Det vil si at dersom Per i en rus som fører til psykose, doper ned en kvinne for å ha seksuell omgang med henne, vil han kun dømmes etter strl. § 192 første ledd b) og strl. § 229 ”hensetter nogen i Afmagt, Bevidstløshed eller lignende Tilstand”, selv om han behandles som om han var edru, jf. strl. § 42 tredje ledd.

3.12.2.1 Noen særlige problemstillinger tilknyttet strl. § 192 annet ledd b).

En situasjon hvor rettsanvendelsen kan være usikker er hvor gjerningsmannen forsøker ved trusler/moderat vold å tvinge fornærmede til seksuell omgang, og når fornærmede begynner å skrike slår henne bevisstløs for å få gjennomført den seksuelle omgang. Det kan her spørres om bruken av vold som middel til å fremskaffe bevisstløsheten får noen betydning for subsumsjonen.¹⁰³ I dom fra Gulating lagmannsrett 28.mai 1963 – seksuell omgang med bevisstløs var da regulert i strl § 193 – ble en mann som hadde slått en kvinne bevisstløs for å oppnå seksuell omgang med henne dømt etter strl. § 192, ut i fra at straffverdigheten og reelle grunner tilsa å tolke strl. § 193 slik at den ikke kom til anvendelse hvor vold var middelet som fremkalte bevisstløsheten.¹⁰⁴ Ettersom

---

¹⁰¹ NOU 1997:23 s.44,46. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.33.

¹⁰² Eskeland (2006) s.339.

¹⁰³ NOU 1997:23 s.44.

¹⁰⁴ Andenæs (1996) s.113-114.

bevisstløshetsalternativet nå er inntatt i strl. § 192, og § 192 annet ledd b) gir en minstestraft på 2 når bevisstløshet er fremkalt for å oppnå seksuell omgang, er det etter mitt skjønn ikke grunnlag for å legge til grunn samme betraktning som i dommen fra 1963 slik at strl. § 192 første ledd a) gis anvendelse. Gjerningsmannen blir således domfelt etter strl. § 192 første ledd b), jf. annet ledd b).

En annen problemstilling er hvilke bestemmelser gjerningspersonen skal dømmes etter dersom han doper ned en kvinne, og tvinger en annen mann til å ha seksuell omgang med henne/ doper henne ned etter avtale med sin kamerat.

Eksempel: Tom har vennene Per og Katrine som middagsgjester. Uten at Per vet om det, har Tom lagt sovetabletter i Katrines mat. Når Katrine sovner, har Tom planlagt å true Per med en pistol til å ha seksuell omgang med henne. Gjennomføres planen vil Tom straffes, jf. strl. § 192 første ledd c) for at han tvinger Per til å ha seksuell omgang med Katrine. Problemet er hvilken bestemmelse Tom skal straffes etter for neddoping og den seksuelle omgang Katrine utsettes for. Strl. § 192 første ledd c) er ikke anvendbar da Tom ikke benytter vold eller truende atferd for å få Katrine til å ha seksuell omgang med Per. Etter gjeldende rett vil det etter mitt skjønn kun være mulig å domfelle Tom for medvirkning, jf. strl. § 192 første ledd b), jf. annet ledd b), og herunder vektlegge ved straffutmålingen at Tom i realiteten er hovedmann. Tom vil på samme måte bare kunne straffes for medvirkning hvor voldtekten er avtalt med Per. De lege ferenda mener jeg det er unaturlig å karakterisere Tom sin atferd som en medvirkningshandling. Det burde heller vært inntatt et ekstra ledd eller en ekstra setning i strl. § 192 første ledd c) som lød noe slik som ”likestilt med å benytte vold eller truende atferd for å få noen til å ha seksuell omgang med en annen, er det å fremkalle bevisstløshet hos en person for så å utsette den bevisstløse for en annens seksuelle omgang”, som ville rammet Tom sine handlinger.

3.12.3 Adgang til å gå under minstestrafen.

I visse tilfeller er det adgang til å gå under minstestrafen i strl. § 192 annet ledd. Dette gjelder blant annet ved forsøk, jf. strl. § 51 første ledd, ved visse tilfeller av medvirkning, jf. strl. § 58, hvor gjerningspersonen er under 18 år, jf. strl. § 55, når gjerningspersonen har en alvorlig psykisk lidelse på handlingstiden, men ikke er psykotisk, jf. strl. § 56 første ledd c), og når gjerningsmannen har handlet under bevisstløshet som følge av selvforskyldt rus, jf. strl. § 56 første ledd d).¹⁰⁵

3.13 Strl. § 192 tredje ledd.

Strl. § 192 tredje ledd gir ved visse straffeskjerpene omstendigheter adgang til bruk av lovens strengeste straff på 21 år. Strl. § 192 tredje ledd gjelder i motsetning til bestemmelsens annet ledd, også ved grovt uaktsom voldtekt, jf. strl. § 192 fjerde ledd. Ved grovt uaktsom voldtekt fører anvendelsen av strl. § 192 tredje ledd til at strafferammen forhøyes til 8 år. Bruken av strl. § 192 tredje ledd er ikke avhengig av at strl. § 192 annet ledd a) eller b) kommer til anvendelse.¹⁰⁶

3.13.1 Strl. § 192 tredje ledd a).

Strafferammen utvides til 21 år dersom a) ”voldtekten er begått av flere i fellesskap”.

Det stilles ikke noe krav om at voldtekten er skjedd ved samleie. Seksuell omgang er tilstrekkelig. For at det skal foreligge en overtredelse av strl. § 192 tredje ledd a) kreves det at to / flere har seksuell omgang med fornærmede på samme tidspunkt. I de tilfelle hvor en mann holder en kvinne, og en annen mann gjennomfører samleie med kvinnen, kan man i prinsippet si at ”voldtekten er begått av flere i fellesskap”. Sikker tolkning ut fra rettspraksis og forarbeidenes begrunnelse for 21 års straff, er imidlertid at flere personer må ha seksuell omgang med fornærmede for at det skal anses som en fellesskapsvoldtekt. Hver

---

¹⁰⁵ Eskeland (2006) s.409-411,413.

¹⁰⁶ NOU 2008:4 s.19.

gjerningsmann må således objektivt og subjektivt ha overtrådt strl. § 192 første ledd a), b) eller c), og i tillegg må overtredelsen ha skjedd sammen med en/ flere andre gjerningspersoner. Eksempelvis blir det domfellelse etter strl. § 192 første ledd c), jf. annet ledd a), jf. tredje ledd a), dersom en mann tvinger en kvinne til å ha seksuell omgang med to andre menn - trekant. Det at fornærmede utsettes for overgrep fra flere gjerningsmenn, fører til at voldtekten oppleves som ekstra krenkende og skadeliggjørende.

Straffverdigheten til deltakerne er høyere enn om de hadde gjennomført en voldtekt alene, og innbakt i tredje ledd a) ligger at gjerningsmennene straffes for voldtekt foretatt av flere i fellesskap, og medvirkning til voldtekt foretatt av flere i fellesskap.¹⁰⁷

Et eksempel på grov uaktsom felleskapsvoldtekt vil være hvor to menn, uten å forstå at kvinnen føler seg truet til seksuell omgang – og dette anses grovt uaktsomt – har seksuell omgang med henne ved samme anledning.

3.13.1.1 Eksempler til illustrasjon.

LB-2007-79409. På en privat fest dyttet tre menn en 15 år og 11 måneder gammel jente inn på et rom. De la henne overende i sengen, dro av henne klærne, og byttet på å holde henne fast mens samtlige innførte en eller flere fingre gjentatte ganger i jentas skjede.

Fornærmede strittet imot fysisk og verbalt. De tre mennene ble dømt, jf. strl. § 192 første ledd a), jf. tredje ledd a).

3.13.2 Strl. § 192 tredje ledd b).

Strafferammen utvides til 21 år dersom b) ”voldtekten er begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte”.

Når en handling skal anses ”begått på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte”, vil i utgangspunktet bero på en skjønnsmessig vurdering. Ved seksuell omgang med mindreårige gir også strl. § 195 annet ledd b) og strl. § 196 annet ledd b) adgang til

---

¹⁰⁷ NOU 1997:23 s.58. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.36.

straffeskjerpelse når den seksuelle omgang er begått på ”en særlig smertefull eller særlig krenkende måte”. Forarbeidene til strl. § 195 og strl. § 196 kan belyse bestemmelsens innhold, ettersom strl. § 192 tredje ledd b) er begrunnet i de samme synspunkter.¹⁰⁸ Når et overgrep anses foretatt på en ”særlig smertefull eller særlig krenkende måte” kan imidlertid variere etter fornærmedes alder. Vaginal eller anal inntrengning vil eksempelvis være mer smertefull hvor fornærmede er 7 år, kontra 20 år. I forarbeidene til strl. § 195 annet ledd b) og strl. § 196 annet ledd b) gis det eksempler på særlig smertefull eller særlig krenkende handlinger. Dette kan være ”overgrep som innebærer særlig smertefull inntrengning i skjeden eller endetarmsåpningen”.¹⁰⁹ Om inntrengningen skjer ved fingre, kjønnslem, eller gjenstand, er irrelevant for anvendelsen av strl. § 192 tredje ledd b). Inntrengning som fort kan bli smertefull for fornærmede er eksempelvis inntrengning med store, eller skarpe gjenstander vaginalt eller analt, og analt samleie. Forarbeidene nevner som eksempler på overgrep begått på en særlig krenkende måte ”oralsexovergrep og overgrep som medfører at det skjer sædutløsning på barnets kropp”. I tillegg presiseres det at ”inntrengning i skjeden eller endetarmsåpningen med gjenstander kan oppleves som særlig krenkende”.¹¹⁰

Etter rettspraksis er imidlertid grensen trukket høyt for når strl. § 192 tredje ledd b) kommer til anvendelse. Til illustrasjon kan følgende dommer nevnes:

1) LB-2007-84847. En mann ble domfelt for tre grove voldtekter mot sin tidligere kjæreste. To av voldtektene var gjennomført ved vaginalt og analt samleie, mens den tredje besto av vaginalt og analt samleie, samt oralsex. Ved den siste voldtekten besto overgrepet på et tidspunkt av innføring av dildo vaginalt, samtidig som det ble utført analt samleie. Fornærmede ble også tvunget til å utføre oralsex på gjerningsmannen etter gjennomført analsex. Fornærmede turte ikke å gjøre fysisk motstand under voldtekten, men ba gjerningsmannen gjentatte ganger stoppe på grunn av smerte. Strl. § 192 tredje ledd b) ble ikke anvendt.

---

¹⁰⁸ NOU 1997:23 s.58.

¹⁰⁹ NOU 1997:23 s.58. NOU 1991:13 s.35.

¹¹⁰ NOU 1991:13 s.35. NOU 1997:23 s.58.

2)LF-2006-139536. En mann ble domfelt etter strl. § 192 tredje ledd b) for voldtekt av sin kjæreste. I mannens leilighet tvang han fornærmede til å suge sin penis to ganger. Dette ble oppnådd under trusler – med kniv - om at han skulle drepe henne, samt en omfattende bruk av vold. Mannen lugget henne, slo henne i ansiktet og på kroppen. Videre stakk han fingre inn i nesen hennes slik at hun begynte å blø neseblod, stakk og skar henne i ryggen med en kniv, tok kvelertak på henne slik at hun mistet bevisstheten, og brant henne med lighter på blant annet brystvortene. Mannen tvang også fornærmede til å drikke urin til hun kastet opp.

3)LF-2004-23629. En kvinne kom i kontakt med en mann på et utested. Mannen gjorde tilnærmelser og ble avvist. Mannen tok da tak rundt livet til fornærmede, førte henne inn på et toalett og låste døren. Her holdt han henne fast og dro av henne undertøy og strømpebukse. Han bøydde henne over vasken i toalettet og gjennomførte først vaginalt samleie, så analt samleie, og vekslet deretter mellom de to kroppsåpninger. Om voldtekten uttaler lagmannsretten: ”Voldtekten ble gjennomført med brutalitet, sinne og aggresjon og var forferdelig smertefull.” Fornærmede segnet etter hvert ned på gulvet. Mens hun lå på gulvet tvang gjerningsmannen sin penis inn i hennes munn. Fornærmede klarte å kaste seg ut av toalettet og ble etter hvert funnet i lokalet i sterk forkommen tilstand, med svært store smerter og i sjokk. Strl. § 192 tredje ledd b) ble ikke gitt anvendelse.

4)LG-2002-258. En mann møtte en kvinne som var på vei hjem fra byen. Mannen gjorde tilnærmelser, men ble avvist. Mannen fulgte da etter fornærmede, og da nye tilnærmelser på nytt ble avvist, grep han fatt i henne og prøvde å trekke henne inn i en sidevei. Da kvinnen gjorde motstand slo han henne kraftig i hodet med et skrujern og rev henne etter håret og klærne inn mellom to biler. Her fortsatte han å slå henne i ansiktet og hode. Han trakk ned buksen og trusen, og puttet flere fingre inn i hennes skjede. Deretter stakk han henne kraftig i ryggen med skrujernet, og førte håndtaket på skrujernet inn i hennes skjede og beveget det på samleielignende måte. Til slutt gjennomførte han et vaginalt samleie med sædavgang. Mannen ble domfelt etter strl. § 192 tredje ledd b).

5)LB-2006-147112. En mann ble her av tre personer, to menn og en kvinne, tatt med til en leilighet. Her ble mannen utsatt for mishandling ved slag og spark. Han ble i tillegg beordret til å ta av seg bukser og underbukse, og legge seg på gulvet. Kvinnen presset da en flaske flere ganger inn i endetarmen til fornærmede, som på dette tidspunkt hadde fått en pose over hodet. Det ble tatt fotografier av handlingen. Kvinnen ble domfelt for voldtekt begått på en særlig krenkende måte, jf. strl. § 192 tredje ledd b).

6)Rt-2004-252. En mann tvang her sin tidligere kjæreste- i en bil - først til å utføre oralsex på en tredjemann, før han selv tiltvang seg oralsex, og deretter gjennomførte et smertefullt analt samleie med sædavgang. Han kom også med nedsettende bemerkninger som hore, samt at han spyttet på fornærmede. Strl. § 192 tredje ledd b) ble ikke anvendt.

Disse eksemplene viser at grensen for å anvende strl. § 192 tredje ledd b) er satt meget høyt. Slik jeg ser det taler verken forarbeidene, lovtekst eller reelle hensyn for en så snever bruk av bestemmelsen. Dom nr 1, 3 og 6 burde etter mitt skjønn, jf. forarbeidenes uttalelser og reelle hensyn, vært ansett utført på en ”særlig smertefull eller særlig krenkende måte”. Det virker som om – med et mulig unntak for alternativet ”særlig krenkende” hvor det at flere ser på handlingene og eksempelvis filmer ser ut til å føre til at strl. § 192 tredje ledd b) kan komme til anvendelse – det ikke er nok at selve den seksuelle omgang er utført på en særlig smertefull måte, men gjerningsmannen også må ha benyttet seg av omfattende, eller særlig smertefull voldsbruk. Selv om voldtektens grovhet også får betydning ved straffeutmålingen innenfor den tradisjonelle strafferammen, bør tredje ledd anvendes i de overnevnte tilfellene for å få frem den økte straffverdigheten ved voldtekter foretatt på denne måten.

Ettersom listen for når voldtekten anses utført på en ”særlig smertefull eller særlig krenkende måte” er lagt høyt, vil det ved de forsettlige voldtekter etter strl. § 192 første ledd a) til c), også i alle praktiske tilfeller klart foreligge visshetsforsett eller sannsynlighetsforsett hva angår at ”voldtekten er utført på en særlig smertefull eller særlig krenkende måte”. Ved de grovt uaktsomme voldtekter vil straffeskjerpelsen komme til

anvendelse hvor eksempelvis gjerningsmannen ved grov uaktsomhet har trodd at fornærmede har samtykket til sadomasokistisk, eller nedverdiggende seksuell omgang.

3.13.3 Strl. § 192 tredje ledd c)

Strafferammen utvides til 21 år dersom c) ”den skyldige tidligere er straffet etter denne bestemmelsen eller etter § 195”.

For at bestemmelsens forhøyede strafferamme skal komme til anvendelse må vilkårene i strl. § 61 annet ledd være oppfylt, jf. § 61 annet ledd siste setning. Strl. § 61 annet ledd oppstiller tre kumulative vilkår for at den skjerpede strafferamme ved gjentakelse skal komme til anvendelse. Vilkår 1 krever at ”domfelte hadde fylt 18 år på tidspunktet for den tidligere straffbare handlingen”. Begrunnelsen for vilkåret er at handlinger begått før fylte 18 år, jf. strl. § 55, skal bedømmes mildere, og anses ikke å gi god nok grunn til en slik straffeskjerpelse som § 61 operer med. Vilkår 2 – krever at den nye straffbare handlingen er begått ”etter at straffen for den tidligere handlingen helt eller delvis er fullbyrdet”. Begrunnelsen er at hvis fullbyrdelsen ikke er påbegynt, kan de individualpreventive virkninger av straffen ikke ha inntrådt. Det er da ikke rimelig å heve strafferammen. Bestemmelsens tredje vilkår slår fast at en forhøyelse av straff ikke kommer til anvendelse ”hvis den nye handlingen er begått senere enn 6 år etter at fullbyrdelsen av den tidligere straffen er avsluttet”. Ligger forholdet så langt tilbake i tid, anses det ikke riktig å tillegge de tidligere handlinger så stor vekt -gjerningsmannen må anses å ha gjort opp for seg.¹¹¹ I Rt-2006-828 slo Høyesterett fast at strl. § 192 tredje ledd c) også kan anvendes på grunnlag av ”tidligere straffer som er idømt i utlandet”, jf. strl. § 61 tredje ledd – her svensk voldtektsdom.

---

¹¹¹ Eskeland (2006) s.417. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.15-16.

3.13.4 Strl. § 192 tredje ledd d).

Strafferammen utvides til 21 år dersom d): ”den fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse. Seksuelt overførbart sykdom og allmennfarlig smittsom sykdom, jf smittevernloven § 1-3 nr.3 jf. nr.1, regnes alltid som betydelig skade på legeme eller helse etter denne paragrafen.”

3.13.4.1 Handling i strid med straffebudet.

Et dødsfall trenger ingen innholdsmessig utdypning. Mer problematisk kan det være å avgjøre når fornærmede kan sies å ha fått ” betydelig skade på legeme eller helse”. Straffeloven § 9 inneholder en legaldefinisjon av ”betydelig Skade”. Etter strl. § 9 første ledd anses det blant annet som betydelig skade når noen ”mister eller faar væsentlig Svekkelse paa Syn, Hørsel...eller bliver påført alvorlig psykisk skade”. På tross av legaldefinisjonen reiser det seg visse vurderingsspmå. Når skal eksempelvis en øyeskade anses som vesentlig? I Rt-1897-32 ble tap av synet på et øye ansett som vesentlig. Begrunnelsen var at synsfeltet ble mer begrenset, dybdesynet blir dårligere og risikoen for å miste synet fullstendig er mye større med kun et øye. Ved tap av for eksempel hørsel på et øre kan samme type resonnement legges til grunn.¹¹² Hva som anses som ”alvorlig psykisk skade” kan ikke utledes av legaldefinisjonen. Etter forarbeidene omfatter alvorlig psykisk skade: ” I tillegg til psykosene...langvarige depresjoner, tvangs- og angstnevroser og spiseforstyrrelser...”.¹¹³ Ved vurderingen av hvor langvarig depresjonen etc må være, kan det etter mitt skjønn trekkes slutninger fra hva som anses som ”langvarig Sygdom” i strl. § 9 første ledd. Om en sykdom er langvarig avhenger først og fremst av tidsmomentet – antall uker eller måneder sykdommen varer. Hvor lang periode sykdommen må strekke seg over kan ikke sies eksakt, men til veiledning ble fire måneder ansett som langvarig sykdom i Rt-1928-631. I likhet med Andenæs mener jeg det som et moment ved vurderingen av om sykdommen er langvarig, også må tas hensyn til

---

¹¹² Andenæs (1996) s.68.

¹¹³ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.164. Ot.prp.nr 20 (1991-92) s.66.

sykdommens alvorlighet. Ved alvorlige sykdommer som fører til sengeleie, bør tidskravet være kortere, enn i de tilfeller sykdommen har mindre betydning i hverdagen.¹¹⁴

Strl. § 192 tredje ledd d) likestiller med betydelig skade på legeme eller helse: ”Seksuelt overførbar sykdom og allmennfarlig smittsom sykdom, jf smittevernloven § 1-3 nr 3 jf nr 1...”. Allmennsmittfarlig sykdom ville i de fleste tilfelle vært ansett som betydelig skade, jf. § 9 første ledd, uavhengig av strl. § 192 tredje ledd d) sin presisering.¹¹⁵ Mer tvilsomt kunne det vært om de typer av overførbare seksuelle sykdommer som raskt kureres ville vært omfattet. Allmenn smittfarlig sykdom er legaldefinert i smittevernloven § 1-3 nr 3 jf. nr 1.¹¹⁶ Seksuelt overførbar sykdom er ikke definert i loven, men dets innhold må anses å dekke alle tilfeller av sykdommer som kan smitte ved seksuell kontakt – eksempelvis klamydia, herpes og HIV- jf. den tradisjonelle forståelsen av begrepet.

3.13.4.2 Skyldkravet.

Skyldkravet for ansvar for følgeskaden er det samme ved de forsettlig og grovt uaktsomme voldtekter, nemlig at den betydelige skaden, jf. strl. § 192 tredje ledd d) må være en ”følge” av voldtekten. Når en bestemmelse operer med skjerpet straff ved visse følger er skyldkravet regulert i strl. § 43.¹¹⁷ Strl. § 43 slår fast at ”hvor loven bestemmer en forhøiet Straf i Tilfælde af, at en strafbar Handling medfører nogen uforsætlig Følge, indtræder denne Straf dog alene, hvor den handlende kunde have indset Muligheden af en saadan Følge, eller saafremt han har undladt efter Evne at afverge den, efterat han er bleven opmærksom paa Faren”.

Strl. § 43 omfatter således to alternative situasjoner. Første alternativ rammer de tilfeller hvor gjerningspersonen ”kunde have indset Muligheden af en saadan Følge”. Skyldkravet

---

¹¹⁴ Andenæs (1996) s.68.

¹¹⁵ Ot.prp.nr 51 (2002-2003) punkt 4.1.3.

¹¹⁶ Lov om vern mot smittsomme sykdommer av 5.aug 1994 nr.55.

¹¹⁷ NOU 1997:23 s.48. Eskeland (2006) s.299-300.

er culpa levissima. Dette er et strengt krav, som krever at ingen uaktsomhet er utvist fra gjerningspersonens side dersom han skal bli straffri.¹¹⁸ Det er den følgen som inntreffer gjerningsmannen må ha kunne innsett. Det kreves ikke som ved vanlig uaktsomhet at gjerningsmannen burde innsett muligheten for følgen, med andre ord kan bebreidelsen mot gjerningsmannen være minimal. Strl. § 43 pålegger langt på vei et objektivt ansvar for følgen, med unntak for hendelige uhell og de helt upåregnelige hendelsesforløp.¹¹⁹ Momenter av betydning ved vurderingen av følgens påregnelighet vil blant annet være handlingens farevoldende egenskap, de konkrete omstendigheter som fører til følgeskaden, og om gjerningspersonen visste eller kunne ha innsett at han var smittet av en seksuelt overførbart sykdom. Det at gjerningspersonen hevder han ikke kunne innsett følgen på grunn av lav intelligens eller andre personlighetstrekk, vil så sant gjerningsmannen er tilregnelig, stort sett måtte avfeies. Gjerningsmannen bedømmes i forhold til det som er en common sense oppfatning av sammenhenger i livet, slik at han anses å kunne ha innsett følgen i de tilfeller hvor en alminnelig fornuftig person kunne innsett følgen.¹²⁰

Strl. § 43 annet alternativ ilegger ansvar også for følgeskader som gjerningspersonen ikke kunne innse, såfremt han "har undladt etter Evne at afverge den, efterat han er bleven opmerksom paa Faren". Et eksempel til illustrasjon: Per står i en mørk bakgate og venter på en tilfeldig forbipasserende kvinne som han kan voldta. Idet en kvinne kommer gående bykser han frem, og river henne i bakken. I basketaket svelger kvinnen tungen. Blir Per klar over at kvinnen har svelget tungen, og unnlater å forsøke å hjelpe henne, straffes han for dødsfølgen, jf. strl. § 43 annet alternativ.¹²¹

Strl. § 43 er opphevet i den nye straffeloven av 2005. De uforsettlige følgene er nå regulert i lovens § 24. Denne bestemmelsen endrer gjeldende rett på to punkter når den trer i kraft. For det første er skyldkravet nå alminnelig uaktsomhet. For det andre fører uaktsomheten

---

¹¹⁸ Eskeland (2006) s.288-289.

¹¹⁹ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.120.

¹²⁰ Eskeland (2006) s.267.

¹²¹ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.428.

ikke til automatisk forhøyelse av strafferammen, men inngår som et moment i vurderingen av om det straffbare forholdet er grovt.¹²²

3.13.4.3 Eksempler til illustrasjon.

LG-2006-48976. En mann skulle, som en kamerat til venninnen av fornærmede, følge fornærmede hjem. Ved ankomst til boligen, ble han med inn. Her dyttet han fornærmede ned i en seng, slo henne, holdt henne fast og gjennomførte et vaginalt samleie med henne. Han førte også penis inn i fornærmedes munn, mens han holdt hodet hennes fast. Fornærmede ble som følge av overgrepet påført en alvorlig psykisk skade, som førte til at gjerningsmannen ble domfelt etter strl. § 192 tredje ledd d), jf. § 9.

---

¹²² Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.427-428. Eskeland (2006) s.300-301.

4 Utenlandsk og internasjonalrett.

4.1 Den svenske og danske reguleringen av voldtekt.

4.1.1 Lovtekst.

Den svenske Brottsbalken:¹²³

6 kapittel 1 §: ” Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetslöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i et hjälplöst tillstånd.”

Den danske straffelov:¹²⁴

§ 216 første ledd: ”Den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold, straffes for voldtægt med fængsel indtil 8 år. Med vold sidestilles hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.”

§ 224: ”Bestemmelserne i §§ 216-223 a) finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje.”

---

¹²³ Brottsbalk (1962:700) [Sverige].

¹²⁴ Borgerlig straffelov nr. 126 af 15.april 1930 [Danmark].

4.1.2 Innledning.

I dette kapitlet vil de svenske og danske voldtektsbestemmelsene gjennomgås. Problemstillingen er, vil enhver voldtekt, jf. strl. § 192, også anses som voldtekt i Sverige og Danmark?

Brottsbalken kap 6 § 1 er på samme måte som strl. § 192 kjønnsnøytral.¹²⁵ Den danske straffeloven § 216 er også kjønnsnøytral. Den danske straffeloven skiller riktignok mellom homoseksuelle og heteroseksuelle overgrep, men skillet har likevel ingen praktisk betydning, da § 225 gir de heteroseksuelle bestemmelsene tilsvarende anvendelse ved homoseksuelle overgrep.¹²⁶

4.1.3 Den seksuelle handlingen.

Etter strl. § 192 må den seksuelle handlingen kvalifisere til ”seksuell omgang”.

4.1.3.1 Sverige:

Brottsbalken 6 kapittel 1 § rammer ”samlag eller...annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag”.

Etter svensk rett anses kun vaginalt samleie som ”samlag”. Det er ikke noe krav om at samleie har skjedd med inntrengning i skjeden, det er nok at mannen og kvinnens kjønnsdeler kommer i direkte berøring med hverandre.¹²⁷ Svensk rett likestiller med samleie ”annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag”. Her omfattes oralsex, uavhengig av om gjerningsmannen fører penis inn i fornærmedes munn, eller om gjerningsmannen

---

¹²⁵ Prop. 2004/05:45 s.20.

¹²⁶ Betänkning nr 914 s.51. Greve (2005)a s.263,282.

¹²⁷ Prop. 2004/05:45 s.135.

utfører oralsex på fornærmede.¹²⁸ Videre omfattes anale samleier, og innføring av finger eller gjenstand vaginalt eller analt.¹²⁹ Om andre handlinger enn ovennevnte skal omfattes avhenger, jf forarbeidene, i utgangspunktet av om det foreligger noenlunde varig fysisk berøring av kjønnsorgan, eller den andres kropp med eget kjønnsorgan. Det uttrykkes imidlertid at også handlinger som ikke inneholder varig berøring, eller hvor direkte berøring av kjønnsorgan hindres av klær, i visse tilfeller likevel bør anses som ”sexuell handling”. Etter forarbeidene bør det avgjørende være handlingens seksuelle art, og at den er egnet til tydelig å krenke fornærmedes seksuelle integritet. Til illustrasjon av hvilke handlinger som etter lovendringen bør anses som ”sexuell handling” viser forarbeidene blant annet til NJA 1996 s.418. Gjerningsmannen tok trusen av en kvinne som lå og sov. Han spredde fornærmedes ben fra hverandre, berørte hennes kjønnsorgan, og onanerte deretter foran den sovende kvinnen.¹³⁰

Strl. § 192 operer som vist ovenfor – punkt 3.4.1 - med en annen inndeling av de seksuelle handlingene. For det første anses vaginale og anale samleier begge som ”samleie”, jf. strl. § 206. Det er også et krav om inntrengning i indre del av kvinnens kjønnsorgan for at det skal foreligge vaginalt samleie i strafferettslig forstand, så sant fornærmede er over 14 år, jf. Rt-1988-1207. Er fornærmede under 14 år foreligger vaginalt samleie ved innføring av penis inn i og mellom de store og små kjønnslepper, jf. strl. § 206. I motsetning til Sverige likestiller Norge kun innføring av penis i fornærmedes munn, og innføring av gjenstander i vagina eller analt med samleie, jf. strl. § 206. Oralsex på fornærmede, og innføring av fingre i vagina eller analt, anses kun som ”seksuell omgang”. Det kan også virke som om ”sexuell handling” etter svensk rett omfatter noen flere handlinger, enn hva som etter norsk rett kvalifiserer til ”seksuell omgang”. To tvilstilfeller skal behandles nærmere.

For det første er det ikke sikkert at kortvarig berøring av fornærmede, mens gjerningsmannen onanerer, vil kvalifisere til ”seksuell omgang”. Identiske saker har ikke

---

¹²⁸ Prop. 2004/05:45 s.136.

¹²⁹ Prop. 2004/05:45 s.33-34,136.

¹³⁰ Prop. 2004/05:45 s.33-34.

vært oppe i norsk rettspraksis, men Rt-1947-273 kan gi en viss veiledning. Her la en voksen mann en 6 år gammel jente ned på en strand og onanerte stående over henne. Jenta var påkledd og mannen berørte henne ikke seksuelt. Dette ble under tvil ansett som seksuell handling, jf. strl. § 200. Etter mitt skjønn er det naturlig å forstå Høyesterett slik at selv om mannen ikke berørte fornærmede, innebar det at han stilte seg over henne – fysisk nærhet – og benyttet henne som et objekt for å tilfredsstille sine seksuelle lyster, en så nærgående krenkelse av fornærmede at en domfellelse etter strl. § 201 for blotting, ikke ville gi uttrykk for handlingens straffverdighet. I denne saken var fornærmede imidlertid et lite barn, og det var under tvil at Høyesterett anså det som en ”seksuell handling”. Det kan imidlertid tenkes at dersom tilsvarende saker som NJA 1996 s.418 kommer opp for norske domstoler vil det foretas en helhetsvurdering, slik at berøringen og gjerningsmannens onanering samlet anses å kvalifisere til ”seksuell omgang”. Ut i fra dagens rettskildebilde vil imidlertid de aktuelle handlinger kun kvalifisere til en domfellelse etter strl. § 200 ”seksuell handling”.

For det andre kan det være tvilsomt om ”seksuell omgang” i like stor grad omfatter seksuelle handlinger hvor klær hindrer direkte kontakt. Det utdypes ikke i de svenske forarbeidene hvilke tilfeller som skal omfattes. Hovedpoenget etter svensk rett er at dette avhenger av en helhetsvurdering av krenkelsens art. Det kan forøvrig påpekes at Sverige, som Norge, har egne kategorier for handlinger som tilsvarer strl. § 200 ”seksuell handling” i brottsbalken 6 kap 10 § ”sexuelt ofredande” og 6 kap 2 § ”sexuell tvång”.¹³¹ Etter norsk rett er utgangspunktet at ”seksuell omgang” omfatter masturbasjon av blottet kjønnsorgan, eller at gjerningspersonen med samleielignende bevegelser fører penis mot fornærmedes blottede rumpe, kjønnsorgan, mage, eller mellom fornærmedes lår. Hvor klesplagg hindrer direkte berøring vil det som utgangspunkt kun anses som ”seksuell handling”. I Rt-2002-436 ble imidlertid det at gjerningsmannen førte sin penis inn imellom fornærmedes lår og mot kjønnsorgan mens han utførte samleiebevegelser til sædavgang, ansett som ”seksuell omgang”, selv om fornærmede hadde på seg truse. Fornærmede var her et lite barn på ca 10

---

¹³¹ Prop. 2004/05:45 s.140,149.

år, men det er ikke uttalt at tilsvarende forståelse ikke skal legges til grunn dersom den fornærmede er voksen. Ved masturbering utenpå truse, med delvis innføring av fingre mellom de ytre kjønnslepper, bør det etter mitt skjønn på samme måte som i den sistnevnte dom, ses bort fra at et tynt klesplagg hindrer direkte berøring. Om det etter svensk rett vil foreligge ”sexuell handling” også i andre tilfeller hvor klær hindrer direkte kontakt er tvilsomt, og det blir opp til de svenske domstoler å trekke den nedre grensen for handlinger som kvalifiserer til ”sexuell handling”.

4.1.3.2 Danmark.

Den danske voldtektsbestemmelsen § 216 første ledd rammer i utgangspunktet kun: ”Den, der tiltvinger sig samleje...”. I § 224 er imidlertid § 216 gitt tilsvarende anvendelse ved ”anden kønslig omgængelse end samleje”.

Etter dansk rett er det kun innføring av penis i vagina som anses som ”samleje”.¹³² Hovedspørsmålet blir da hva som ligger i ”kønslig omgængelse”. Begrepet ”kønslig omgængelse” presiseres etter dansk rett slik ”at handlingen har en samlejelignende karakter, fungerer som surrogat for samleje eller i øvrig i forhold til den krænkede eller misbrugte part rummer et seksualovergrep, der nærmer sig samleje”.¹³³ ”Kønslig omgængelse” omfatter analt samleie, innføring av penis i munn, kyssing/slikking av vagina, innføring av finger vaginalt/ analt, innføring av gjenstand vaginalt/analt, og masturbering av kjønnsorgan. Andre tilfeller som har blitt ansett å kvalifisere til ”kønslig omgængelse” ut ifra en helhetsvurdering, er blant annet pressing av blottet penis mot fornærmedes nakne underkropp til sædavgang. Tilsvarende som ved norsk rett – seksuell omgang og seksuell handling – avgrenses § 224 nedad mot handlinger som kun rammes av § 232, som rammer: ”Den, som ved uterlig forhold krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse...”. Noen eksempler på handlinger som kun kvalifiserer til § 232 viser grensedragningen - fornærmede har på truse og mannen presser sin blottede penis mot

---

¹³² Greve (2005)a s.263.

¹³³ Greve (2005)a s.280.

kvinnens kjønnsorgan, beføling av bryster og kjønnsorgan utenpå tøyet, samt beføling av nakent kjønnsorgan.¹³⁴

Norsk rett likestiller, jf. strl. § 206, langt flere handlinger med samleie enn dansk rett. Innholdet i begrepet ”kønslig omgængelse” tilsvarer i all hovedsak Norges ”seksuell omgang”.

4.1.4 Virkemidler.

Strl. § 192 første ledd a) og c) operer med virkemidlene ”vold og truende atferd”.

4.1.4.1 Sverige.

Den svenske voldtektsbestemmelsens virkemidler er, jf 6 kap 1 §: ”Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person...”.

Voldsbegrepet er meget vidt. Etter forarbeidene anses det blant annet som vold dersom gjerningsmannen sprer bena til fornærmede fra hverandre med makt, eller holder fornærmede fast.¹³⁵ Dette virkemiddelet har således likt innhold i Norge og Sverige.

”Hot om brottslig gärning” omfatter direkte uttalte trusler, og ikke verbale trusler som kommer til uttrykk gjennom kroppsspråk og atferd. Det kreves ikke trussel om umiddelbar forestående vold mot liv eller helse. Videre omfattes det å true med å eksempelvis ødelegge leiligheten til fornærmede, eller utsette fornærmedes barn for vold. Volden eller truslene må ha hatt en sånn karakter at de utgjør en forutsetning for handlingens gjennomføring, men det er ikke noe krav om at fornærmede har gjort motstand. Et unntak gjøres for trusler om å anmelde noen for lovbrudd. Dette rammes kun av den mildere bestemmelsen om

---

¹³⁴ Greve (2005)a s.280-281,296.

¹³⁵ Prop. 2004/05:45 s.45,134.

”sexuellt tvång” i brottsbalken 6 kap 2 §.¹³⁶ ”Truende atferd” i strl. § 192 har et tilsvarende innhold, men vil i tillegg ramme de mildere formene for trusler, som etter svensk rett kun kvalifiserer til bruk av 2 § ”sexuellt tvång”.

4.1.4.2 Danmark.

Den danske straffelovs § 216 første ledd jf § 224 rammer den som tiltvinger sig samleje eller kønslig omgængelse ”ved vold eller trussel om vold”. Det presiseres videre: ”Med vold sidestilles hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.”

Voldsbegrepet er også etter dansk rett meget vidt. Vold rammer enhver fysisk maktanvendelse. Dette omfatter de tilfeller hvor gjerningsmannen er sterkere og gjennomtvinger samleiet, eller den ”kønslig omgængelse”, på tross av at kvinnen opprettholder motstanden – gjerningsmannen holder kvinnen fast etc. Videre omfattes slag, spark, kvelertak eller annen bruk av makt som fører til at kvinnen oppgir å gjøre fysisk motstand.¹³⁷ Begrepet har således et tilsvarende innhold som strl. § 192 ”vold”.

Sidestilt med vold er ”hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen”. Eksempler på slike tilstander er bevisstløshet, og fysisk eller psykisk svekkelse.¹³⁸ Alternativet tilsvare det som etter norsk strl. § 192 annet ledd b) er et straffeskjerpene moment ved seksuell omgang med bevisstløs/en som er ute av stand til å motsette seg handlingen, nemlig at ”den skyldige har fremkalt en tilstand som nevnt i første ledd bokstav b for å oppnå seksuell omgang”. Å fremkalle en slik tilstand anses etter norsk rett utenfor voldtektstilfellene som en legemsbeskadigelse, jf. strl. § 229, men ved voldtekt av bevisstløs konsumeres strl. § 229 av strl. § 192 annet ledd b).

---

¹³⁶ Prop. 2004/05:45 s.134-135.

¹³⁷ Betænkning nr 914 s.20. Greve (2005)a s.263-264.

¹³⁸ Betænkning nr 914 s.20.

Begrepet ”trussel om vold” rammer verbalt uttrykte trusler om vold, samt ikke uttalte trusler som fremkommer ved situasjonen kvinnen befinner seg i, gjerningsmannens kroppsspråk, eller fremvisning av en kniv etc. Trusselen om vold må imidlertid være aktuell og ikke fremtidig vold. Trusler som ikke er rettet mot fornærmede, men en av fornærmedes venner/nærmeste – ektefelle barn etc, omfattes også.¹³⁹ Trusler som ikke gjelder vold, men likevel virker tvingende på fornærmede, rammes ikke av voldtektsbestemmelsen, men av § 217: ”Den, som skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, end vold eller trussel om vold, straffes med fængsel indtil 4 år.” § 217 er, jf. § 224, gitt tilsvarende anvendelse ved ”kønslig omgængelse”. § 260 rammer blant annet trusler om betydelig skade på gods, frihetsberøvelse, falsk anmeldelse for straffbare forhold, eller å offentliggjøre forhold tilhørende privatlivet.¹⁴⁰ Strl. § 192 ”truende atferd” favner videre enn § 216, og vil også komme til anvendelse ved trusler som etter dansk rett kun kvalifiserer til bruk av § 217.

4.1.5 Seksuell omgang med bevisstløs.

Strl. § 192 første ledd b) rammer den som har ”seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”.

4.1.5.1 Sverige.

Den svenske voldtektsbestemmelsen rammer også den som, jf. brottsbalken 1 § annet ledd ”med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otilbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i ett hjälplöst

---

¹³⁹ Betänkning nr 914 s.44-45. Greve (2005)a s.263-264.

¹⁴⁰ Betänkning nr 914 s.43,46.

tillstand”. Det er uten betydning om tilstanden er selvforskyldt.¹⁴¹ Alternativene vil omfatte de samme tilfeller som strl. § 192 første ledd b).

4.1.5.2 Danmark.

Voldtektsbestemmelsen i § 216, jf. § 224, får kun anvendelse ved ”samleje” eller ”kønslig omgængelse” med en som er ute av stand til å motsette seg handlingen, når gjerningsmannen har fremkalt tilstanden. Det nærmeste vi kommer strl. § 192 første ledd b) i dansk rett, er den danske straffelovs § 218 annet ledd som strafflegger: ”Den, der skaffer sig samleje uden for ægteskab med en person der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen...”. Tilstandene omfatter som strl. § 192 første ledd b) bevisstløshet, sterk beruselse, fysisk eller psykisk svekkelse etc.¹⁴² Denne bestemmelsen gjelder imidlertid ikke når partene er gift. Hvor en mann gjennomfører et ”samleje” eller ”anden kønslig omgængelse” med sovende ektefelle, skulle man tro at dette – som ved norsk og svensk rett – ville være straffbart etter dansk rett. Spørsmålet har vært forelagt professor i strafferett Vagn Greve ved universitetet i København, og ifølge ham er det et bevisst valg fra lovgivers side å kun ramme de tilfellene hvor partene ikke er gift.¹⁴³ I ekteskap er således tilfeller som etter norsk strl. § 192 første ledd b) ville vært ansett som voldtekt, overhodet ikke straffbart etter dansk rett.

4.1.6 Tvang til seksuell omgang med en annen, eller seg selv.

Strl. § 192 første ledd c) rammer den som ”ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv”.

---

¹⁴¹ Prop. 2004/05:45 s.49.

¹⁴² Greve (2005)a s.270.

¹⁴³ Greve (2007).

4.1.6.1 Sverige.

Begrepet ”företa” i brottsbalken 6 kap1 § omfatter etter forarbeidene de tilfellene hvor gjerningsmannen tvinger offeret til eksempelvis å utføre oralsex, ”tåla” henspeiler på situasjonen der gjerningsmannen er aktiv, eksempelvis ligger oppå fornærmede og gjennomfører et samleie.¹⁴⁴ Dersom gjerningsmannen tvinger fornærmede til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv, så dekkes det ordlydsmessig av ”företa”. I forarbeidene er det også uttalt at det at gjerningspersonen tvinger fornærmede til selv å onanere, bør anses som ”sexuell handling”.¹⁴⁵ Tilsvarende synspunkt er da naturlig å legge til grunn hvis gjerningsmannen tvinger fornærmede til å innføre gjenstander vaginalt eller analt.

Forarbeidene omtaler ikke det tilfellet at gjerningsmannen tvinger fornærmede til å foreta ”sexuell handling” med en annen person. Spørsmålet har vært forelagt for professor i strafferett Madeleine Leijonhufvud ved universitetet i Stockholm, og hun har uttalt at den som ved bruk av voldtektsbestemmelsens tvangsmidler tvinger en person til å ha seksuell omgang med en annen, straffes for medvirkning til voldtekt.¹⁴⁶

4.1.6.2 Danmark.

Tvang til ”kønslig omgængelse” med seg selv, rammes ikke av § 216 eller § 224. Forholdet vil imidlertid være straffbart etter § 232: ”Den, som ved uterligt forhold krænker blufærdigheden...”. I DIK 1993-95(a)Ø: fikk tre menn en 12 år gammel gutt til å ta av seg buksene og innføre finger i endetarmen på seg selv, mens de 3 mennene onanerte. De tre mennene ble domfelt etter § 232.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Prop. 2004/05:45 s.136.

¹⁴⁵ Prop. 2004/05:45 s.34.

¹⁴⁶ Leijonhufvud (2007).

¹⁴⁷ Greve (2005)a s.297.

Å tvinge noen til å ha ”samleje” eller ”kønslig omgængelse” med en annen person, skulle man i utgangspunktet tro at ikke ble rammet av § 216 eller § 224, som rammer: ”Den, der tiltvinger sig...”. Spørsmålet har imidlertid vært forelagt for professor Vagn Greve, og han har uttalt at dersom den tvang som brukes for å få en person til å ha ”samleje” eller ”kønslig omgængelse” med en annen person oppfyller tvangsvilkårene i § 216, jf. § 224, så dømmes personen for voldtekt etter § 216, jf. § 224.¹⁴⁸

4.1.7 Skyldkrav.

Den norske straffeloven rammer de forsettlige og grovt uaktsomme voldtekter, jf. henholdsvis strl. § 40 og strl. § 192 fjerde ledd.

4.1.7.1 Sverige.

Hovedregelen etter svensk rett er at det kreves forsett, jf brottsbalken 1 kap 2 § første ledd. I Sverige skilles det mellom ”direkte uppsåt”, ”indirekte uppsåt” og ”eventuelt uppsåt”. Ved handlingsdelikter – som voldtektsbestemmelsen – operer man med ”insiktsuppsåt” og ”likgiltighetsuppsåt”. ”Insiktsuppsåt” tilsvarer norsk retts visshetsforsett. ”Likgiltighetsuppsåt” rammer de tilfeller hvor gjerningsmannen regner det som mulig – men ikke overveiende sannsynlig – at gjerningsinnholdet i en bestemmelse blir oppfylt, og i tillegg har vært likegyldig til om gjerningsinnholdet blir oppfylt. Svensk rett opererte tidligere også med ”hypotetisk eventuelt uppsåt”, men domstolspraksis har forlatt bruken av denne forsettsformen.¹⁴⁹ Svensk rett anerkjenner ikke sannsynlighetsforsett.¹⁵⁰ I de tilfeller hvor det etter norsk rett foreligger sannsynlighetsforsett, vil det imidlertid i følge Leijonhufvud i de fleste tilfeller etter svensk rett anses å foreligge ”likgiltighetsuppsåt”.¹⁵¹ Grov uaktsom voldtekt er ikke straffbart etter svensk rett. Ved Motion 2007/08:JU284 –

---

¹⁴⁸ Greve (2007).

¹⁴⁹ Leijonhufvud (2005) s.57-60.

¹⁵⁰ Ot.prp.nr 90 (2003-2004) s.228.

¹⁵¹ Leijonhufvud (2008).

forslag til riksdagsbeslut, er det fremsatt et forslag for riksdagen om å kriminalisere grov uaktsom voldtekt. Forslaget er planlagt ferdigbehandlet 24.april 2008.¹⁵²

4.1.7.2 Danmark.

Hovedregelen etter dansk rett er at skyldkravet er forsett, jf. § 19. Det er ikke gjort unntak fra hovedregelen vedrørende voldtekt, jf. § 216 og § 224. Dansk rett opererer med 3 typer forsett. ”Sandsynlighedsforsæt” tilsvarende norsk rett. ”Dolus eventualis” inndelt i ”positive indvilligelse” – tilsvarende norsk rett – men også ”hypotetisk eventualitetsforsæt” eksisterer i dansk rett. Dolus eventualis – særlig det hypotetiske – anvendes i begrenset grad. ”Direkte forsæt” – ved handlingsdelikter - tilsvarer norsk retts visshetsforsett.¹⁵³ Et unntak fra forsettskravet gjelder ved § 218 annet ledd hvor det, jf. § 226, er nok at gjerningsmannen er uaktsom hva gjelder fornærmedes tilstand.¹⁵⁴

Spørsmålet om å kriminalisere grov uaktsom voldtekt har vært diskutert i dansk rett de siste årene, og siste forsøk på kriminalisering kom fra Dansk folkeparti, som 20.april 2004 fremsatte et lovforslag om å innføre grov uaktsom voldtekt. Forslaget fikk ikke flertall. I perioden 2004-2007, har spørsmålet om å kriminalisere grov uaktsom voldtekt ikke vært oppe i særlig grad til debatt, men en kriminalisering er ønsket blant annet av noen interesseorganisasjoner.¹⁵⁵

4.1.8 Sammenfatning.

En handling som anses som voldtekt etter strl. § 192 første ledd a)-c), vil i Sverige i all hovedsak også klassifiseres som voldtekt, jf brottsbalken kap 6 § 1, med et lite unntak for at det kan være tilfeller av trusler/truende atferd, som etter svensk rett ikke kvalifiserer til

---

¹⁵² Moström (2008).

¹⁵³ Greve (2005)b s.179,182-185.

¹⁵⁴ Greve (2005)a s.270.

¹⁵⁵ Joan-Søstrene (2007).

bruk av voldtektsbestemmelsen. I tillegg vil tvang til seksuell omgang med en annen, kun være straffbart som medvirkning til voldtekt. I Danmark vil det i langt større grad være mulig at handlinger som etter norsk rett anses som voldtekt, ikke klassifiseres som voldtekt etter § 216/§ 224. Strl. § 192 ”truende atferd” favner en rekke former for trusler, som kun vil rammes av den danske straffelovs § 217. I tillegg vil en handling etter strl. § 192 første ledd b) ikke anses som voldtekt etter dansk rett, og kun rammes av § 218 annet ledd - bare når partene ikke er gift. Tvang til seksuell omgang med seg selv, jf. strl. § 192 første ledd c), klassifiseres heller ikke som voldtekt etter dansk rett, og rammes kun av den danske straffelovs § 232. De tre landene har visse ulikheter i forsettslæren, men i praksis vil en handling som etter norsk rett anses foretatt forsettlig også anses som forsettlig i Danmark og Sverige. Norge er det eneste land som strafflegger grov uaktsom voldtekt. Hva gjelder de tre landenes inndeling av de seksuelle handlinger som kvalifiserer til bruk av voldtektsbestemmelsene, skiller de seg fra hverandre. I norsk rett rammes samleie, handlinger som er likestilt med samleie, og seksuell omgang. Etter svensk rett rammes samleie og likestilte handlinger. Dansk rett omfatter kategoriene samleie og ”kønslig omgængelse”. Selv om inndelingene er ulike, vil imidlertid de seksuelle handlinger som kvalifiserer til bruk av strl. § 192, i all hovedsak være av en slik karakter at de også kvalifiserer til bruk av voldtektsbestemmelsene i Sverige og Danmark, selv om de eksempelvis i Danmark ikke er likestilt med samleie.

4.1.9 Konklusjon.

Enhver handling som anses som voldtekt, jf. strl. § 192, vil ikke i alle tilfeller klassifiseres som voldtekt i Sverige og Danmark.

4.2 Internasjonalrett.

I dette kapittelet skal EMK behandles. EMK er, jf. mnskr. § 2 nr 1, jf § 3, gjort til norsk rett, med forrang ved motstrid med annen lovgivning. Målet er å avdekke hvilke krav EMK stiller til de kontraherende staters interne regulering av voldtekt. Det avgrenses til en behandling av EMK, da denne er en av de mest relevante internasjonale konvensjoner vedrørende menneskerettigheter, og graden av plikter som pålegges de kontraherende stater er omfattende.

4.2.1 Kort om EMK.

EMK inneholder sivile og politiske rettigheter, som tilkommer enhver person som oppholder seg i en av konvensjonsstatene. Statene må sikre at disse rettigheter overholdes både gjennom såkalte negative forpliktelser – staten må avholde seg fra å handle på måter som krenker EMK, og positive forpliktelser – statene pålegges å aktivt jobbe for at rettighetene etter EMK sikres. Statenes aktivitetsplikt strekkes også til å sikre borgernes rettigheter mot overgrep fra andre private personer. Læren om de positive forpliktelser er utviklet gjennom EMD sin praksis, med utgangspunkt i EMK art. 1: ”The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section 1 of this Convention.” Samt ved tolkning av de andre artiklene i EMK - eksempelvis art. 2, art.3, og art. 8. Privatpersoner er gitt klagerett til EMD, jf. EMK art. 34.¹⁵⁶ Noen av de krav EMK stiller til konvensjonsstatenes interne lovregulering søkes belyst ved problemstillingene nedenfor.

---

¹⁵⁶ NOU 2006:10 s.80-82,84-85.

4.2.2 Hvor fritt står statene selv til å bestemme hva som skal anses som voldtekt?

Den sentrale dom er MC mot Bulgaria fra 2003.¹⁵⁷ En 14 år gammel jente hevdet hun var blitt voldtatt av to menn. Jenta hadde ikke gjort fysisk motstand på grunn av gjerningsmennenes overlegne styrke. Hun hevdet den bulgarske lovgivning, og politiets etterforskning, ga en mangelfull beskyttelse mot voldtekt. Nasjonallovgivningen i Bulgaria, slik den ble praktisert, krevde at fornærmede hadde gjort fysisk motstand for at det skulle foreligge voldtekt.¹⁵⁸ EMD slo her fast at staten har en vid skjønnsmargin når det gjelder den materielle reguleringen av voldtekt, men EMK sine bestemmelser og praksis fra de andre europeiske land ga retningslinjer for hvordan voldtektsvernet skulle være. Andre lands nasjonale rett ble gjennomgått, herunder praksis fra Danmark, Irland, Storbritannia, Australia, Canada og Sør Afrika. I disse landene ble det – med unntak av to stater i USA - ikke stilt krav om fysisk motstand fra fornærmedes side for at det skulle anses å foreligge en voldtekt. Et nei er tilstrekkelig, forutsatt at gjerningsmannen forstår at fornærmede ikke samtykker til den seksuelle omgang. EMD uttalte:

”...any rigid approach to the prosecution of sexual offences, such as requiring proof of physical resistance in all circumstances, risks leaving certain types of rape unpunished and thus jeopardising the effective protection of the individual’s sexual autonomy. In accordance with contemporary standards and trends in that area, the member State’s positive obligation under Article 3 and 8 of the Convention must be seen as requiring the penalisation and effective prosecution of any non-consensual sexual act, including in the absence of physical resistance by the victim.”¹⁵⁹

Bulgarsk lovgivning ble ansett å ikke gi et tilstrekkelig vern mot seksuell omgang uten samtykke, og Bulgaria ble dømt for brudd på EMK art. 3 og art. 8.¹⁶⁰

---

¹⁵⁷ Case of M.C. v. Bulgaria.

¹⁵⁸ NOU 2006:10 s.89.

¹⁵⁹ Punkt 166.

¹⁶⁰ NOU 2006:10 s.89-90.

Hovedproblematikken i MC dommen var at den bulgarske lovgivningen ble praktisert slik at fornærmede måtte ha utøvd fysisk motstand, for det skulle forelige en voldtekt. Norsk rett krever ikke at fornærmede har gjort slik motstand. Etter den norske strl. § 192 kreves det imidlertid at tvangsmidlene ”vold eller truende atferd” er benyttet, så sant fornærmede ikke er ”bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”. EMD uttaler vedrørende kravet til tvangsmidler:

”In most European countries influenced by the continental legal tradition, the definition of rape contains references to the use of violence or threats of violence by the perpetrator. It is significant, however, that in case-law and legal theory lack of consent, not force, is seen as the constituent element of the offence of rape...”.¹⁶¹
“Regardless of the specific wording chosen by the legislature, in a number of countries the prosecution of non-consensual sexual acts in all circumstances is sought in practice by means of interpretation of the relevant statutory terms (“coercion”, “violence”, “duress”, “threat”, “ruse”, “surprise” or others) and through a context-sensitive assessment of the evidence...”.¹⁶²

Den danske retten gjennomgås kort og sies ikke å være i strid med EMK, noe som taler for at den norske lovgivningen også må anses å være i overensstemmelse med EMK. På den annen side uttales det at staten er positivt forpliktet til ”penalisation and effective prosecution of any non-consensual sexual act”.¹⁶³ Etter mitt skjønn er det en viss tvil tilknyttet hva EMK - og EMD - reelt krever av de nasjonale lands regulering av samtykke. Et viktig moment her er at EMD ikke gir statene ”margin of appreciation” – skjønnsmargin ved vurderingen av hvilke plikter EMK pålegger statene – i forhold til absolutte rettigheter som art. 3.¹⁶⁴ Etter mitt skjønn mener jeg at alt i alt er den mest naturlige forståelse av dommen at konvensjonsstatene er forpliktet til å strafflegge all seksuell omgang uten samtykke.

---

¹⁶¹ Punkt 159.

¹⁶² Punkt 161.

¹⁶³ Punkt 166.

¹⁶⁴ Sørensen (2004) s.144.

En naturlig problemstilling som da melder seg er – rammer strl. § 192 alle tilfeller av seksuell omgang uten samtykke? Sagt på en annen måte, er et nei nok? Etter strl. § 192 er seksuell omgang uten samtykke i seg selv ikke straffbart. Strl. § 192 første ledd a) og c) krever at den ufrivillige seksuelle omgang enten er oppnådd ved ”vold” eller ved ”truende atferd”. Strl. § 192 første ledd b) krever at den fornærmede er bevisstløs, eller befinner seg i en lignende tilstand for at situasjoner uten bruk av tvangsmidler skal rammes av strl. § 192.

Fra norske myndigheters side er forholdet mellom strl. § 192 og MC dommen pr dags dato ikke undergitt en grundig behandling. I NOU 2006:10 ble MC dommen og andre avgjørelser fra EMD riktignok gjennomgått. Utvalget uttalte at norsk rett er i overensstemmelse med EMK, men uten at det problematiseres om strl. § 192 rammer all seksuell omgang uten samtykke.¹⁶⁵ I den nylig avgitte innstilling fra seksuallovbruddutvalget uttales det kort at: ”Det kan ikke være tvil om at den norske straffelov § 192 tilfredsstiller de internasjonale kravene til beskyttelse mot seksuelle overgrep.”¹⁶⁶

Strl. § 192 ble imidlertid før MC dommen, etter uttalelser fra justiskomiteen i Innst.S. nr.206 (1994-1995) vurdert endret, slik at det klarere kom frem at det manglende samtykke er det sentrale i bestemmelsen.¹⁶⁷ Seksuallovbruddutvalget drøftet spørsmålet om å innføre en bestemmelse som rammet seksuell omgang uten samtykke, men utvalgets flertall gikk ikke inn for en slik endring. Årsaken var at en slik endring ble ansett lite praktisk da tilfeller av seksuell omgang uten samtykke, regulært vil inneholde andre kvalifiserende momenter slik at strl. § 192 kommer til anvendelse, samt at en slik bestemmelse ville føre med seg store bevisproblemer.¹⁶⁸ Et mindretall - Lisbeth Bang - gikk inn for å innføre en slik bestemmelse. Argumentene for en innføring var blant annet at selv om det kan være

---

¹⁶⁵ NOU 2006:10 s.90.

¹⁶⁶ NOU 2008:4 s.20.

¹⁶⁷ Innst.S.nr.206 (1994-1995) Komiteens merknader: annet avsnitt.

¹⁶⁸ NOU 1997:23 s.22-23.

bevisproblemer ved en slik bestemmelse, er dette de samme bevisproblemer man har ved bruk av strl. § 200 – seksuell handling uten samtykke. I tillegg vil en endring kunne føre til at fornærmede får bedre mulighet til å bli hørt av politi og retten, da det ikke vil være et like stort fokus på ”vold og truende atferd”.¹⁶⁹ Spørsmålet ble drøftet av departementet i odelstingsproposisjonen – om lov om endringer i straffeloven m.v 1999-2000 nr 28 - men fikk heller ikke her flertall. Departementet uttaler:

” Å skaffe seg seksuell omgang med noen mot vedkommendes vilje, er klart klanderverdig. Men det er ikke dermed sagt at det er riktig og hensiktsmessig å belegge slik atferd med straff. Det finnes andre måter enn straffelovgivningen til å markere at en handling er samfunnsmessig uønsket.”¹⁷⁰

”Den situasjonen en slik straffebestemmelse tar sikte å ramme, er antakelig heller ikke særlig praktisk. Når den seksuelle omgangen finner sted mot den ene parts vilje, vil som regel også andre kvalifiserende momenter være oppfylt. Som både utvalget og riksadvokaten peker på, vil andre av bestemmelsene i sedelighetskapitlet regelmessig kunne komme til anvendelse.”¹⁷¹

Svenske myndigheter har mer grundig vurdert MC dommen sin betydning for den svenske voldtektsreguleringen, og anså svensk rett å være i overensstemmelse med de krav EMK – EMD - stiller til de nasjonale lands interne regulering.¹⁷²

Etter mitt skjønn vil strl. § 192 ramme de fleste tilfeller av seksuell omgang uten samtykke. Kravene til ”vold og truende atferd”, samt strl. § 192 første ledd b) – ”bevisstløshet eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen” – er alle rettslig sett vide begreper. Det er imidlertid begreper som har et rettslig innhold, og stiller ytterligere krav til situasjonen ved en voldtekt foruten at fornærmede ikke samtykker. ”Vold” omfatter enhver maktanvendelse, men omfatter eksempelvis ikke det å spre bena til en passiv fornærmet, eller å ta buksene av en fornærmet som ligger stiv av skrekk. ”Truende atferd” rammer verbale trusler og atferd som oppfattes som truende, men det kreves at atferden eller

---

¹⁶⁹ NOU 1997:23 s.99-100.

¹⁷⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.47-48.

¹⁷¹ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.48.

¹⁷² Prop. 2004/05:45 s.39-41.

ordbruken skaper frykt, at gjerningsmannen forstår dette, samt at det er årsakssammenheng mellom truslene og den seksuelle omgang. Strl. § 192 første ledd b) krever som kjent ikke bruk av tvangsmidler, men krever at fornærmede er ”bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen”. Sistnevnte alternativ har igjen et vidt rettslig innhold, og vil ramme tilfeller hvor fornærmede ikke kan motsette seg handlingen på grunn av frykt, sjokk, eller at hun er fysisk eller psykisk utslitt. Det avgjørende spørsmål blir om det kan være tilfeller av seksuell omgang uten samtykke, hvor det ikke kan sies at det er utøvd vold, truende atferd, eller at fornærmede kan anses å befinne seg i en situasjon som omfattes av strl. § 192 første ledd b). Er svaret på dette spørsmålet ja – samt at handlingen ikke er strafflagt av andre bestemmelser i straffeloven -overholder Norge etter min mening ikke de plikter MC dommen pålegger de kontraherende stater. To tilfeller av seksuell omgang uten samtykke kan vurderes opp i mot strl. § 192.

Eksempel 1: To menn var sammen med en kvinne i en leilighet. Den ene mannen – A, hadde frivillig sex med kvinnen. Da den andre mannen – B, spurte kvinnen om de også kunne ha sex, svarte hun nei. B så imidlertid sitt snitt til å hoppe opp i sengen til kvinnen når lyset var av og A hadde gått på badet. Kvinnen trodde det var A som hadde kommet tilbake, og motsatte seg ikke den seksuelle omgangen. Hun merket så at det var feil mann, og ba B forlate leiligheten. I dette tilfellet er det verken brukt vold eller truende atferd, og kvinnen befant seg ikke i en situasjon som dekkes av strl. § 192 første ledd b). Gjerningsmannen kunne da kun siktes etter strl. § 200 – seksuell handling uten samtykke.¹⁷³

Strl. § 200 er en bestemmelse med en strafferamme på 1 år - så sant fornærmede er over 16 år. En domfellelse etter strl. § 200 i et tilfelle hvor seksuell omgang er gjennomført, lar de sterkest krenkende overgrepshandlingene stå ustraffet. Er det kun denne bestemmelsen som kommer til anvendelse ved det aktuelle overgrepet, kan dette ikke sies å gi en tilstrekkelig beskyttelse mot seksuelle overgrep/ straffe seksuelle overgrep uten samtykke i god nok

---

¹⁷³ Gulnes (2007).

grad. Etter min mening kan det imidlertid være aktuelt i dette tilfellet å straffe gjerningsmannen etter strl. § 193 første ledd som rammer: ”Den som skaffer seg...seksuell omgang ved misbruk av...tilitsforhold...”. Bestemmelsen vil, jf. forarbeidene, på noen områder fange opp det som tidligere var dekket av strl. § 194 ”særlig underfundig atferd”, som rettet seg mot den som oppnådde seksuell omgang ved list og lureri.¹⁷⁴ I straffelovkommentaren nevnes tilfeller ”hvor man tilsniker seg samleie ved å utnytte den annen villfarelse mht. person” som et eksempel på et tilfelle av særlig underfundig atferd, som også vil rammes av strl. § 193 første ledd ”tillitsforhold”.¹⁷⁵ I eksempelet ovenfor utnytter gjerningspersonen seg forsettlig av at fornærmede tror han er en annen, og situasjonen – en kvinne og to menn, lyset av – kan sies å bygge på tillitt. Det at han utnytter denne situasjonen til å skaffe seg seksuell omgang vil etter mitt skjønn således kunne straffes, jf. strl. § 193 første ledd. Bestemmelsen har en strafferamme på 5 år, og gir tilstrekkelig mulighet for å straffe denne typen av seksuell omgang uten samtykke.

Eksempel 2: Flere personer er samlet til fest. En mannlig deltager gjør tilnærmelser overfor en av kvinnene, men blir avvist. Senere på kvelden treffer han på kvinnen idet hun er på vei ut fra badet. Han begynner da å kysse kvinnen, mens han lukker døra bak seg. Mannen kler av kvinnen og gjennomfører et vaginalt samleie. Kvinnen som tidligere har vært utsatt for seksuelle overgrep og mishandling, sier nei flere ganger, men tør ikke å gjøre motstand.

Det er her ikke brukt vold, eller truende atferd – selv om fornærmede oppfattet situasjonen slik - og hun er ikke i en situasjon som omfattes av strl. § 192 første ledd b). Dagen etter anmelder hun mannen for voldtekt. Skulle det da melde seg en rekke vitner som hadde overhørt at fornærmede gjentatte ganger avviste mannen tidligere på kvelden, samt flere vitner som hadde hørt at mannen etter han kom ut fra badet sa ”hun ba meg stoppe og var helt passiv, men siden hun ikke skrek eller dyttet meg vekk, så brydde jeg meg ikke om det”, foreligger det gode bevis for seksuell omgang uten samtykke, men ingen av

---

¹⁷⁴ NOU 1997:23 s.39-40,42. Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.68.

¹⁷⁵ Matningsdal (2006) s.369-370.

tvangsmidlene i strl. § 192 er benyttet. Gjerningsmannen kan da kun straffes etter strl. § 200, som ikke i nærheten gir god nok beskyttelse, jf. min drøftelse ovenfor.

Hvor mange slike saker som vil forekomme i løpet av et år er usikkert. Det er også klart at det ofte vil være store bevisproblemer tilknyttet slike saker. Dette endrer imidlertid ikke det faktum at reelle hensyn tilsier at all seksuell omgang uten samtykke burde være straffbart, samt at Norge ved MC dommen, etter mitt skjønn er forpliktet til å ha en straffelovgivning som rammer all seksuell omgang uten samtykke. Det kan den norske straffelovgivningen ikke sies å gjøre når den eneste mulighet i eksempel nummer 2, er å bruke strl. § 200, som på ingen måte står i forhold til handlingen. Skulle eksempel nummer 2 løses ved bruk av strl. § 200 alene, mener jeg at det ut ifra EMK og EMD sin praksis må være klart at Norge ville fått kritikk for dette av EMD. Norsk rett kan etter min mening for øvrig vanskelig sies å ha hovedfokuset på det manglende samtykke, når det kreves bruk av tvangsmidler, som på tross av tolkning, fortsatt har et rettslig meningsinnhold.

4.2.3 Prosessuelle hindringer for straffeforfølgning av voldtekt.

EMD har også behandlet saker hvor det forelå prosessuelle hindringer for straffeforfølgningen av voldtekt.

X and Y v. Netherlands fra 1985.¹⁷⁶ En 16 år gammel psykisk utviklingshemmet jente hadde blitt voldtatt på institusjonen der hun bodde. Hun var ikke i stand til å anmelde forholdet selv. Faren anmeldte forholdet på jentas vegne, men saken ble henlagt av politiet, og farens klage til domstolen ble avvist ettersom straffeforfølgning ved voldtekt kun var mulig etter en anmeldelse fra fornærmede selv. Sivilt søksmål var den eneste muligheten jenta / faren hadde. EMD uttalte:

”... the protection afforded by the civil law in the case of wrongdoing of the kind inflicted on Miss Y is insufficient. This is a case where fundamental values and essential aspects of private life are at stake. Effective deterrence is indispensable in

---

¹⁷⁶ Case of X and Y v. The Netherlands.

this area and it can be achieved only by criminal-law provisions: indeed, it is by such provisions that the matter is normally regulated.”¹⁷⁷

EMD fant at dette var et brudd på EMK art. 8.

Norge har ubetinget offentlig påtale i voldtektssaker, jf. strl. § 77, og tilfredsstillter således konvensjonens krav på dette punkt.

Stubbings and others v. The United Kingdom fra 1996. Saken gjaldt om en foreldelsesfrist på 6 år, med start når fornærmede fylte 18 år, var for kort ved seksuelle overgrep mot barn. EMD uttalte ”in view of the protection afforded by the domestic law against the sexual abuse of children and the margin of appreciation allowed to States in these matters, the Court concludes that there has been no violation of Article 8 of the Convention”. Den nasjonale lovgivning tilfredstilte således EMK sine krav.¹⁷⁸

Ved vurderingen av om de norske foreldelsesreglene gir barn god nok beskyttelse mot seksuelle overgrep må man skille mellom overgrep begått før og etter 1998. Ved lovendring av 22.mai 1998 nr 31 fikk strl. § 68 første ledd et nytt annet punktum som bestemte at: ”Ved overtredelse av §§ 195 eller 196 skal fristen likevel regnes fra den dag fornærmede fyller 18 år.”¹⁷⁹ Dette innebærer at barn – under 16 år – som utsettes for overgrep etter 1998, må forholde seg til en foreldelsesfrist som tidligst starter å løpe når fornærmede fyller 18 år, uavhengig av hovedregelen i strl. § 68 første ledd første punktum: ”Fristen for foreldelse regnes fra den dag det straffbare forhold er opphørt.” I Grl. § 97 er det slått fast at: ”Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft.” Regelen fører til at den forlengede foreldelsesfristen kun kommer til anvendelse på forhold begått etter lovendringen.

---

¹⁷⁷ NOU 2006:10 s.88-89. Punkt 27.

¹⁷⁸ NOU 2006:10 s.89. Punkt 67.

¹⁷⁹ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.58.

Ved forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a) – c), er det en 10 års foreldelsesfrist jf. strl. § 67 første ledd. Overtredelse som også rammes av 192 annet ledd a)/b) har en foreldelsesfrist på 15 år, jf. strl. § 67 første ledd. Rammes overtredelsen av 192 tredje ledd a)-d) er foreldelsesfristen på 25 år, jf. strl. § 67 første ledd. Grov uaktsom voldtekt har 10 års foreldelsesfrist, jf. strl. § 67 første ledd. Seksuelle overgrep som kun rammes av strl. § 195, har de samme strafferammer som voldtekt, og samme lengde på foreldelsesfristen, jf. § 195 jf. § 67 første ledd. Seksuelle overgrep som kun rammes av strl. § 196 har en foreldelsesfrist på 10 og 15 år, jf. strl. § 67 første ledd.¹⁸⁰

Barn som utsettes for voldtekt eller seksuelle overgrep, jf. strl. § 195/196 etter 1998, vil således minst ha 10 år fra fylte 18 år, før forholdet er foreldet. De norske reglene er således overensstemmende med EMK. For forhold begått før 1998 er situasjonen en annen. En 7 åring som utsettes for voldtekt i 1995, som kun kvalifiserer til overtredelse av strl. § 192 første ledd a), må forholde seg til en 10 års foreldelsesfrist som starter å løpe, jf. strl. § 68 første ledd ”fra den dag det straffbare forhold er opphørt”. Når fornærmede er 17 år er forholdet således foreldet. En 5 åring som utsettes for overtredelse av strl. § 195 ved samleie, vil måtte forholde seg til en foreldelsesfrist på 15 år. Forholdet er foreldet når fornærmede er 20 år. Fornærmede får i det første eksempelet ikke noe tid til å vurdere anmeldelse etter fylte 18 år, og kun 2 år etter fylte 18 år i det andre eksempelet. Disse eksemplene viser at det er flere tilfeller hvor foreldelsesreglene fører til at fornærmede i voksen alder – 18 år – ikke har mulighet til å anmelde forholdet eller har kort tid. Den tidligere foreldelseslovgivningen tilfredsstiller etter mitt skjønn ikke de krav EMK og EMD stiller til den nasjonale lovgivningen.

---

¹⁸⁰ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) s.57.

5 Bevisundersøkelsen.

5.1 Innledning.

I dette kapittelet skal det gjennomføres en undersøkelse av bevisbildet i 10 lagmannsrettssaker – 5 domfellelser og 5 frifinnelser, hvor tiltale er reist for forsettlig fullbyrdet overtredelse av strl. § 192. Ankes det i voldtektssaker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til lagmannsretten, settes lagmannsretten med 3 fagdommere og lagrette, jf. strpl. § 352 første ledd.¹⁸¹ Lagretten avgjør skyldspørsmålet, jf. strpl. § 363, og frifinnelsesprosenten for voldtekt er her høyere enn ved andre typer forbrytelser. I seksuallovbruddutvalgets innstilling uttales det for voldtektssaker at: ”Når tiltale er tatt ut, så ender disse sakene med frifinnelse tre ganger så ofte som i andre typer lovbrudd.”¹⁸² Den høye frifinnelsesprosenten for voldtekt har ført til debatt og kritikk hva gjelder hvordan fornærmede behandles i rettssystemet, og fokus på at sjansen for å bli domfelt for voldtekt fremstår som liten. En sammenligning av bevisbildet i saker hvor lagretten domfeller kontra frifinner, er nyttig blant annet fordi den kan bidra til å kaste lys over om det er ulikheter i bevisbildet, og i så fall hvilke ulikheter som foreligger, om ulikhetene har rettslig betydning – bevis for skader etter vold, eller om det er andre ulikheter som ikke skulle hatt rettslig betydning – fornærmede har selv tatt en risiko ved å bli med tiltalte hjem, eller drikke seg full. Dette kan igjen få konsekvenser når det gjelder hvilke skritt man kan ta for å øke domfellelsesprosenten, eksempelvis hvordan politiets etterforskning og oppbygning av saken legges opp, eller hvordan man kan bedre lagrettens bevisvurdering.

I denne undersøkelsen vil bevisbildet i hver sak redegjøres for, og deretter sammenlignes for å svare på hovedproblemstillingen - hvilke ulikheter er det i bevisbildet i de saker lagretten domfeller kontra frifinner? I tillegg sammenlignes tingretten og lagretten sitt domsresultat for å svare på problemstillingen - er det ulikheter i tingretten og lagretten sin bevisvurdering?

---

¹⁸¹ Hov (1999) s.422. Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22.mai 1981 nr.25

¹⁸² NOU 2008:4 s.12.

5.1.1 Sakstypen.

Sakene gjelder tiltale for forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), med eller uten seksuell omgang i form av samleie, jf. strl. § 192 annet ledd a), forøvet av en person. Det er brukt moderat vold (den nedre grense), eller vold og trusler. Tiltalte nekter straffeskyld og hevder den seksuelle omgangen var frivillig. Relasjonen mellom partene er at de er kjærester, venner, bekjente, eller kommet i kontakt samme kveld som voldtekten skjer.

5.1.2 Utvelgelsen av de ti dommene.

Dommene er valgt etter søking på lovdata i dommer fra lagmannsretten, med søkeord strl § 192. Av de dommer som da kommer opp, er de aktuelle 10 dommene valgt ut i fra kriteriene – nyligst avsagt dom tilhørende ovenfor nevnte sakstype, med fordeling 5 domfellelser og 5 frifinnelser.

5.1.3 Målsetning.

Antallet utvalgte dommer er for lite til at man kan generalisere, og muligheten for at de gir et skjevt bilde av ulikhetene i bevisbildet i domfellelse kontra frifinnelsessakene er til stede. I tillegg vil inntrykket av bevisbildet ut fra domslesning, på grunn av den manglende bevisumiddelbarhet ikke bli optimalt og fullstendig. Disse ti sakene kan imidlertid indikere ulikheter i bevisbildet mellom domfellelse og frifinnelsessakene. For å styrke/eventuelt svekke sannsynligheten for at funnene indikerer trolig forekommende ulikheter, vurderes funnene opp imot 3 nyere undersøkelser som hver på sin måte tar for seg problemet bevis i voldtektssaker.¹⁸³ De tre undersøkelsene er:

Nr.1: ”Lekdommerne i strafferettspleien” – 2008.¹⁸⁴

Lars-Jonas Nygard gir i denne artikkelen oversikt over noen av funnene i sin doktoravhandling, som behandler lekdommermedvirkning i straffesaker, og ordningen med

---

¹⁸³ Lyngstad (2008).

¹⁸⁴ Upublisert artikkel – vedlegg.

lagrette. Nygard sine funn og drøftelser vedrørende generelle svakheter ved lagretten vil ikke omtales. Fokuset vil være spesielt på hans undersøkelse av lagrettsmedlemmenes holdninger i voldtektssaker. Kort fortalt intervjuet Nygard blant annet 117 lagrettsmedlemmer om en sak de nettopp hadde deltatt i. Lagrettsmedlemmene fikk spørsmål om blant annet oppfattelse av rettsbelæring, bevisvurdering etc.¹⁸⁵ Herunder spurte Nygard: ”Var det noen medlemmer som ga uttrykk for forutinntatte holdninger, ansvarsvegring, eller ønsker om ’benådning’?” under rådslagningen. Forutinntatte holdninger var registrert av 27 % av intervjupersonene, benådning eller vegring av 8 %. Nygard sin intervjuundersøkelse med lagrettsmedlemmer i 6 frifinnende voldtektssaker – relasjonsvoldtekter, er for min oppgave særlig relevant. Funnene til Nygard var at det i disse sakene var ”feilholdninger overfor anmelderen”. Her kan gjengis:

- ” Fire av de kvinnelige medlemmene trodde ikke på offeret, eller mente hun hadde opptrådt så risikofullt at hennes ’troverdighet som offer’ ikke var god nok.”
- ”Tre av de fem kvinnene: ’En ordentlig jente blir ikke igjen slik!’.”
- Sagt ved rådslagningen: ”Pene piker gjør ikke sånt!” ”Jenta burde skjønt at det kunne gå sånn når hun ble med på MC-klubb, MC rype.” ”Noen kan ha ment at offeret hadde oppført seg så dumt at fengselsstraff (seks år?) ville være urettferdig.” ”Den ’tøtta’ der visste hva hun gikk til- og så den ’kjekke gutten’ som får ødelagt livet hvis han dømmes.”¹⁸⁶

Ved gjennomgangen av dommene jeg har valgt ut, vil det med Nygard sine funn i minne, søkes vurdert om forholdene ligger mer til rette for en moraliserende fordømmelse overfor fornærmede i frifinnelsessakene enn i domfellelsessakene.

---

¹⁸⁵ Nygard (2008) s.5.

¹⁸⁶ Nygard (2008) s.7-9.

Nr.2: ”En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse m.v.”

Riksadvokaten avgjorde i oktober 2005 at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe for å undersøke blant annet kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker. Samtlige politidistrikt ble bedt om å sende inn alle frifinnende dommer i perioden 2003-2005, og Østfinnmark, Helgeland, Rogaland, Vestfold, Søndre Buskerud og Gudbrandsdal ble bedt om også å sende inn domfellelser fra samme periode. Totalt 125 saker kom inn, og 99 av disse dannet grunnlaget for undersøkelsen. De 26 sakene som ble silt ut ble dette på grunn av at de blant annet gjaldt saker med flere fornærmede. De resterende sakene inneholdt forsettlig og grov uaktsom voldtekt, og forsøk på overtredelse av strl. § 192. Av de 99 sakene endte 63 med frifinnelse og 36 med domfellelse i lagmannsretten. Undersøkelsen sammenligner blant annet etterforskningsperioden, og forekomsten av rettsmedisinske funn i domfellelssakene kontra frifinnelsessakene.¹⁸⁷ Mine funn sammenlignes med denne undersøkelsens funn for å svekke eller styrke om mine utvalgte dommer indikerer generelt forekommende ulikheter i bevisbildet.

Nr.3: ” The emotional witness – A study of judgments of credibility.”

Dette er en norsk doktoravhandling fra 2007 skrevet av psykologene Ellen Ottesen Wessel og Guri C. Bollingmo.¹⁸⁸ Doktoravhandlingen tar for seg betydningen av emosjonelle uttrykk hos tiltalte og fornærmede i voldtektssaker når de avgir forklaring, og hvordan ulike emosjonelle uttrykk påvirker troverdighetsvurderingen av partene. Det ble konstruert to forklaringer om en voldtekt som hadde funnet sted mellom to bekjente i fornærmedes bolig. I den ene versjonen hadde fornærmede mer klart motsatt seg tiltaltes tilnærmelser, mens hun i den andre versjonen hadde vært mer uklar i måten hun motsatte seg tiltaltes tilnærmelser. Tiltalte ga de samme to typer av forklaring – en hvor fornærmede motsatte seg, og en hvor fornærmede ga mer uklare signaler, og hevdet i begge tilfellene at han ikke skjønnte at fornærmede motsatte seg handlingen. Skuespillere fortalte historiene som henholdsvis fornærmet og tiltalt, og varierte mellom å fortelle historiene – følelsesladet,

---

¹⁸⁷ Riksadvokatens utredningsgrupper - rapport nr.1 (2007) s.7,41.

¹⁸⁸ Wessel (2007).

nøytralt og mer positivt. Forklaringen ble tatt opp på video, og fremvist for et utvalg av lekfolk, dommere, politietterforskere og konstruerte lagretter. Disse skulle da basert på inntrykket av forklaringen svare på spørsmål – intervjukjema - blant annet når det gjaldt fornærmedes troverdighet, og sannsynligheten for at tiltalte var skyldig. Av funnene fremkom det at lekfolk – 169 personer deltok - i stor grad lot seg påvirke av at fornærmede gråt etc og anså henne da som mer troverdig enn hvor hun var nøytral eller positiv. Selve innholdet av forklaringen – sterke voldtektssaken/ mer uklare - ga ikke forskjell i troverdighetsvurderingen av fornærmede. Politietterforskere – 69 personer deltok - lot seg i samme grad som lekfolk påvirke av fornærmede sin emosjonelle status. Dommerne – 53 personer deltok - var mindre påvirket av om fornærmede fortalte historien følelsesladd eller ikke, og var de eneste som så ut til å ikke la seg påvirke av dette. De konstruerte lagretter hadde også en tilnærmet lik troverdighetsvurdering uavhengig av hvordan fornærmede fortalte historien, da rådslåing eller konferansen frem til skyldspørsmålet reduserte betydningen av den følelsesmessige status til fornærmede. Politietterforskerne, dommerne og de konstruerte lagretter ble kun vist den ”sterke voldtektssaken”, hvor fornærmede klart hadde motsatt seg tiltaltes tilnærmelser. Lekfolk – 240 personer deltok - bedømte også tiltalte som mer troverdig hvor han viste emosjonelle følelser i negativ retning – gråt etc, og i bedømmingen av tiltaltes troverdighet ble tiltalte i større grad vurdert skyldig hvor han hadde fortalt sak nr 2 – sterke voldtektssaken. Konklusjonen til undersøkelsen er at mennesker i stor grad vurderer troverdighet ut i fra stereotypiske oppfatninger om hvordan en voldtektsfornærmet eller tiltalt skal oppføre seg, og at dersom man ikke oppfører seg i samsvar med disse forventningene vil man raskt kunne bli ansett som mindre/ikke troverdig.¹⁸⁹

Denne undersøkelsen gir et innblikk i hvor vanskelige eller tilfeldige troverdighetsvurderinger er i saker hvor det ikke forekommer andre klare bevis. Funnene i undersøkelsen var at lagretten ikke i stor grad var påvirket av hvordan fornærmede følelsesmessig opptrer i sin forklaring. Likevel kan det være nyttig å sjekke om det i de her

---

¹⁸⁹ Wessel (2007) s.3-4,19-26.

utvalgte dommer kan være tegn på at fornærmedes emosjonelle atferd likevel har betydning. Ut i fra en lesning av dommene får man imidlertid ikke et fullstendig inntrykk av hvordan fornærmede har fremstått under sin forklaring i retten. Man har imidlertid oversikt over tidsperioden fra voldtekten til ankeforhandlingen starter i lagmannsretten. Selv om tidsperioden ikke nødvendigvis får betydning for hvordan fornærmede fremstår i retten, er det naturlig å anta at sjansene for at fornærmede fremstår som mer kontrollert og har bearbeidet voldtekten bedre, er større etter 3 år, enn 7 måneder. En sammenligning mellom frifinnelses og domfellelsessakene hva gjelder tidsperioden fra voldtekten til ankeforhandlingen starter i lagretten, vil av den grunn belyses.

5.1.4 Opplegget videre.

Først redegjøres det for bevisbildet i de 10 utvalgte lagmannsrettssakene. Med bevis menes bevismidler, det vil si tekniske spor, skader og vitneforklaringer etc, som har rettslig betydning for bevistemaet – overtredelse av strl. § 192 sine subjektive og objektive vilkår.¹⁹⁰ Sammenligningen foretas med utgangspunkt i nedenfor nevnte bevismomenter, og momenter som ikke kan rubriseres som bevis i naturlig forståelse av ordet, men momenter som av ulike årsaker kan antas å kunne ha innvirkning på utfallet av skyldspørsmålet – begrunnelsen for de utvalgte momenter følger nedenfor. Forekomsten av de ulike bevis settes så i tabell og sammenlignes, og funnene vurderes opp imot de 3 ovenfornevnte undersøkelser.

1. Anmeldelsestidspunkt.

En rask anmeldelse vil kunne gjøre det mulig å sikre spor i form av DNA, bilder av skader på fornærmede etc, som ved sene anmeldelser – 1 år etter den påståtte voldtekt – vil ha gått tapt.

---

¹⁹⁰ Hov (1999) s.200.

2. Aldersforskjell på tiltalte og fornærmede.

En aldersforskjell mellom tiltalte og fornærmede kan indikere at en forklaring er mer troverdig enn den andre. Et eksempel kan være at den 50 år gamle tiltalte hevder den seksuelt uerfarne og sjenerte 16 år gamle fornærmede sjekket han opp, og tok alt initiativ til samleie.

3. Fysiske skader etter vold.

Har fornærmede blåmerker på eksempelvis hals, merker rundt håndledd eller hevelser og skader i ansiktet, eller seksuelle skader uforenlig med frivillig samleie vil dette i vesentlig grad styrke fornærmedes forklaring.

4. DNA fra tiltalte som står i strid med tiltaltes forklaring om hvilke former for seksuell omgang som er gjennomført.

Selv om tiltalte hevder at det foreligger frivillig seksuell omgang, kan tiltaltes forklaring om eksempelvis – at han kun førte en finger inn i fornærmedes skjede, miste enhver troverdighet dersom det eksempelvis avdekkes sæd fra tiltalte i fornærmedes skjede.

5. Partenes forklaringer endres eller er uendret.

Voldtektssaker blir ofte karakterisert ved at de preges av troverdighetsvurderinger av partenes forklaring, da forekomsten av andre bevis ofte mangler. En parts forklaring kan svekkes av at den i lys av andre vitner eller dokumentariske forhold fremstår som lite troverdig eller direkte falsk. I tillegg vil en parts endrede forklaring – eksempelvis konfrontert med DNA funn - svekke partens troverdighet.

6: Partenes rus/alkoholpåvirkning.

Partenes forklaringer kan preges i større eller mindre grad av at de er rus/alkoholpåvirket. De husker eksempelvis begge to lite fra nachspielet hvor fornærmede påstår seg voldtatt. Dersom den ene parten er alkohol/ruspåvirket og den andre er edru, kan dette også få betydning i vurderingen av partens troverdighet.

7: Bevisførsel om fornærmedes seksuelle vandel.¹⁹¹

Berøring av fornærmedes seksuelle vandel kan kaste lys over både tiltalte og fornærmedes troverdighet. En fornærmet hevder seg eksempelvis voldtatt på toalettet på et utested, og forklarer seg om store psykiske problemer etter den påståtte voldtekten særlig som en følge av at hun er personlig kristen og før voldtekten var jomfru. Forsvareren – med en tiltalt som hele tiden har forklart at fornærmede tok initiativ og var særlig pågående - fører så 6 vitner som alle har hatt eller direkte observert fornærmede ha seksuell omgang med ulike menn på det samme toalettet ved ulike anledninger. Nygard sin undersøkelse indikerer imidlertid at en fremstilling av fornærmede som særlig seksuell, hyppige partnerbytter etc, også kan legge til rette for en – ikke rettslig holdbar - moraliserende fordømmelse av fornærmede fra lagretten sin side.¹⁹²

8: Fornærmedes klesdrakt.

Domstolen har tidligere blant annet fra feministisk hold og i en rapport utarbeidet av barneombudet og likestillingssenteret, blitt kritisert for å vektlegge fornærmedes klesdrakt. Det ble i den nevnte undersøkelse anført at retten beskriver fornærmedes klesdrakt i retning av hennes valg av skjørtelengde og at hun er lettkledd, i en viss grad har medvirket til voldtekten.¹⁹³

9: Arten av tidligere kontakt mellom tiltalte og fornærmede.

Om fornærmede og tiltalte er kjærester, gode venner, eller akkurat har blitt kjent den samme kvelden, er også et moment som kan antas å få betydning for lagrettens vurdering. Et svakt kjennskap mellom tiltalte og fornærmede, og flere vitner som forklarer seg om at fornærmede gjentatte ganger avviste tiltaltes tilnærmelser den aktuelle kvelden, vil kunne svekke tiltaltes forklaring.

---

¹⁹¹ Strpl. § 134 første ledd annet punktum slår fast at bevisførsel om et vitnes tidligere seksuelle atferd, ”må bare finne sted på den måte og i den utstrekning retten tillater”.

¹⁹² Nygard (2008) s.9.

¹⁹³ Likestillingssenteret (2001) s.52-54,72.

10: Fornærmedes atferd i tiden etter overgrepet.

Om fornærmede direkte etter den påståtte voldtekten - samme natt/dag - observeres av flere vitner som forklarer at hun gråt, skalv og hevdet seg voldtatt, vil dette kunne styrke fornærmedes troverdighet. Fornærmedes atferd etter overgrepet med tanke på langtidsvirkninger - fornærmede avbryter skolegangen, isolerer seg etc - kan også styrke fornærmedes forklaring.

11: Fornærmede og tiltaltes nasjonale opphav.

Dersom tiltalte er farget, og fornærmede er hvit, kan dette ut ifra rasistiske holdninger, blant annet nevnt i Nygard sin undersøkelse, muligens føre til at troverdigheten til tiltalte svekkes på grunnlag av hudfarge og/eller at det stilles mindre krav til bevisbilde for en domfellelse.¹⁹⁴

12: Tiltalte er tidligere domfelt for sedelighetslovbrudd.

En tidligere domfellelse for sedelighetslovbrudd – særlig strl. § 192 – kan inneholde likhetstrekk med den her påståtte voldtekten og vesentlig svekke tiltaltes troverdighet.

13: Tidsperioden fra den påståtte voldtekten til ankeforhandlingen starter.

Begrunnelsen for valget av dette momentet er gitt ovenfor – psykologundersøkelsen.

14: Tingretten sitt domsresultat.

Tingretten sin avgjørelse er uten betydning for lagmannsretten, men en sammenligning av domfellelser og frifinnelser i tingretten og utfallet i lagmannsretten, kan avdekke likheter/ulikheter mellom instansene. Her må man imidlertid ha i minne - selv om det ikke er opplyst i de 10 dommene - at bevisbildet kan ha endret seg imellom instansene.

Før gjennomgangen av de utvalgte dommene gis en kort redegjørelse for det beviskrav som må være oppfylt for at lagretten skal svare ja på skyldspørsmålet.

---

¹⁹⁴ Nygard (2008) s.9.

5.2 Enhver rimelig tvil.

For å løse skyldspørsmålet til ugunst for tiltalte gjelder det et meget høyt beviskrav. Påtalemyndigheten har bevisbyrden. I strafferetten uttrykkes beviskravet ved at skyld må være bevist utover ”enhver rimelig tvil”. Dette er den såkalte in dubio pro reo-regelen.¹⁹⁵ Uttrykt på en annen måte så må man være sikker på at tiltalte er skyldig etter tiltalen. I HR-2005-01664-A uttalte Høyesterett: ”Prinsippet om at enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme den tiltalte til gode er en bærebjelke i straffeprosessen.”¹⁹⁶ Det er med andre ord kun den fjerne og teoretiske tvil som det kan ses bort fra. Beviskravet etter norsk rett er i overensstemmelse med uskyldpresumsjonen i EMK art. 6 nr 2, som etter EMDs praksis tolkes slik at den krever høy grad av sannsynlighet for at tiltalte er skyldig etter tiltalen.¹⁹⁷

5.3 Rettspraksis.

Dommene gjennomgås i følgende rekkefølge – 5 domfellelser og 5 frifinnelser, nummerert domfellelse nr 1 – 5, og frifinnelse nr 6- 10.

5.3.1 LB-2006-98964 – Borgarting lagmannsrett. (Df 1)

Oslo tingrett -TOSLO-2006-8401- fant enstemmig tiltalte skyldig i overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – ved innføring av penis i fornærmedes munn, og innføring av gjenstand vaginalt og analt. Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet til lagmannsretten.

5.3.1.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Tiltalt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

”Natt til lørdag 30. oktober i tidsrommet ca kl 00:00 til ca kl. 01:00 i --- 00C i Oslo, slo han B en eller flere ganger i ansiktet med knyttet neve, slik at hun fikk kraftig

---

¹⁹⁵ Hov (1999) s.91,262-263.

¹⁹⁶ Eskeland (2006) s.510.

¹⁹⁷ Hov (1999) s.52-53.

hevelse og rødme. Etter at B hentet en ispose for å behandle hevelsene, dro han ned buksen hennes med makt, hvorefter han førte penis inn i hennes munn ved å holde hodet hennes fast. Deretter førte han penis og/eller en eller flere fingre inn i hennes skjede og/eller anus, slik at hun ble påført flere blødende rifter i skjedeinngangen og analåpningen, alt mens B på grunn av voldsutøvelsen og/eller av frykt for å bli ytterligere skadet, ikke gjorde stor motstand.”

5.3.1.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte var på gjerningstidspunktet 17 år og fornærmede var jevngammel. Tiltalte var skoleelev og tidligere ustraffet. Tiltalte og fornærmede var tidligere kjærester, og hadde nå en pause i forholdet. Den aktuelle kvelden var de deltagere på samme fest. Begge var beruset – tiltalte hadde drukket 10 halvliter øl, og fornærmede hadde drukket 3 halvliter øl. Under kjæresteforholdet hadde de hatt et ordinært seksuelt forhold. Ut i fra faktum er det naturlig å legge til grunn at begge er etnisk norske.

5.3.1.3 Partenes forklaring.

Partene har forklart seg samsvarende om at de på festen begynte å krangle, og gikk inn på badet sammen. Forklaringenes ulikhet gjelder hva som skjedde på badet. Fornærmede hevder at tiltalte slo henne med knyttet neve, mens tiltalte hevder at fornærmede slo han først. Partene er videre enige om at fornærmede gikk ut og hentet en ispose og kom tilbake til badet, og at tiltalte på dette tidspunkt kneppet opp fornærmedes bukse og forsøkte å dra denne av henne. Fornærmede hevder hun motsatte seg dette, og satt seg ned på gulvet for å hindre at tiltalte tok av henne buksen. Fornærmede hevder videre at etter hun hadde satt seg på gulvet kneppet tiltalte opp sin bukse, og ved å ta tak i hodet hennes innførte han penis i munnen hennes. Fornærmede ropte på hjelp og ba tiltalte om å slutte. Da hun satt på gulvet trengte tiltalte inn i henne både i skjeden og anus, men fornærmede er usikker på om han brukte fingrene eller penis. Fornærmede forklarte at dette gjorde veldig vondt og at hun blødde og gjentatte ganger ba tiltalte slutte. Etter overgrepet ble fornærmede sittende i sjokk en lengre periode på baderomsgulvet før hun gikk ut.

Tiltalte hevder fornærmede verken sa nei eller gjorde annen motstand når han tok av henne buksene, og at han kun førte en/ flere fingre opp i skrittet hennes. Da fornærmet sa nei når dette var gjort, stoppet han straks.

5.3.1.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Politiet varsles, og bilder og undersøkelser av fornærmede blir tatt samme natt som den påståtte voldtekten.

Fornærmedes forklaring om at tiltalte hadde slått henne i ansiktet støttes av forklaring fra undersøkende lege ved Oslo legevakt, og bilder tatt av fornærmede.

Tiltalte hadde fornærmedes DNA under neglene. Videre er det påvist spor av sædrester i fornærmedes anus, men det var ikke mulig å foreta DNA-undersøkelse av dette materialet. Det ble også funnet rester av sæd i fornærmedes truse som med meget høy grad av sannsynlighet stemmer med tiltaltes DNA. Fornærmede hadde rift i vagina og anus, og rester av blod i skjedeinngangen. Det ble funnet blod på tiltaltes klær og i fornærmedes bukse og truse.

Behandlerne forklarte ved tingretten at det ikke var sannsynlig at huden var riftet på grunn av negler, men at skaden hadde oppstått fordi huden var satt under press i vagina og huden i anus var satt under strekk eller friksjon. Det opplyses ikke direkte, men det er naturlig å anta at legen vitnet/ beviset ble ført også for lagmannsretten.

Fornærmedes forklaring har vært den samme hele tiden, og hun forklarte seg også til en ansatt ved Sosial Vaktjeneste ved Oslo om natten 30. oktober 2004.

Forklaringer fra fornærmedes venninne, og fornærmedes mor, støtter opp under de ytre omstendigheter rundt hendelsen som fornærmede har forklart seg om.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

5.3.1.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte ja på skyldspørsmålet, og tiltalte ble domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a) - ved innføring av en/flere fingre i fornærmedes vagina og anus. Lagretten svarte nei på tilleggsspørsmålet om den seksuelle omgang omfattet samleie/likestilt med samleie, jf. strl. § 206.

5.3.2 LG-2007-39298 - Gulating lagmannsrett. (Df 2)

Tiltalte ble ved Bergen tingrett – avsagt 20. desember 2006 – enstemmig domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – vaginalt samleie.¹⁹⁸ Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, samt straffeutmålingen og spørsmålet om oppreisningserstatning.

5.3.2.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a):

”Ved en anledning i midten av november 2004, på bopel i –veien 16 i Bergen, dro han fornærmede inn på soverommet og rev klærne av henne, presset henne ned på sengen ved å holde armene hennes langs siden og legge seg over henne, hvoretter han med makt presset bena hennes fra hverandre og trengte sin erigerte penis inn i hennes skjede og gjorde samleiebevegelser til han fikk sædutløsning inni henne, alt mens fornærmede gjorde slik verbal og fysisk motstand som hun var i stand til.”

5.3.2.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte og fornærmede er ut i fra faktum begge etnisk norske. Da det ikke er gitt nok informasjon i dommen til å ta stilling til partenes alder, anses de å være jevngamle. Tiltalte var uten fast arbeid, men utdannet psykolog og er tidligere ustraffet. Fornærmede er student. Tiltalte og fornærmede hadde kjent hverandre og vært venner i ca 6 måneder forut

---

¹⁹⁸ Upublisert – vedlegg.

for tidspunktet for den påståtte voldtekten. Fornærmede var den aktuelle kvelden påvirket av alkohol, mens tiltalte var edru.

5.3.2.3 Partenes forklaring.

Fornærmede har forklart at hun kom i snakk med tiltalte i mai 2004 etter en tur på klubben. De ble etter hvert venner og hadde jevnlig kontakt. Det var et vennskapelig forhold mellom de to, men de hadde frivillig seksuell omgang en helg sommeren 2004. Ettersom hun opplyste at hun kun ønsket vennskap, ble det ikke mer seksuell kontakt med tiltalte. Fornærmede forklarte videre at tiltalte endret atferd, noe som gjorde at hun følte seg utrygg på ham. Tiltalte fremsto for henne som ustabil, og kunne gå fra å være i godt humør til å bli aggressiv fra det ene øyeblikket til det andre. Hun prøvde å distansere seg fra tiltalte, men han tok ikke signalene hennes og tvang seg ved en anledning inn i hennes hybel og forlangte å sove der, og fulgte med på henne – de bodde i samme hybelkompleks. En gang i midten av november 2004 var hun i sin hybel, da tiltalte banket på døren. Fornærmede åpnet døren og husker ikke hva som ble sagt, men har forklart at tiltalte dro henne med inn på badet og forsøkte å trekke av henne joggebuxsen. Hun motsatte seg dette og forsøkte å holde den oppe. Fornærmede fikk så etter litt diskusjon lov til å gå på toalettet. Da fornærmede kom ut fra toalettet, gikk tiltalte inn på badet. Fornærmede løp da uten sko over til venninnes leilighet i naboblokken, men turte ikke å banke på da det var sent. Etter en stund, gikk hun tilbake til hybelleiligheten. Hun satt seg bak en søyle utenfor inngangsdøren til hybelen, og prøvde å høre om tiltalte fortsatt var i leiligheten. Tiltalte kom da ut, så henne, og dro henne inn i leiligheten. Tiltalte dro da av henne buksene og slengte henne på sengen. Tiltalte la seg over henne og holdt han henne nede med sin vekt, og slo henne i ansiktet et par ganger. Han holdt armene hennes fast langs siden, mens han presset bena hennes fra hverandre, og gjennomførte et vaginalt samleie. Fornærmede ba tiltalte om å stoppe og sa hun ikke ville.

Tiltalte har forklart seg samsvarende med fornærmede om når partene ble kjent, men har en annen forklaring om hvordan forholdet dem imellom var. Tiltalte visste ikke hvordan han skulle definere forholdet, men de hadde jevnlig seksuell omgang og fornærmede åpnet seg

opp for tiltalte og fortalte han en rekke personlige ting som hun ikke tidligere hadde snakket med andre om. Blant annet at fornærmede hadde hatt en vanskelig oppvekst, og hadde vært del av et narkotikamiljø i sin gamle hjemby. Det gamle narkotikamiljøet truet henne, og hun hadde derfor bestandig kniv og pepperspray på seg, i tillegg til kamphund. Fornærmede hadde også fortalt at hun som 16 åring var blitt voldtatt av sin karatetrener, og at hennes samboer gjennom flere år hadde voldtatt henne. Tiltalte har forklart at det seksuelle forholdet avtok utover høsten, da det ble problemer på grunn av at fornærmede ønsket mer sexlek enn hva tiltalte ønsket. De var imidlertid fortsatt venner, og han hadde i en periode nøkkel til leiligheten hennes. Tiltalte stiller seg uforstående til voldtektsanmeldelsen da han også etter den påståtte voldtekten har hatt jevnlig kontakt med fornærmede – også etter hennes initiativ, og blant annet i starten av februar 2005 var hos henne og at de da kysset og koste. Fornærmede tok da initiativ til seksuell kontakt, men dette avviste tiltalte. Tiltalte mener anmeldelsen kan ha sammenheng med at fornærmede ikke skiller mellom fantasi og virkelighet.

Fornærmede benektet å ha hatt et spesielt fortrolig forhold til tiltalte, og benektet også å tidligere ha blitt voldtatt, samt at tiltalte i en periode hadde nøkkel til leiligheten.

5.3.2.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Fornærmede anmelder tiltalte for voldtekt 11.februar 2005 – ca 3 måneder etter tidspunktet for den påståtte voldtekt.

Fornærmede forklarte at årsaken til at hun hadde hatt en viss kontakt med tiltalte etter voldtekten, var at hun fryktet at tiltalte ellers ville anse henne som en fiende.

Fornærmedes venninne bekrefter deler av fornærmedes forklaring. Venninnen forklarte at hun aldri oppfattet tiltalte og fornærmede som et par, og at hun forsto fornærmede slik at det var et rent vennskapelig forhold. Venninnen forklarte videre at fornærmede gikk fra å være en trygg jente, til utover høsten å bli mer utrygg. Venninnen måtte blant annet ringe i

koder, og avtale på forhånd dersom hun skulle komme på besøk. Fornærmede forklarte henne at årsaken til dette var at tiltalte plaget henne over telefonen, og hadde vist seg å ikke være en så god venn som hun trodde – dette gjelder tidsrommet før voldtektstidspunktet. Venninnen forteller at fornærmede endret atferd i slutten av november, og ble oppmerksom at fornærmede gikk med kniv og pepperspray i vesken, og holdt seg mer hjemme – etter voldtektstidspunktet.

Fornærmedes kamerat (politimann) - heretter omtalt som A - forklarte at han hadde fått inntrykk av at fornærmede ble plaget av en som bodde i hybelkomplekset, og at fornærmede ved en anledning mottok en telefonsamtale mens han var tilstede i leiligheten som gjorde henne skremt. Fornærmede fortalte da at tiltalte fulgte med på henne, og at han hadde tvunget seg inn i hennes hybel, og holdt henne der mot hennes vilje – før voldtektstidspunktet. A forteller om en endring i fornærmedes atferd i slutten av november. A oppdaget at fornærmede hadde kniv og tåregass liggende i hybelen, og hadde gått i en slags beredskap som hun ikke tidligere hadde vært i – etter voldtektstidspunktet.

11. februar 2005 sov fornærmede hos en kamerat, etter at tiltalte forsøkte å nå henne på telefon og SMS. Fornærmede ringte A under oppholdet, og da hun dagen etter vendte tilbake til hybelen ba hun A om å komme fordi hun fryktet at tiltalte ville oppsøke henne. Da A ankom fornærmedes hybel fant han fornærmede svært redd sittende med kniv og tåregass. Etter en stund banket det på døren, og når de ikke lukket opp hørte de noen forsøke å låse opp døren utenfra. A åpnet da døren og så tiltalte. Tiltalte hadde med seg mat og personlige gjenstander – blant annet håndjern. På spørsmål om hva tiltalte gjorde, svarte tiltalte at han at han skulle inn til sin kjæreste, som var gravid med hans barn – fornærmede var ikke gravid. A tilkjennega seg som politi og ba tiltalte om å holde seg i ro, da han var mistenkt for å urettmessig å forsøke å ta seg inn på annens manns eiendom. Tiltalte forsøkte da å flykte og sparket A i leggen og prøvde med knyttet neve å slå han i ansiktet. A fikk kontroll over tiltalte, og holdt han til kollegaer ankom stedet.

Tiltalte forklarte at fornærmede hadde fortalt ham om en episode hvor hun utøvde oralsex på A i en politibil. Tiltalte forklarte at han hadde fortalt dette i et tidligere politiavhør, men det ble ikke nedtegnet etter avtale med politimannen som foretok avhøret. Både politimannen som foretok avhøret, samt fornærmede og A benektet forholdet. Tiltaltes forklaring om at fornærmede var særskilt seksualisert, og skulle vært utsatt for flere voldtekter, harmonerte ikke med andre vitners inntrykk av fornærmede.

På tiltaltes pc ble det funnet 5 stk videoklipp med barnepornografi – jentene var ca 13-14 år gamle.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

5.3.2.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte ja på skyldspørsmålet, og fant tiltalte skyldig i overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – vaginalt samleie.

5.3.3 LB-2007-36143- Borgarting lagmannsrett. (Df 3)

Tiltalte ble i Oslo tingrett avsagt 31. januar 2007 enstemmig frifunnet for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a), og enstemmig frifunnet for oppreisningskravet.¹⁹⁹ Påtalemyndigheten anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til lagmannsretten.

5.3.3.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

” Fredag 11.juli 2003, ca.kl.07:40, i en leilighet i xxx gate 33 i Oslo, etter at B hadde lagt seg på sengen, satte han seg over henne og rev av henne trusen. Hun forsøkte å få ham vekk ved å forsøke å klype og klore ham i ansiktet, men lyktes ikke. Han dyttet henne ned i sengen og gjennomførte et vaginalt samleie med henne, alt mens hun gjorde den motstand hun maktet.”

---

¹⁹⁹ Upublisert – vedlegg.

5.3.3.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte er 43 år gammel og av somalisk opprinnelse. Han er uføretrygdet. Det er ikke opplyst om at tiltalte er tidligere straffet. Fornærmede er 59 år gammel og er etnisk norsk.

Tiltalte og fornærmede møttes for første gang på et utested i Oslo - samme natt som den påståtte voldtekten - og satt sammen i et par timer på et bord og pratet før de tok taxi hjem til fornærmede. Fornærmede og tiltalte hadde begge drukket alkohol og røyket hasj.

5.3.3.3 Partenes forklaring.

Tiltaltes forklaring for lagmannsretten er i stor grad lik fornærmedes forklaring. Tiltalte har forklart at de ved ankomsten til fornærmedes bopel satte seg i stuen. Her drakk de alkohol og røykte hasj. De så på horoskopet hans, danset og kysset. Da det ble sent gikk hun inn på soverommet, og kledde av seg og la seg på sengen oppå dynen iført truse og t-skjorte, med døren til soverommet åpen. Tiltalte gikk da inn på soverommet og la seg oppå henne, uten at fornærmede eller tiltalte sa noe som helst. Tiltalte har så forklart at han rev av henne trusen og førte penis mot analåpningen hennes, og at fornærmede da hjalp til med å sette penis hans riktig, før de gjennomførte et vaginalt samleie. Tiltalte tok ut sin penis før utløsning. Like etter samleiet hevder tiltalte at fornærmede forandret seg, og han oppfattet det slik at hun kanskje angret seg. Fornærmede skrek så ”kom deg ut”, og tiltalte gikk da fra stedet.

Fornærmede forklarte at de ikke kysset, og hun kunne heller ikke huske at de hadde danset. Tiltalte satt i sofaen og fornærmede i en stol, og hun avviste tiltaltes forsøk på å få henne til å sette seg sammen med han i sofaen, med unntak av en liten periode i forbindelse med studeringen av et horoskop. Fornærmede har videre forklart at det ble litt dårlig stemning, og at hun etter hvert ble veldig kvalm. Fornærmede har så forklart at hun hentet en bøtte og kastet opp. Fornærmede gikk deretter inn på soverommet, tok av seg buksen, og la seg på sengen. Hun ønsket å sove, og tenkte at tiltalte ville sove på sofaen i stuen. Tiltalte kom da inn på soverommet og før hun rakk å si noe satt han skrevs over henne i sengen. Tiltalte sa

ingenting, men fornærmede forsøkte å få tiltalte vekk ved å klype og klore ham i ansiktet. Tiltalte dyttet henne ned i sengen, rev av henne trusen og gjennomførte et vaginalt samleie. Fornærmede forklarte hun ikke hadde mulighet til å hindre det, og at tiltalte først forsøkte å penetrere hennes analåpning, men at hun med hånden sin fikk hindret dette. Når samleiet var over var hun sint og skrek.

5.3.3.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Politiet kontaktes ca 30 minutter etter den påståtte voldtekten. Fornærmede er ved politiets ankomst sammen med en venninne og en venn. Det opplyses ikke om fornærmedes tilstand i annen grad enn at hun luktet alkohol og virket påvirket.

Fornærmedes forklaring til politiet om hva som hadde skjedd var knapp, men i stor grad sammenfallende med forklaring for politiet senere, med unntak av at fornærmede sa at tiltalte hadde blitt helt vill og at han hadde slått henne - i retten har fornærmede forklart at dette ikke var riktig.

Funn fra undersøkelsen på voldtektsmotaket samme dag viste rød bloduttredelse 0,5x3 cm på venstre side av nesen, og et lite område med overfladisk sår på 1,5 mm med røde fargestriper på venstre kne, samt sædfunn fra tiltalte på fornærmede (DNA analysen var klar 20.januar 2004). To oppfølgende konsultasjoner ble foretatt, - 22. juli 2003 og 8. august 2003. Fornærmede hadde da smerter under høyere bryst ut mot siden, og forklarte at hun hadde merket smertene siden voldtekten.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

Tiltalte forklarte i første avhør 8.desember 2003 at han aldri hadde vært hos fornærmede. (På grunn av at tiltalte ikke møtte til hovedforhandling i tingretten – 29.august 2005 – utsettes saken, og han blir på nytt avhørt 15.desember 2006).

I avhør 15. desember 2006 avgir han en ny forklaring konfrontert med DNA funn. I tingretten forklarer han seg igjen annerledes, og hevder de tidligere forklaringene skyldes at han var redd og i sjokk.

Et vitne bekrefter tiltaltes forklaring om at han dagen etter den påståtte voldtekten ringte på døren til fornærmede, og presenterte seg med fullt navn og spurte om han hadde glemt nøklene sine der.

5.3.3.5 Lagretten sin vurdering.²⁰⁰

Lagretten svarte ja på skyldspørsmålet og fant tiltalte skyldig i overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – vaginalt samleie.

5.3.4 LB-2005-172462 – Borgarting lagmannsrett (Df 4)

Tiltalte ble i Oslo tingrett - TOSLO-2005-111589 – enstemmig dømt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a). Tiltalte nektet straffeskyld og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og straffeutmålingen til lagmannsretten.

5.3.4.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

”Onsdag 29. september 2004 ca. kl. 05.00 i en leilighet i --- gate ** i Oslo, tok han tak i hodet til B og tvang henne til å suge hans penis. Deretter uttalte han at han skulle drepe B hvis han ikke fikk knulle henne, hvorpå han gjennomførte vaginalt og analt samleie med henne.”

---

²⁰⁰ Det kan virke som om bevisbildet på et punkt har endret seg fra tingretten til lagmannsretten.

Lagmannsretten legger til grunn at fornærmede idet tiltalte spjæret trusen hennes, ba tiltalte om å la være, og at tiltalte da svarte at hun ikke bestemte hva han skulle gjøre. I tingretten forklarte begge parter at ingenting ble sagt under samleiet/idet tiltalte kom inn på soverommet.

5.3.4.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte er afrikaner og fornærmede er ut i fra faktum etnisk norsk. Tiltalte jobber som bilmekaniker, og er tidligere domfelt i 1999 for blant annet overtredelse av strl. § 195 første ledd – samleie med barn under 14 år. Fornærmede er student.

Tiltalte og fornærmede kom natt til onsdag 29.september 2004 – ca klokken 03.00, i snakk utenfor fornærmedes bopel. Før dette tidspunkt var de helt ukjente for hverandre. De pratet sammen, og ble enige om at de skulle ta drosje til tiltaltes bopel for å ta et par drinker. Fornærmede hadde før hun møtte tiltalte drukket 3 vodkadrinker, tiltaltes beruselse opplyses det intet om.

5.3.4.3 Partenes forklaring.

Fornærmede og tiltalte har ulike forklaringer hva gjelder hva som skjedde på vei til, og når de ankom tiltaltes bopel. Tiltalte hevder at fornærmede befølte og kysset ham allerede i drosjen. Ved ankomst begynte fornærmede å kysse tiltalte, tok av han buksene og sugde hans penis. De gjennomførte så et vaginalt samleie med kondom. Den seksuelle omgangen var frivillig, og det var hele tiden fornærmede som var den aktive og tok initiativ. Tiltalte gikk etter samleiet og dusjet, mens fornærmede skrev et brev. Tiltalte hevder han ikke kjente til innholdet i brevet. Fornærmede tok så en dusj, før de forlot leiligheten 06.30 og skilte lag ved Tøyen t-banestasjon.

Fornærmede har forklart at hun ikke på noen tidspunkt gjorde seksuelle tilnærmelser mot tiltalte. Hennes intensjon med å bli med til hans bopel var å ha en hyggelig prat. Når de kom til tiltaltes bopel pratet de litt, før tiltalte forsøkte å kysse og beføle henne.

Fornærmede avviste tiltaltes tilnærmelser. Da tiltalte ikke respekterte dette ga fornærmede uttrykk for at hun ønsket å dra hjem. Tiltalte nektet henne dette, og tok av seg buksene og ba fornærmede suge han. Fornærmede gjentok at hun ville hjem, men tiltalte tok da tak i fornærmedes hode og tvang henne til å suge hans penis. Hun gjorde dette motvillig, med frykt for hva tiltalte ville gjøre dersom hun satt seg til fysisk motverge. Hun forsøkte så å

løpe mot døren, men døren var låst og blokkert av en vaskemaskin. Tiltalte hentet henne tilbake og dro henne tilbake i stuen. Her kledde tiltalte av henne på tross av at hun gråt og ba ham stoppe. Hun prøvde også å få tiltalte til å stoppe ved blant annet å si at hun hadde store psykiske problemer, og var hivsmittet. Tiltalte sa han skulle drepe henne om hun ikke etterkom hans ønsker. Tiltalte dro henne så bort til en sofa og voldtok henne først analt, så vaginalt. Da tiltalte etter den seksuelle omgangen gikk på badet, forsøkte fornærmede igjen å forlate leiligheten, men utgangsdøren hadde sikkerhetslås og nøkkelen var fjernet. Tiltalte kom tilbake fra badet og gjennomførte nok et vaginalt samleie med henne. Fornærmede ble deretter beordret til å dusje, og skrive et brev som tiltalte dikterte - med hennes fødselsnummer og personnummer. De forlot så leiligheten, og når de ankom Tøyen t-banestasjon henvendte hun seg til en forbipasserende for å få hjelp.

5.3.4.4 Bevisituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Fornærmede henvender seg på t-banestasjonen til en tilfeldig forbipasserende for å få hjelp. Det opplyses ikke hva som sies. Hun gjennomgår imidlertid undersøkelser på legevakten 29.04.04, slik at det er et kort tidspunkt mellom den påståtte voldtekten og når fornærmede anmelder tiltalte, eller hevder at hun er voldtatt.

Legevaksundersøkelsen viste sæd med DNA av samme type som tiltalte, i fornærmedes indre endetarmsåpning. Det ble også avdekket hissig rødme i endetarmsåpningen og blodrester analt. Tiltalte nektet for at analt samleie var gjennomført.

I brevet fornærmede skrev står det blant annet at fornærmede var nysgjerrig på tiltalte. Tiltalte har gjentatte ganger forklart at fornærmede var nysgjerrig på ham.

Inngangsdøren hadde sikkerhetslås, og fotografier viser en vaskemaskin plassert delvis foran inngangsdøren.

Tiltalte er tidligere domfelt for seksuell omgang i form av samleie med en 12 år og 9 måneder gammel jente, jf. strl. § 195 første ledd.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

5.3.4.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte ja på skyldspørsmålet, og fant tiltalte skyldig i en voldtekt, jf. strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

5.3.5 LG-2003-14806 – Gulating lagmannsrett. (Df 5)

Tiltalte ble ved Dalane tingrett – avsagt 2.oktober 2003 – enstemmig domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a), jf. tredje ledd c).²⁰¹ Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og lovanvendelsen til lagmannsretten.

5.3.5.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Tiltalte for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) og tredje ledd bokstav c) ved:

” Natt til søndag 3.februar 2002 i ---gaten 23 i X tok han tak rundt halsen til B og dro henne inn på soverommet, hvor han beordret henne til å kle av seg. Tidvis holdt han en hånd foran munnen hennes for å hindre henne i å skrike. Han førte hodet hennes mot sitt underliv og uttalte at hun skulle suge han. Hun oppgav videre motstand og tok penis i munnen. Han beordret henne deretter til å sette seg oppå ham, og førte så penis inn i skjeden. Senere samme natt/morgen tok han på ny tak rundt halsen til B og dyttet henne inn på soverommet, og holdt en hånd over munnen og/eller halsen hennes mens han førte en eller flere fingre inn i skjeden hennes. Deretter førte han penis inn i hennes skjede.”

---

²⁰¹ Upublisert – vedlegg.

5.3.5.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte er 31 år gammel, og jobber som lastebilsjåfør. Fornærmedes alder og arbeidssituasjon er ikke opplyst, men ut ifra faktum er hun jevngammel med tiltalte. Tiltalte er tidligere domfelt ved LA-1996-219 - voldtekt av tidligere samboer, og ved Dalene herredsrett 25.mai 1999 - vold mot tidligere samboer. Partenes etniske opphav er ikke nevnt, jeg finner det da naturlig å legge til grunn at begge er etnisk norske. Tiltalte var kraftig beruset ved tidspunktet for den påståtte voldtekten etter et stort inntak av øl. Fornærmede hadde også drukket alkohol slik at hun var påvirket, men ikke beruset.

Fornærmede og tiltalte var venner, og hadde tidligere hatt god kontakt - blant annet bodd en tid i samme hus. På grunn av en krangel på en julebordstur til Danmark før julen 2001, hadde de ikke sett hverandre før de møttes på 30 årsdagen til en felles bekjent lørdag 2. februar 2002.

5.3.5.3 Partenes forklaring.

Partene har forklart seg samsvarende om følgende forhold: De møttes på 30 årsdagen hos en felles bekjent. Etter en tur på byen var tiltalte og fornærmede på samme nachspiel, som de forlot sammen med en tredjemann for å gå hjem hver til seg. Tredjemannen gikk etter en stund i retning av egen leilighet, mens tiltalte og fornærmede som bodde i nærheten av hverandre – 60 meter fra hverandre - fortsatte samme vei. Tiltalte ble med inn i fornærmedes leilighet. Fra dette punkt av er forklaringene ulike.

Tiltalte har forklart at han og fornærmede over lengre tid hadde hatt et seksuelt forhold, som de hadde holdt hemmelig fordi tiltalte i en periode av forholdet hadde hatt en annen kjæreste. Den aktuelle natten hadde de hatt frivillig samleie.

Fornærmede hevder det er uriktig at de tidligere hadde hatt et seksuelt forhold. Tiltalte spurte når de var ved fornærmedes bopel om han kunne bli med inn og ta en røyk, noe fornærmede avviste. Da tiltalte spurte om han kunne få låne toalettet, godtok fornærmede

dette. Fornærmede gikk selv inn i stua og tok en røyk, mens tiltalte var på badet. Da tiltalte kom ut fra badet satte han seg også ned i stua og tok en røyk. Etter en stund reiste han seg plutselig opp, og kastet henne i gulvet. Ved å ta tak mot strupen hennes førte han henne inn på soverommet, og ba henne kle av seg. Fornærmede turte ikke å motsette seg dette, og kledde av seg. Tiltalte kledde seg så naken, og presset fingrene inn i skjeden hennes, før han gjennomførte et vaginalt samleie. Under samleiet spurte tiltalte om hun hadde det godt, på tross av at hun gråt og skalv, og delvis prøvde å knipe beina sammen. Etter at tiltalte hadde hatt sædavgang inni henne, slapp han fornærmede og lot henne – mens han også var med inn på badet – gå på toalettet. Tiltalte spurte om han hadde ødelagt vennskapet, noe fornærmede svarte bekræftende på. Tiltalte svarte da at han ikke hadde noe å tape. Tiltalte tvang så fornærmede til å suge han, for så på nytt å gjennomføre et vaginalt samleie på soverommet. Også ved dette samleiet holdt han hånden mot strupen hennes, og kom i tillegg med trusler om at dersom hun anmeldte han skulle han drepe henne, eller få broren sin til å drepe henne. Tiltalte spurte fornærmede før han gikk om han kunne komme på kaffe dagen etter, og ringte fornærmede dagen etter og sa at hun nå vel syntes at han var verdens største drittsekk, noe fornærmede svarte bekræftende på.

5.3.5.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Dagen etter den påståtte voldtekten sendte fornærmede SMS melding til to venninner, hvor hun gav uttrykk for at hun bare ville dø. Den ene av venninnene dro til fornærmedes bopel. Venninnen og fornærmede pratet en stund, og fornærmede fortalte hva som hadde hendt. Samme kveld besluttet fornærmede å anmelde voldtekten.

Fornærmedes forklaring til venninnen som oppsøkte henne søndag ettermiddag, var i alle vesentlige trekk i samsvar med det som senere ble sagt til politiet og retten.

Tiltalte forklarte i det første politiavhøret at han ikke husket noe av det som hadde skjedd etter de dro fra 30 årslaget. Han innrømmet ikke at han hadde vært hjemme hos fornærmede og hatt samleie. Tiltalte hevdet årsaken til at han hadde forklart seg uriktig i

det første politiavhøret var at han var dårlig og ikke hadde forstått hva saken gjaldt, samt at han ville holde forholdet hemmelig. På tidspunktet for den påståtte voldtekten er det på det rene at tiltalte ikke hadde en annen kjæreste. Tiltalte fremsatte også teorier for retten om at anmeldelsen kunne være et resultat av krangelen på danmarksturen.

Ved legeundersøkelsen av fornærmede – det opplyses ikke når den foretas, men ut fra at forholdet anmeldes og fornærmede avhøres på søndag, er det naturlig å anta at legeundersøkelsen gjennomføres i samme tidsrom – ble det ikke avdekket skader/spor etter DNA. En lege uttalte - for tingretten, men det er naturlig å anta at samme vitne er ført for lagmannsretten - at det skal stor kraft til før et trykk med en finger avsetter blåmerke.

Fornærmede har hatt psykiske og fysiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

Tiltalte er ved Agder lagmannsretts dom av 4. juni 1996 domfelt for en voldtekt, som har klare likhetstrekk med den her påståtte voldtekten, og han endret også her sin forklaring under sakens gang.

5.3.5.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte ja på skyldspørsmålet, og tiltalte ble funnet skyldig i overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a), jf. tredje ledd c) – vaginalt samleie og innføring av penis i fornærmedes munn.

5.3.6 LA-2004-15425 – Agder lagmannsrett. (Fri 6)

Tiltalte ble ved Kristiansand tingrett – avsagt 31.oktober 2003- enstemmig domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. andre ledd bokstav a).²⁰² Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og pådømmelsen av de borgerlige krav til lagmannsretten.

5.3.6.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Tiltalt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) for ved:

”Natt til onsdag 6.mars 2002 i ---- veien 00 i Evje og Hornes la han seg over B. Hun forsøkte å dytte og sparke ham bort, men han holdt henne fast. Han førte deretter penis inn i hennes skjede mot hennes vilje.”

5.3.6.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte var under 18 år på gjerningstidspunktet, og skoleelev. Fornærmede sin alder er ikke opplyst, men ut i fra faktum er det naturlig å legge til grunn at hun var jevngammel, også hun skoleelev. Tiltalte er tidligere bøtelagt en gang i 2001 for grovt tyveri og skadeverk. Begge er etnisk norske og var edru ved tidspunktet for den påståtte voldtekten.

Tiltalte og fornærmede har kjent hverandre og vært omgangsvenner helt siden barndommen på grunn av vennskap blant annet mellom deres mødre.

5.3.6.3 Partenes forklaring.

Det er enighet mellom partene at fornærmede skulle passe tiltaltes lillebror noen dager fra 5.mars 2002 i huset til tiltaltes mor, da moren skulle på hyttetur. Det er videre klart at det var telefonisk kontakt mellom tiltalte og fornærmede kvelden 5.mars 2002, og de hadde avtalt at tiltalte skulle komme på besøk. Etter at barnet hadde lagt seg så de på videofilm mens de satt i hver sin sofa. Fornærmede sovnet så i sofaen. Da fornærmede våknet

---

²⁰² Upublisert – vedlegg.

stod/satt tiltalte ved siden av henne. Partenes uenighet om hva som skjedde starter fra dette tidspunkt. Fornærmede hevder at da hun våknet var buksen og trusen trukket ned på lårene/knærne hennes, og at tiltalte forsøkte å legge seg ved siden av henne i sofaen. Tiltalte benekter dette, og hevder at fornærmede var fullt påkledd, og at han kun strøk på fornærmedes ene ben. Fornærmede protesterte ikke på dette da hun våknet, men han stoppet da fornærmede fikk en telefon. Tiltalte har innrømmet at berøringen var seksuelt motivert.

Det er videre enighet mellom partene at fornærmede kort tid etter gikk og la seg sammen med det sovende barnet, og at det ikke var avtalt at tiltalte skulle overnatte. Fornærmede hevder hun sa til tiltalte at han skulle låse døren når han gikk. Det er videre enighet om at fornærmede kledde av seg til undertøyet, og la seg for å sove. Tiltalte kom da inn på soverommet, og det er fra dette punkt igjen ulike forklaringer. Fornærmede har forklart at tiltalte på tross av at hun gjorde motstand i form av kraftig dytting og puffing, holdt henne fast i skuldrene og gjennomførte et vaginalt samleie med henne mens hun lå på magen, før han så forlot huset. Tiltalte har forklart at han kun la hånden sin på hoften til fornærmede, oppå dynen. Fornærmede sa da ”nei”, noe tiltalte aksepterte og han forlot huset og gikk hjem. Tiltalte har erkjent at berøringen var seksuelt motivert.

5.3.6.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Fornærmede politianmeldte tiltalte den 19.april 2002, det vil si en måned og 14 dager etter den påståtte voldtekten.

Fornærmede sendte en sms en gang i det tidsrommet da tiltalte var i huset, hvor hun ba om hjelp til å få tiltalte ”...ut av hus/han vil ikke gå”.

Dagen etter den påståtte voldtekten sendte tiltalte to smser til fornærmede med noe i retning av følgende innhold - kl.09.15- ”Jeg skal ikke gjøre sånn igjen. Lover ok. Jeg håper du ikke er sur på meg. Skal alltid være snill og holde meg inne.” Kl.12.07- ” Heia, du jeg

vet ikke hva som gikk av meg. Jeg beklager veldig mye. Jeg skal gjøre det godt igjen, beklager.”

Fornærmede oppsøkte sin fastlege med en venninne den 8.mars 2002 for å få sykemelding fra skolen. Til legen fortalte hun om en voldtekt som hadde funnet sted noen dager i forveien, av en gutt som gikk på samme skole. Fornærmede var psykisk ute av seg, gråt og hadde det tydelig vondt. Fornærmede ønsket ikke gynekologisk eller annen fysisk undersøkelse. Fornærmede ble rådet til å anmelde forholdet, men kviet seg for dette.

Fornærmede har overfor en rekke personer i tiden etter 6.mars 2002 forklart at hun var blitt ”utsatt for noe” den natten hun var barnevakt. Fornærmede fortalte blant annet sin lærer at hun hadde blitt voldtatt, men fortalte ikke sin mor om den angivelige voldtekten før etter anmeldelsestidspunktet.

Fornærmede fortsatte å være barnepike for tiltaltes lillebror i tidsrommet mellom 6.mars og anmeldelsestidspunktet 19.april 2002.

Både tiltalte og fornærmede har forklart at de har hatt psykiske plager etter henholdsvis anmeldelsen og voldtekten.

Vitner har hevdet det ligger et økonomisk motiv bak anmeldelsen. Et vitne har også forklart at fornærmede i andre sammenhenger skal ha brukt voldtektsanskrik, som et middel for å oppnå viljen sin. Vitnet forklarte imidlertid at han aldri var i tvil om at fornærmede ikke mente alvor med slike utsagn.

5.3.6.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte nei på skyldspørsmålet. Fagdommerne fant enstemmig at det ikke forelå klar sannsynlighetsovervekt for at tiltalte hadde voldtatt fornærmede, og frifant han således også for de fremsatte krav på erstatning og oppreisning.

5.3.7 LG -2007- 102477- Gulating lagmannsrett. (Fri 7)

Tiltalte ble ved Stavanger tingrett – avsagt 13.juni 2007- enstemmig domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. andre ledd bokstav a) – innføring av penis i fornærmedes munn, og innføring av to fingre i fornærmedes vagina.²⁰³ Tingretten fant det ikke bevist utover enhver rimelig tvil at tiltalte gjennomførte et vaginalt samleie med fornærmede. Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen til lagmannsretten.

5.3.7.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Tiltalt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

” Tirsdag 13. februar 2007 ca kl. 02.00 på hotell ----- i Stavanger, tvang han B til å suge hans penis ved at han, holdt henne fast, dunket hodet hennes i veggen, og deretter dyttet hodet hennes mot penis. Han truet samtidig med å gjennomføre vaginalt samleie dersom hun ikke gjorde dette. Han førte deretter sin penis inn i hennes munn. Etter kort tid la/kastet han henne på gulvet og dro av henne bukse og truse og førte sin penis inn i hennes vagina. Han holdt hånden sin over munnen hennes og tok tak rundt halsen hennes.”

5.3.7.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte er 25 år og jobber som dataingeniør. Fornærmedes alder opplyses det ikke om, ut i fra faktum er det naturlig å legge til grunn at hun er jevn gammel. Fornærmedes jobbsituasjon opplyses det heller ikke noe om. Tiltalte er tidligere ustraffet. Tiltalte er amerikansk og fornærmede er norsk. Fornærmede hadde drukket alkohol – mengde ikke nevnt – noen timer før den påståtte voldtekten, og umiddelbart før voldtekten tatt amfetamin. Tiltalte var alkoholpåvirket – i hvilket omfang er ikke belyst.

Tiltalte og fornærmede var tidligere ukjente for hverandre, men møttes på byen kvelden/natten for den påståtte voldtekten, hvor de pratet og drakk sammen på et utested.

---

²⁰³ Upublisert – vedlegg.

5.3.7.3 Partenes forklaring.

Det er enighet mellom partene om følgende forhold: fornærmede og hennes venn A, traff tiltalte og hans kamerat B på et utested. Alle fire drakk og pratet sammen, og ble enige om å dra på nachspiel på hotellrommet til tiltalte og B. Fornærmede og tiltalte tok taxi før ankomsten til hotellet til en bolig hvor fornærmede kjøpte amfetamin – tiltalte trodde hun skulle kjøpe alkohol. Tiltalte hevder fornærmede kom med tilnærmelser i taxien, mens fornærmede hevder det var hun som avviste tiltaltes tilnærmelser. Ved ankomsten til hotellet møtte tiltalte og fornærmede A, og på hotellrommet ventet B. På hotellrommet er det enighet om at det ble en verbal krangel etter at tiltalte så at fornærmede og A tok amfetamin på badet, og at tiltalte slo A, som igjen slo tilbake. Tiltalte krevde tilbake 200 kr som han hadde lånt fornærmede tidligere på kvelden, og dette resulterte i at A og B forlot hotellrommet for å finne en minibank. Herfra er forklaringene ulike.

Idet A og B forlater hotellrommet har fornærmede forklart at hun ble redd da hun ble alene igjen med tiltalte, og sprang inn på badet. Det er uklart om hun låste døren. Fra badet forsøkte fornærmede å ringe til politiet, men kom ikke frem. Tiltalte banket på døren og spurte hva hun gjorde, før han til slutt kom inn på badet. Tiltalte kom da bak henne, og begynte å ta på og kysse henne. Fornærmede dyttet tiltalte vekk og sa at hun ikke hadde lyst. Tiltalte forsøkte da å dra av henne buksen, mens hun prøvde å dra den opp. Tiltalte ga seg ikke, og sa at han visste hun hadde lyst. Fornærmede gjentok at hun ikke ville, slo og sparket tiltalte, samt prøvde å klore han. Tiltalte slo da hodet hennes i veggen slik at hun falt og var bevisstløs i noen sekunder. Tiltalte sa deretter til fornærmede at hun enten måtte suge han, eller ligge med han. Fornærmede sa at hun kunne suge han. Tiltalte dyttet henne så ned på do, rev henne i håret, og presset nakken/holdt hodet hennes slik at hun måtte suge han. Da fornærmede reiste seg opp rev tiltalte henne i håret, og dyttet henne inn i veggen og videre inn i soverommet. På vei ut fra badet kjente fornærmede på døren ut til gangen, men den var låst. Tiltalte gjorde deretter ”noe” som førte til at hun falt ned på sengen og videre ned på gulvet. Tiltalte rev av henne buksen og trusen, og presset bena hennes fra hverandre. Fornærmede prøvde å holde bena samlet, og ropte om hjelp. Tiltalte trengte da inn i henne vaginalt, og mens dette pågikk kom A og B inn på hotellrommet, hvor B utbrøt

”what the fuck are you doing”. Fornærmede tok på seg jakke og bukse, og forlot hotellrommet. I gangen banket hun på døren til naboen, som åpnet døren. Fornærmede husker ikke hva som ble sagt. Fornærmede møtte resepsjonisten i gangen, og tok heisen ned sammen med han og A.

Tiltalte har forklart at han fulgte etter fornærmede ut på badet, her snakket de sammen og begynte å kysse. Fornærmede befølte deretter tiltaltes penis utenpå klærne. Tiltalte åpnet da buksesmekken og tok penis ut gjennom boksersshortsen. Fornærmede satte seg på toalettet og sugde tiltalte. Tiltalte bestrider at han benyttet noen form for tvang eller vold. De gikk deretter inn i ”stuen” og la seg på gulvet mellom sengene, her stakk tiltalte to fingre inn i fornærmedes vagina. Idet de lå på gulvet kom A og B inn på hotellrommet. Fornærmede hoppet da skrikende opp, og forlot hotellrommet. Tiltalte vet ikke hvorfor fornærmede reagerte slik.

5.3.7.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Politiet varsles umiddelbart etter den påståtte voldtekten, og når politiet ankommer hotellet var fornærmede opprørt og gråt.

Legevaktsundersøkelsen av fornærmede ble ut i fra faktum foretatt samme natt/ dagen etter. Det ble her konstatert et overfladisk rift av 3-4 cm lengde på høyre side av magen. Fornærmede var videre trykkøm over 9. og 10. ribben, noe som legen anså å skyldes en brist i et ribbein. Fornærmede var videre trykkøm over 3. og 4. nakkevirvel på venstre side. Fornærmede var svært øm mot bakre skjedevegg, mot muskulaturen i bekkenbunn, mot ligamenter og knoklete deler baktill. Det ble funnet spor av sæd fra tiltalte i fornærmedes truse.

Mobiltelefonutskrift fra fornærmedes telefon viser at hun tre ganger i det tidsrommet hun var på tiltaltes hotellrom ringte numrene 122,122 og 133.

Døren på badet var slik at den lett kunne låses opp fra utsiden, selv om den var låst fra innsiden.

Gjesten i naborommet på hotellet forklarte at hun første hørte en krangel mellom en kvinne og en mann, noen som tok i en dør og en jentestemme som ropte om hjelp. For vitnet virket det som om ropet ble kvelt. Noe senere hørte hun en som sa "what the fuck" og at noen ute i gangen sa "hjelp meg då, eg e blitt voldtatt". Hun åpnet så døren etter at noen hadde banket på, og så da A og resepsjonisten på hotellet.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

5.3.7.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte nei på skyldspørsmålet. Etter ønske fra fornærmede ga lagmannsretten samtykke etter strpl. § 433 til at begjæring om pådømmelse av oppreisningskravet for lagmannsretten ble trukket tilbake, uten at dette samtidig innebærer frafall av kravet.

5.3.8 LF-2005-15934 – Frostating lagmannsrett. (Fri 8)

Tiltalte ble ved Stjør - og Verdal tingrett - avsagt 7.januar 2005 - enstemmig domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a)- vaginalt samleie.²⁰⁴ Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet til lagmannsretten.

5.3.8.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved: "Om ettermiddagen fredag 16.juli 2004 i ----X, presset han B ned i sofaen og gjennomførte samleie med henne mot hennes vilje."

---

²⁰⁴ Upublisert – vedlegg.

5.3.8.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte og fornærmede hadde vært samboere i ca 4 måneder, og den angivelige voldtekten fant sted ca en uke etter at fornærmede hadde gjort det slutt med tiltalte. Tiltalte var 18 år og uten arbeid. Tiltalte er ikke tidligere straffet for sedelighetslovbrudd, men domfelt to ganger tidligere, for blant annet bilbrukstyveri og fyllekjøring.

Fornærmede er 12 år eldre enn tiltalte, det vil si på tidspunktet for overgrepet ca 30 år. Fornærmede var edru på tidspunktet for den angivelige voldtekten, mens tiltalte var påvirket av alkohol – etter å ha drukket 12 halvliter natt til fredag, og utover fredagen en halvliter øl – anslagsvis med en promille på mellom 1.5 og 2.0 når voldtekten skal ha funnet sted.

5.3.8.3 Partenes forklaring.

Tiltalte og fornærmede er enige om at fornærmede gjorde det slutt med tiltalte fredag 9.juli 2004. Det er også enighet om at tiltalte ønsket at forholdet skulle fortsette, og at han ved flere anledninger kontaktet fornærmede etter bruddet. Fornærmede hadde på dette tidspunktet fått ny kjæreste. Partenes møte fredag den 16.juli kom som et resultat av at tiltalte hadde snakket med fornærmedes nye kjæreste, som igjen hadde bedt fornærmede ta en prat med tiltalte og å gjøre det klart at forholdet var slutt. Fornærmede møtte tiltalte utenfor en bolig som han natten før hadde vært på fest i, ca mellom kl. 12.00 – 15.00. Tiltalte ba fornærmede om å kjøre ham hjem til hans mor, ettersom han ville skifte siden han hadde tisset på seg i løpet av natten. Partene er videre enige om at det var krangel mellom partene på veien til morens bolig, samt at tiltalte tok bilnøkkelen med seg da han gikk inn i boligen slik at fornærmede ikke kunne forlate stedet. Hva som skjer når tiltalte kommer ut igjen fra boligen, er det uenighet om.

I følge fornærmedes forklaring hadde tiltalte ikke med bilnøkkelen da han kom ut av boligen, noe som resulterte i krangling og et basketak i bilen. Tiltalte dro så fornærmede inn i boligen ved å holde henne i håret og under haken. Tiltalte dro fornærmede inn på

sofaen i stuen, og uttalte at hun hadde ødelagt ham, og at han nå skulle ødelegge henne og ”pule henne en siste gang”. Fornærmede ba han ikke gjøre det, men tiltalte holdt fornærmede i fast grep, tok av henne benklærne, og gjennomførte så flere samleier mot hennes vilje. Under samleiet prøvde fornærmede å ringe venn C for hjelp, men tiltalte oppdaget dette før telefonkontakt ble oppnådd og kastet telefonen i gulvet slik at batteriet falt ut. Etter overgrepet uttalte tiltalte at han ikke visste hva han gjorde. Fornærmede ringte C på nytt, og skrek i telefonen at noe forferdelig hadde skjedd, og at hun måtte bli hentet.

Tiltalte forklarte at fornærmede hadde lagt en felle for han ved å få han med på sex, for så å anmelde han for voldtekt. Ellers fremgår det ikke av tingretten eller lagmannsretten hva tiltalte nærmere har forklart, unntatt at han hevder den seksuelle omgangen var frivillig.

5.3.8.4 Bevisituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Fornærmede hadde slått opp med tiltalte, og fått ny kjæreste. Tiltalte hadde store vansker med å akseptere dette, og ønsket å fortsette forholdet.

C ble oppringt av fornærmede – på et tidspunkt da fornærmede og tiltalte befant seg i morens bopel – men ringingen stoppet etter to ringelyder. Da C prøvde å ringe tilbake var telefon avslått.

C ble oppringt på nytt ca kl. 17.00. Fornærmede skrek og fortalte at noe forferdelig hadde skjedd, og ba om å bli hentet. C og et annet vitne møter fornærmede og tiltalte ved morens bopel. Vitnene har forklart at fornærmede falt om i veggrøfta, skrek og skalv. Tiltalte satte seg i baksetet og hevdet ingenting hadde skjedd, mens fornærmede som satt i forsetet ikke klarte å si noe, men fortsatte å skrike og skjelve. Vitnene oppfattet fornærmede som skikkelig redd. Det ene vitnet uttalte at han aldri hadde sett noen være så redd, og nektet å tro at dette var skuespill. De kjørte så tiltalte tilbake til boligen det hadde vært fest på natten før, men da ingen var der kjørte de tiltalte tilbake til morens bopel. Under kjøreturen

skjelte tiltalte fornærmede ut, og sa at hun egentlig skulle vært død, men ”at han ikke var så ekkel”. Etter tiltalte ble satt av, fortalte fornærmede at tiltalte hadde voldtatt henne.

Fornærmede forteller kort tid etter overgrepet om voldtekten og det gjennomføres rettsmedisinsk undersøkelse 16.07.04.

Det ble gjennomført generell vitneførsel om fornærmedes troverdighet. Vitner forklarte blant annet at fornærmede var spesielt sexfiksert, lystløgner, ønsket å være midtpunkt og gjerne spilte offerrollen.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten, men hadde også før overgrepet psykiske problemer.

5.3.8.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte nei på skyldspørsmålet for overtredelse av strl. § 192, og frifant tiltalte. Lagmannsretten kom under en viss tvil og etter totalvurdering av bevisene, til at det heller ikke forelå klar sannsynlighetsovervekt for voldtekt, og frifant tiltalte for fornærmedes oppreisningskrav.

5.3.9 LB - 2005- 21606 – Borgarting lagmannsrett. (Fri 9)

Tiltalte ble ved dom av Oslo tingrett avsagt 31.januar 2005 enstemmig - under skyldspørsmålet - domfelt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – vaginalt samleie.²⁰⁵ Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet til lagmannsretten.

---

²⁰⁵ Upublisert – vedlegg.

5.3.9.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Tiltalt for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

” Mandag 19.mai 2003 på *** hotell i ---gata.. i Oslo, dyttet han B ned i en sofa og tok av henne klærne mens hun prøvde å vri seg unna og stritte imot. Han kysset henne deretter på brystene og stakk to fingre inn i hennes skjede mens han lå oppå henne slik at hun ikke kom seg unna, og førte deretter sin penis inn i hennes vagina.”

5.3.9.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Fornærmede hadde nettopp fylt 17 år ved den påståtte voldtekten, og var skoleelev på videregående skole. Tiltalte var 42 år gammel, og var skoleelev på den samme skolen, samt deltidsansatt i en butikk. Fornærmede er av norsk etnisk opprinnelse, mens tiltalte er av utenlandsk etnisk opprinnelse. Begge parter forklarte at de ble enige om at tiltalte etter skoletid 19.mai 2003, skulle kjøre fornærmede til Oslo sentralbanestasjon. Fornærmede hevdet hun tidligere i friminuttene hadde snakket med tiltalte, mens tiltalte hevdet de ikke tidligere hadde snakket sammen. Det opplyses ikke om tiltalte er tidligere straffet. Fornærmede og tiltalte hadde umiddelbart forut for den påståtte voldtekten drukket henholdsvis rusbrus og øl. Alkoholinntaket antas å være begrenset, da det ikke har vært noe tema verken i tingretten eller lagmannsretten.

5.3.9.3 Partenes forklaring.

Fornærmede har forklart at tiltalte ikke kjørte mot Oslo sentrum som avtalt, og at hun da ble redd. Tiltalte sa til fornærmede at han kjørte denne veien for at han skulle innom en butikk å kjøpe noe å drikke. Fornærmede satt i bilen mens tiltalte gikk og handlet. Når tiltalte kom tilbake ble fornærmede kjørt til tiltaltes hybelleilighet/hotellrom i Oslo sentrum. Fornærmede forklarte at hun nærmest ble dratt opp i hybelleiligheten/hotellrommet, men at hun sa seg villig til å være med en liten tur. Her så de en liten stund på DVD, mens de drakk rusbrus og øl, før tiltalte begynte å kysse og berøre fornærmede. Fornærmede ble overasket og usikker, og hevder hun motsatte seg dette. Tiltalte åpnet fornærmedes bukse og stakk to fingre opp i skjeden til fornærmede. Fornærmede begynte å blø av penetreringen, og ga uttrykk for at dette var vondt, og

forsøkte videre å motsette seg enhver fysisk kontakt. Fornærmede forklarte at døren i leiligheten var låst slik at hun ikke kunne komme seg ut uten nøkkel. Fornærmede ringte så sin mor – en samtale tiltalte overhørte - og sa at hun var i byen med venninner, og kom sent hjem. Tiltalte presset henne så mot hennes vilje ned på en sofa, og holdt henne fast på tross av at hun forsøkte å vri seg unna. Tiltalte presset da sin penis inn i hennes vagina to ganger, før hun måtte onanere han til sædavgang. Etter voldtekten spurte tiltalte om han skulle kjøre fornærmede til toget, noe hun ikke turte å motsette seg.

Tiltalte forklarte at han skulle kjøre fornærmede til Oslo sentralbanestasjon, men at fornærmede ønsket å bli med hjem til han for å se en film. Tiltalte forklarte at han stoppet for å kjøpe noe å drikke i butikken, og at fornærmede ble med inn. Tiltalte kjøpte rusbrus til henne, og øl til seg selv. Når de kom frem til leiligheten tok fornærmede initiativ til kjæling, masturbering og samleie. Fornærmede befølte tiltalte på penis innenfor buksen, noe tiltalte gjengjeldte ved beføling innenfor fornærmedes bukse. Fornærmede onanerte deretter tiltalte til sædavgang.

5.3.9.4 Bevisituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Det opplyses verken i tingretten eller lagmannsretten sin dom når fornærmede først hevder at hun har blitt voldtatt, eller når forholdet anmeldes. Ut ifra at det er 7 måneder fra voldtektstidspunktet til tiltalebeslutning utferdiges, og at det ikke opplyses om eventuelle legemsundersøkelser, er det naturlig å legge til grunn at anmeldelsen ikke kommer innen 1-2 dager etter voldtekten.

Vitner – fornærmedes mor, lærer, og psykolog - forklarte seg om at fornærmede på barneskolen og ungdomsskolen var isolert, og uten særlig kontakt med jevnaldrende. Hun var utsatt for mobbing, hadde lavt selvbilde, lærevansker og sosiale tilpassningsvansker. Fornærmede var på et psykososialt nivå tilsvarende en 14 åring, og uten noen seksuell erfaring med gutter. Hun hadde aldri hatt kjæreste, og moren mente hun aldri hadde kysset en gutt.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

Døren på hotellrommet/hybelleiligheten var ikke slik at man måtte ha nøkkel for å komme seg ut.

Tiltalte forklarte i politiforklaringen at han hadde hatt penis halvveis inni i fornærmede to ganger. For tingretten forklarte han at fornærmede etter han hadde befølt henne, tok av sin egen og tiltaltes bukse, og førte tiltaltes penis inn i vaginaen ved å sette seg oppå tiltalte. Tiltalte var ved lagmannsretten svært vag på om han hadde hatt penis inne i fornærmede.

Fornærmede ringte hjem til sin mor fra hotellrommet/hybelleiligheten – etter at tiltalte hadde ført to fingre inn i skjeden hennes - og fortalte at hun kom sent hjem, da hun var i byen for å kjøpe kjole sammen med to venninner. Fornærmede virket oppspilt i telefonen, men moren trodde dette var fordi hun fikk være med to jevnaldrende jenter og handle. Tiltalte var i nærheten av fornærmede når telefonsamtalen ble tatt.

5.3.9.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten frifant tiltalte for forsettlig og grov uaktsom overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a). De juridiske dommere fant det ikke klart sannsynliggjort at fornærmede hadde motsatt seg handlingen på en slik måte at tiltalte forsto eller burde ha forstått det, og frifant tiltalte også for oppreisningskravet.

5.3.10 LB -2005 -32278 – Borgarting lagmannsrett. (Fri 10)

Tiltalte ble ved flertall – rettens administrator og en meddommer - domfelt ved Oslo tingrett – avsagt 10.februar 2005 – for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) – vaginalt samleie.²⁰⁶ Rettens mindretall – en meddommer – kom under tvil frem til at de samlede bevis, etterlot en slik grad av rimelig tvil at tiltalte måtte frifinnes. Tiltalte nektet straffeskyld, og anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet til lagmannsretten.

5.3.10.1 Tiltalen og dens grunnlag.

Forsettlig overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) ved:

” Lørdag 3.april 2004, ca kl. 03.00, i en leilighet i ---gate 43 i Oslo, rev han buksen av B slik at den revnet, samt at han holdt B hardt i håret slik at hodet hennes ble dratt bakover, hvoretter han førte sin penis inn i Bs vagina og/endetarm samtidig som han gjorde samleiebevegelser.”

5.3.10.2 Relasjon og fakta om tiltalte og fornærmede.

Tiltalte er 27 år, født i Marokko og er marokkansk statsborger. Fornærmede sin alder opplyses det ikke noe om, men ut i fra faktum er det naturlig å anta at fornærmede er jevngammel. Fornærmede er etnisk norsk.

Tiltalte er uten fast arbeid. Fornærmedes arbeidssituasjon opplyses det ikke noe om, unntatt at hun var under rehabilitering for tidligere narkotikamisbruk.

Tiltalte og fornærmede møttes på byen inne på /utenfor et utested, og hadde ikke kjennskap til hverandre fra tidligere. Fornærmede hadde tatt 4-6 rohypnoltabletter, men opplyste at hun ikke var ruset eller påvirket i og med at hun var tidligere rusmisbruker. Tiltalte hadde drukket 2 halvlitere øl, men forklarte at inntaket ikke hadde gjort han beruset.

---

²⁰⁶ Upublisert – vedlegg.

5.3.10.3 Partenes forklaring.

Fornærmede forklarte at hun kom i kontakt med tiltalte – hun husket ikke hvor, men opplyste at det kunne ha vært et sted i ”Kvadraturen”- og fortalte ham at hun tidligere på kvelden hadde blitt fratatt 4.000 kr, og ikke hadde penger til å komme seg hjem. Hun sa også til tiltalte at batteriet på mobilen hennes var dødt, slik at hun heller ikke kunne ringe etter hjelp. Tiltalte tilbød seg å hjelpe henne med penger, og å få ladet telefon hjemme hos ham. Nesten med en gang de kom inn i leiligheten dro tiltalte av klærne til fornærmede, herunder buksen. Tiltalte tok så tak i håret hennes, holdt henne fast, og presset henne ned på en madrass på gulvet. Her tiltvang han seg samleie med henne både vaginalt og analt, noe som var svært smertefullt.

Tiltalte forklarte at de kom i kontakt på utestedet, og danset sammen. Fornærmede spurte om han ville bli med henne hjem, men tiltalte foreslo at de skulle gå hjem til han. Tiltalte hevder han ikke hadde til hensikt å ha sex, men at det var fornærmede som tok initiativ til dette. De gjennomførte et frivillig vaginalt samleie med sædavgang, uten kondom.

5.3.10.4 Bevissituasjonen for overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a).

Et vitne forklarte at fornærmede nærmest ramlet inn på en bar umiddelbart etter overgrepet. Fornærmede snakket usammenhengende, og sa noe sånn som ”han kommer til å drepe meg” og at han hadde voldtatt henne. Politiet ble umiddelbart kontaktet. Fornærmede avga forklaring til en politibetjent, og forklaringen ble nedtegnet som en anmeldelse. Nedtegnelsen stemmer i det vesentlige med den forklaring fornærmede avga senere, og den forklaring fornærmede ga for retten.

Fornærmede ble undersøkt på voldtektsmottaket ved Oslo legevakt samme natt. Her ble det funnet 3 stk 1 cm lange overflatiske, ca 1 millimeter brede, radiære rifter. Riftene strakk seg fra noe utenfor skjedeinngangen baktil og bakover mot mellomkjøttet. Behandlende lege uttalte at slike rifter kan være smertefulle, og er sannsynlig sjeldent forekommende

etter frivillig seksuell kontakt. Det ble ikke grundig undersøkt om analt samleie var gjennomført.

Det var skader på fornærmedes bukse, som var forenlig med at den hadde blitt dratt av henne.

Fornærmede har hatt psykiske problemer i tiden etter den påståtte voldtekten.

5.3.10.5 Lagretten sin vurdering.

Lagretten svarte nei på skyldspørsmålet, og tiltalte ble frifunnet for overtredelse av strl. § 192. Lagmannsretten fant at vilkårene for oppreisningserstatning var til stede, da det forelå klar sannsynlighetsovervekt for at fornærmede hadde vært utsatt for en erstatningsbetingende krenkelse fra tiltalte sin side - ved overtredelse av strl. § 192 første ledd a), jf. annet ledd a) - vaginalt samleie.

5.4 Sammenligning av bevisbilde.

Forekomsten av bevis/momentene i de 10 lagmannsrettsdommene, er satt i tabell – se vedlegg nedenfor – punkt 8.1.

5.4.1 Likheter.

Samtlige av de påståtte voldtektene foretas på bopel/hotell. Denne likheten skyldes imidlertid i stor grad mine kriterier for valg av saker, hvor jeg avgrenset mot de klare overfallsvoldtekter. I påtalevedtaksundersøkelsen ble tiltalte frifunnet ca 70 % av tilfellene hvor den påståtte voldtekten var foretatt i et privat hjem. Hvor den påståtte voldtekten fant sted på offentlig sted – ute, i en bil etc – ble tiltalte frifunnet i ca 50 % av sakene. Påtalevedtaksundersøkelsen viser at det også var en høyere frifinnelsesprosent i saker hvor fornærmede hadde blitt voldtatt i tiltaltes bopel, kontra der hvor hun hadde blitt voldtatt i sin egen bolig. Tallene var henholdsvis 34.9 % frifinnelser for påståtte voldtekter på tiltaltes bopel, mot 19 % frifinnelser for påståtte voldtekter foretatt på fornærmedes bopel.²⁰⁷ I mitt utvalg av dommer er de påståtte voldtektene foretatt i 3 av 5 domfellelsessaker på fornærmedes bopel, mens i de 5 frifinnelsessakene har ingen av de påståtte voldtektene funnet sted på fornærmedes bopel. Samtlige av frifinnelsessakene gjelder påståtte voldtekter som har funnet sted på tiltaltes bopel/bopel tiltalte har tilknytning og tilgang til. Mine funn indikerer altså det samme som påtalevedtaksundersøkelsen at dersom voldtekten finner sted på tiltaltes bopel, kan dette øke sjansen for frifinnelse. Årsaken til dette kan som anført i påtalevedtaksundersøkelsen være at tiltalte blant annet lettere kan fjerne bevis og lignende i sin egen bolig.²⁰⁸

Det er videre lik fordeling i domfellelse og frifinnelsessakene av forekomsten av norsk – hvit fornærmet, og utenlandsk – farget - tiltalt. Bevisbildet i begge domfellelsessakene med mørk tiltalt må etter mitt skjønn anses sterkt. Mine funn indikerer altså ikke at mørke tiltalte vurderes mer negativt eller at det stilles lavere beviskrav for tiltaltes skyld.

---

²⁰⁷ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.50-51.

²⁰⁸ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.51.

Fornærmedes tidligere seksuelleandel berøres i lik grad i domfellelses og frifinnelsessakene. Med et mulig unntak av sak nr 8 hvor det er vitner som forklarer seg om at fornærmede var spesielt sexfiksert, foretas det ikke i noen av sakene en mer generell bevisførsel om tidligere sex partnere, hyppig partnerbytte etc. Hovedsakelig berøres kun arten av det tidligere seksuelle forhold mellom tiltalte og fornærmede, og i en sak at fornærmede er uten enhver seksuell erfaring. Funnene indikerer således at det generelt i liten grad er en utstrakt bevisførsel knyttet til fornærmedes seksuelleandel, og at bevisførselen i frifinnelsessakene ikke er mer negativt ladet.

I samtlige av sakene har fornærmede i tidsrommet etter den påståtte voldtekten fått psykiske problemer relatert til det påståtte overgrepet. Dette indikerer således at selv om fornærmede i tiden etter den påståtte voldtekten endrer atferd og det i retten kan fremlegges dokumentariske bevis for psykiske problemer, så ser dette bevismomentet ut til å være like ofte til stede i frifinnelse som i domfellelsessakene. Det er imidlertid naturlig å anta at dersom fornærmede ikke viser tegn på skadevirkninger etter voldtekten, vil dette – rettmessig eller ikke – nok virke inn på den troverdighet fornærmede tillegges av lagretten. I ”The emotional witness – A study of judgments of credibility” fremheves det, som tidligere nevnt, at en viktig faktor i troverdighetsvurderingen er om fornærmede – mennesker generelt – oppfører seg i tråd med folks stereotypiske forventninger om hvordan et menneske som er i en gitt situasjon/ utsatt for en bestemt hendelse skal oppføre seg – selv om lagretten anses som en av de grupper som i liten grad påvirkes av følelsesmessige forklaringer fra fornærmede. Et voldtektsoffer som bryter med den stereotypiske oppfatning, vil lettere kunne bli ansett for ikke å være troverdig. I forbindelse med dette momentet kan det nevnes at den gjennomsnittlige tidsperioden fra voldtektstidspunktet til ankeforhandlingen er kortere i frifinnelsessakene enn i domfellelsessakene – domfellelsessakene ca 2.5 år, frifinnelsessakene ca 1.5 år. Tillegger man tidsperioden fra voldtekten betydning for hvor følelsesmessig fornærmede kan antas å vitne i retten, indikerer mine funn at fornærmede har hatt kortere tid til å bearbeide hendelsen i frifinnelsessakene enn i domfellelsessakene.

Fornærmedes klesdrakt berøres ikke i noen av sakene i retning av at kort skjørt etc har betydning for saken. At lagretten vektlegger fornærmedes klesdrakt i sammenheng med moraliserende fordømmelse kan imidlertid fortsatt være tilfelle, men ut i fra en domslesing er fornærmedes klesdrakt ikke av betydning.

Det er også i like stor grad vitner til fornærmedes atferd rett etter/samme dag som voldtekten, som kan forklare at fornærmede var redd, gråt etc. I påtalevedtaksundersøkelsen var det i de tilfellene hvor fornærmede umiddelbart kom i kontakt med vitner 48 % domfellelse og 52 % frifinnelse, mens saker hvor fornærmede ikke var i kontakt med vitner umiddelbart etter den påståtte voldtekten 32 % domfellelse og 68 % frifinnelse.²⁰⁹ Frifinnelsesprosenten er således høyere i de saker hvor fornærmede ikke er kommet i kontakt med vitner. Mine funn indikerer imidlertid ikke at tilstedeværelsen av dette bevismomentet utgjør noen avgjørende ulikhet i domfellelse kontra frifinnelsessakene.

5.4.2 Ulikheter.

Tiltalte sin forklaring er uendret fra anmeldelsestidspunktet til og med lagmannsrettens behandling, i 3 domfellelsessaker og i 4 frifinnelsessaker. Fornærmede avgir uendret forklaring i 4 domfellelsessaker og i alle 5 frifinnelsessakene. I de to domfellelsessakene hvor tiltalte endrer forklaring, endres forklaringene fra nektelse av å overhodet vært i fornærmedes bopel, til å ha hatt frivillig seksuell omgang – df 3 og 5. I den saken hvor fornærmede endrer forklaring – i df 3 – avgir tiltalte i enda større grad ulike forklaringer. I frifinnelsessak 9 endrer tiltalte/er meget uklar på om vaginalt samleie er gjennomført.

Relasjonen mellom tiltalte og fornærmede er at de er godt kjent i 3 domfellelsessaker og 2 frifinnelsessaker. Påtalevedtaksundersøkelsen indikerer imidlertid at forutgående kjæresteforhold, ekteskap, eller samboerforhold, i en viss grad øker sjansene for

---

²⁰⁹ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.53.

frifinnelse.²¹⁰ Etter mitt skjønn har begge de to sakstypene sine ”problemer”, som gjør at det kan tenkes at relasjonen mellom tiltalte og fornærmede ikke i seg selv vil ha så stor betydning. Hvor partene er tidligere kjærester, kan dette reise problemer ved at lagretten påvirkes av at fornærmede tidligere har hatt frivillig seksuell omgang med tiltalte, kanskje også etter tidspunktet for den påståtte voldtekten, samt – om enn ikke rettslig holdbart – et syn på at voldtekt ikke er noe man utsettes for av sin ektemann eller samboer. I de andre sakene hvor partene har blitt kjent samme dag, kan forholdene ligge mer til rette for en moraliserende fordømmelse fra lagretten – partene blir kjent på fest, fornærmede er beruset og flørter med tiltalte tidligere på kvelden før hun blir med han hjem på nachspiel.

Det er aldersforskjell på tiltalte og fornærmede i 1 domfellelsessak og 2 frifinnelsessaker. Det er kun i frifinnelsessaken – nr 9 – at aldersforskjellen er ”uforklarlig”, og taler i disfavør av tiltaltes fremstilling av at den langt yngre fornærmede var den aktive part.

Anmeldelse fra fornærmede leveres innen 1-2 dager i 4 av domfellelsessakene og i 3 av frifinnelsessakene. Påtalevedtaksundersøkelsen viser at anmeldelse er levert senere enn 10 døgn etter voldtekten i 22 % av frifinnelsessakene, og i 11 % i domfellelsessakene. Anmeldelse var levert innen 24 timer i 37 % av frifinnelsessakene og i 33 % av domfellelsessakene. Anmeldelse var levert innen 1-10 døgn i 41 % av frifinnelsessakene, og i 56 % av domfellelsessakene.²¹¹ Tallene viser at det gjennomsnittlig er raskere anmeldelse i domfellelsessakene enn frifinnelsessakene.

Tiltalte er alkohol/narkotikapåvirket i 3 av domfellelsessakene og i 4 av frifinnelsessakene. Fornærmede er alkohol/narkotikapåvirket i samtlige av de 5 domfellelsessakene og i 3 av frifinnelsessaker. Fornærmede er således alkoholpåvirket/narkotikapåvirket i større grad i domfellelsessakene enn i frifinnelsessakene. I påtalevedtaksundersøkelsen var det ikke påvirkning på noen av partene i 24 % av frifinnelsessakene, mens i 42 % av

---

²¹⁰ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.49-50.

²¹¹ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.42.

domfellelsessakene var ingen av partene påvirket. En høyere andel av fornærmede var ruset ved frifinnelse enn ved domfellelse - 6 % i domfellelse, og 13 % frifinnelsessakene.²¹²

Det er videre kun i domfellelsessakene – 2 saker – at tiltalte er tidligere domfelt for sedelighetslovbrudd, jf. henholdsvis strl. § 195 og § 192. Domfellelse for brudd på strl. § 195 vil være et moment i vurderingen av tiltaltes troverdighet. Hvor stor betydning den tidligere domfellelsen får vil dels avhenge av barnets alder. En tidligere domfellelse som 21 åring for seksuell omgang med en 6 åring, vil sette et enda større spørsmålstegn ved tiltaltes person og troverdighet, kontra om den tidligere domfellelsen gjelder seksuell omgang med en 13 år gammel ”kjæreste”. Dersom tiltalte tidligere er domfelt for voldtekt, kan det foreligge likhetstrekk – *modus operandi* med den voldtekten tiltalte nå er tiltalt for – som vesentlig svekker tiltaltes troverdighet. Uten slike likhetstrekk vil det at tiltalte tidligere har begått en forbrytelse som de fleste har moralske barrierer imot å begå, være et bevismoment i disfavør av tiltalte. Det at tiltalte tidligere er domfelt etter strl. § 195 eller strl. § 192 – uten likhetstrekk, gjør det imidlertid etter mitt skjønn ikke rettslig holdbart å tillegge den tidligere domfellelsen avgjørende betydning i troverdighetsvurderingen, da også en tidligere domfelt må ha krav på de samme rettsikkerhetsgarantier som en tidligere ustraffet. I de her aktuelle sakene er det imidlertid ikke noe som indikerer at den tidligere domfellelsen for sedelighetslovbrudd har blitt tillagt uforholdsmessig stor betydning.

Ser vi på forekomsten av 3 typer bevis som i særlig grad må anses egnet til å svekke tiltaltes troverdighet, er det også ulikheter. Dette er bevis for skader etter vold, seksuelle skader i retning av ufrivillig samleie, og DNA spor som står i strid med tiltaltes forklaring. Ser vi på forekomsten av de tre momentene enkeltvis, eksempelvis skader etter vold, forekommer dette i 3 av domfellelsessakene og i 2 av frifinnelsessakene. DNA spor etter tiltalte som står i strid med tiltaltes forklaring forekommer i 3 av domfellelsessakene og ingen av frifinnelsessakene. Ser man videre på hvilke saker som inneholder to av de tre, eller alle de tre typene bevis, er det også ulikheter mellom domfellelse og

---

²¹² Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.51.

frifinnelsessakene. I 3 av domfellelsessakene foreligger to eller tre av de tre overnente bevis, mens dette kun er tilfellet i en frifinnelsessak. For å illustrere ulikheten i bevisbildet gis det en kort gjennomgang hva gjelder forekomsten av disse 3 bevisene i de 10 sakene.

Domfellelse nr 1 – Fornærmede har skader etter slag i ansiktet, rift i vagina og anus, rester av blod i skjedeinngang, og det er blod på tiltalte og fornærmedes klær. Sæd fra tiltalte finnes i fornærmedes truse, og tiltaltes forklaring om hvilken form for seksuell omgang som er gjennomført står i direkte strid med DNA funnene og de seksuelle skader.

Domfellelse nr 2 – Ingen av de tre bevismomenter foreligger.

Domfellelse nr 3 – Små skader/sår - rød bloduttredelse 0,5x3 cm på venstre side av nesen, og et lite område med overfladisk sår på 1,5 med mer med røde fargestriper på venstre kne. Ved to oppfølgende konsultasjoner 2 uker senere har fornærmede smerter under høyre bryst ut mot siden, og forklarte at hun hadde merket smertene siden voldtekten. Når tiltalte konfronteres med DNA funn på fornærmede endrer han forklaring fra å nekte at han overhodet har vært i leiligheten, til at de hadde frivillig samleie.

Domfellelse nr 4: Tiltaltes DNA avdekkes inne i fornærmedes endetarm, hissig rødme i endetarm, og blodrester analt. Tiltalte nekter for analt samleie.

Domfellelse nr 5: Ingen av de tre bevismomenter foreligger.

Frifinnelse nr 6: Ingen av de tre bevismomenter foreligger.

Frifinnelse nr 7: Fornærmede har skader i form av ett rift på 3-4 cm ved siden av magen, brist i ribbein, trykkøm nakkevirvel, og seksuelle skader i form av øm bakre skjedevegg. Sæd fra tiltalte i fornærmedes truse. Tiltaltes forklaring om formene for seksuell omgang står ikke i direkte strid med DNA funnene.

Frifinnelse nr 8: Ingen av de tre overnevnte bevismomenter foreligger.

Frifinnelse nr 9: Ingen av de tre overnevnte bevismomenter foreligger.

Frifinnelse nr 10: Fornærmede har seksuelle skader - rifter utenfor skjedeinngang baktil og bakover mot mellomkjøttet.

Dette er tre typer bevis som samlet vil være særlig egnet til å svekke tiltaltes troverdighet. I påtalevedtaksundersøkelsen skrives det at det ikke er noen klar ulikhet mellom rettsmedisinske funn – med rettsmedisinske funn er det ut ifra sammenhengen naturlig å anta at det menes skader, DNA fra tiltalte - i domfellelse og frifinnelsessakene. Det gis imidlertid ikke en gjennomgang av de tre momentenes hyppighet slik som jeg har gjort ovenfor, og det er heller ikke direkte opplyst om hvordan tiltaltes forklaring om hvilke former for seksuell omgang er gjennomført står i forhold til DNA funn.²¹³

Et naturlig oppfølgingsspørsmål ut i fra disse funnene er hvordan bevisbildet eventuelt skiller seg fra hverandre – når det gjelder forhold som svekker tiltaltes troverdighet - i de 2 domfellelsessakene og 3 frifinnelsessakene som ikke inneholder noen av de tre overnevnte bevismomenter. De aktuelle sakene er domfellelsessakene nr 2 og nr 5, og frifinnelsessakene 6,8 og 9. De ulikhetene som etter mitt skjønn ser ut til å foreligge er at det i domfellelsessakene jevnt over er en sterkere svekkelse av tiltaltes troverdighet gjennom tiltaltes egen forklaring og atferd, sett opp i mot vitneforklaringer fra andre enn fornærmede, og andre dokumenterte faktiske forhold.

---

²¹³ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.45-46, 53-55.

5.4.3 Inntrykk og konklusjon.

Voldtektssaker sies gjerne å være preget av troverdighetsvurderinger, og ord mot ord. Hvilke forhold som fører til at man velger å tro på fornærmede, og hvilke forhold som gjør at man mener troverdigheten/saken er så sterk at man anser det sikkert at det foreligger en voldtekt, beror på en fri og helhetlig bevisvurdering. Av den grunn kan man i liten grad/vanskelig si akkurat hvilket bevis/moment som avgjør den konkrete sak, og det å sammenligne forekomsten av enkelt bevis i domfellelsessaker og frifinnelsessaker vil på grunn av den helheten beviset er en del av, ikke være egnet til noe annet enn en indikasjon. Mitt inntrykk av de her gjennomgåtte dommene er imidlertid at det i domfellelsessakene er en større forekomst av bevis som særlig er egnet til å svekke tiltaltes troverdighet/ forhold som gjør etterforskningen lettere, enn i frifinnelsessakene. Anmeldelse leverers gjennomsnittlig raskere i domfellelsessakene, gjerningsstedet er oftere fornærmedes bopel, det er større forekomst av at tiltalte vesentlig endrer sin forklaring under saken gang, tiltalte er oftere tidligere dømt for sedelighetslovbrudd, og forekomsten av 2 av 3 bevismomenter – skader etter vold/seksuelle skader og DNA funn i strid med tiltaltes forklaring er større, samt at tiltaltes troverdighet svekkes når hans forklaring ses opp i mot andre dokumenterte forhold/ andre vitners forklaringer. Frifinnelsessakene preges i større grad av ord mot ord, og en avgjørelse av skyldspørsmålet som da må skje på grunnlag av en mer eller mindre troverdighetsvurdering av partenes forklaring, uten andre klare bevis/ støttebevis som styrker/svekker en av partenes forklaring.

Sammenlignes lagretten sin avgjørelse av skyldspørsmålet med tingrettens, ser vi klare ulikheter når det gjelder bevisvurderingen eller oppfattelsen av beviskravet. Tingretten domfeller i 9 av de 10 sakene som her er gjennomgått, mens lagretten domfeller i 5 av de 10 sakene. Mitt utvalg av dommer ble plukket ut ifra at 5 lagmannsretter skulle være domfellende, men det ble ikke tatt hensyn til tingretten sitt resultat. Antallet dommer er imidlertid for lite til at det kan generaliseres hva gjelder prosentsats av domfellelser i tingretten, som følges av frifinnelser i lagmannsretten, men i mine saker er tallet altså hele 56 %. I påtalevedtaksundersøkelsen var det 47 domfellelser i tingretten som ble anket til lagmannsretten, og av disse endte 26 av de med frifinnelse og 21 med domfellelse, med

andre ord 55 % av domfellelser i tingretten endres til frifinnelser i lagmannsretten.²¹⁴ Disse tallene indikerer at tingretten og lagretten vurderer bevisene/beviskravet ulikt i ganske stor grad. Det kan også påpekes at det kan se ut til at det ikke bare er lagretten som vurderer bevisene ulikt tingretten, mens også at fagdommerne i lagmannsretten vurderer bevisene ulikt tingretten. Lagmannsrettens fagdommere frifinner faktisk tiltalte i 3 av de 5 frifinnende sakene for oppreisningskravet – tingretten domfelte for voldtekt i samtlige av sakene. Jeg syns det virker som om tingretten i større grad anser bevisene å være tilstrekkelige, selv om det i utgangspunktet er få andre forhold enn fornærmedes forklaring og atferd som svekker tiltaltes troverdighet. Med andre ord domfeller tingretten også i saker som preges av mer eller mindre rene troverdighetsvurderinger – ord mot ord.

Min konklusjon er at min undersøkelse indikerer at det er ulikheter i bevisbildet i de saker lagretten domfeller kontra frifinner, og at disse ulikhetene rettmessig bidrar til å forklare at det domfelles/ frifinnes i de konkrete sakene. Etter mitt skjønn er det ut i fra rettssikkerhetshensyn klart bedre å vurdere beviskravet/ bevisene slik at det i de rene troverdighetsaker blir en høy frifinnelsesprosent, selv om dette er sterkt beklagelig for et voldtektsoffer som i tillegg til en voldtekt, opplever å ikke bli trodd og få den oppreisning som ligger i at gjerningsmannen domfelles. Domfellellesprosenten må imidlertid også antas å kunne økes – uten å svekke rettssikkerheten – med en optimal politietterforskning, en reduksjon av saker hvor lagretten frifinner ut ifra en moraliserende fordømmelse av fornærmede, og gjennomføring av tiltakene seksuallovbruddutvalget foreslår, med blant annet opprettelse av en sentral politienhet for seksualisert vold, mer spesialisering av etterforskere, opptak av avhør, kompetansehevning ved overgrepsmottak etc.²¹⁵ Det bør også som det etterlyses i seksuallovbruddutvalgets innstilling gjennomføres forskning som tar for seg forekomsten av korrekte henleggelse -falske anmeldelser/åpenbart grunnløse voldtektsanmeldelser. Dette kan belyse forekomsten av falske anmeldelser, og om falske anmeldelser er hyppigere forekommende ved voldtekt enn andre typer lovbrudd. En kritikk av høye henleggelsestall i forhold til antall saker hvor det tas ut tiltale, blir urimelig hard

---

²¹⁴ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.44.

²¹⁵ NOU 2008:4 s.13-15.

hvis man regner alle anmeldelser som reelle voldtekter, og det reelt sett eksempelvis er 20 % av voldtektsanmeldelsene som er falske eller gjelder forhold som rettslig sett ikke er en voldtekt.²¹⁶ Når det gjelder etterforskningen tror jeg en hurtig og ekstra bred etterforskning ville egnet seg særlig godt i voldtektssaker. Da voldtektssaker ofte preges av ord mot ord, vil det være spesielt viktig å belyse forhold ved tiltaltes og fornærmedes personlighet, som kan kaste lys over forklaringer og generell troverdighet. At fokuset på støttebevis ikke nødvendigvis pr dags dato er særlig stort, gir påtalevedtaksundersøkelsens tall over foretatte ransakninger en indikasjon på. I påtalevedtaksundersøkelsen var det kun i ca i 1/3 av sakene gjennomført ransaking hos siktede. I de 43 sakene med gjennomført ransaking var det 21 frifinnelser og 22 domfellelser, mens det i de 56 sakene uten ransaking var 42 frifinnelser og 14 domfellelser. Som uttrykt i påtalevedtaksundersøkelsen vil ransakninger som eksempelvis avdekker voldelig pornografi, eller fotografier, holdninger til kvinner, og notater etc som kan knytte tiltalte til fornærmede på annen måte enn forklart, kunne svekke tiltaltes troverdighet/ ta tiltalte i løgn.²¹⁷

---

²¹⁶ NOU 2008:4 s.15,56.

²¹⁷ Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1 (2007) s.47-48.

6 Oppsummering og avsluttende bemerkninger.

Jeg har i oppgaven redegjort for gjeldende rett tilknyttet strl. § 192. Den norske lovreguleringen av voldtekt har gjennomgått store endringer de siste 100 årene. Flere handlinger klassifiseres i dag som voldtekt, og strl. § 192 sitt anvendelsesområde er utvidet ved kriminaliseringen av grov uaktsom voldtekt. At strl. § 192 – sedelighetskapitlet – nå har fått sin endelige form, er det imidlertid flere ting som taler imot. For det første gjør forslaget til ny straffelov – innføre et skille mellom vanlig og grov overtredelse – at strl. § 192 må tilpasses utkastet.²¹⁸ Straffelovskommisjonen er også uenig i flere av endringene som ble gjennomført ved lovendringen i 2000. Andre endringer kan også tenkes. Som vist i oppgaven er det i dag visse spørsmål tilknyttet strl. § 192 sitt anvendelsesområde og rettspraksis sin bruk av bestemmelsen, som etter mitt skjønn bør vurderes av lovgiver. ”Seksuell omgang” sin nedre grense hvor klær hindrer direkte berøring av kjønnsorgan/naken kropp, kan være uklar. Forholdet mellom strl. § 192 første ledd b) og strl. § 193 annet ledd hvor fornærmede er funksjonshemmet bør klargjøres. Det bør vurderes om strl. § 192 første ledd c) sitt anvendelsesområde skal utvides, slik at bestemmelsen ikke bare kommer til anvendelse der en person ved vold eller truende atferd tvinger en person til å ha seksuell omgang med en annen, men også der personen fremkaller bevisstløshet, for så å utsette den bevisstløse for seksuell omgang med en annen person. Et annet spørsmål er strl. § 192 første ledd c) sin anvendelse hvor en person tvinges til seksuell omgang med dyr. Innføringen av strl. § 192 første ledd c) reiser også spørsmål i forhold til om seksuelle handlinger, jf. strl. § 200 første ledd bør gis anvendelse hvor en person tvinges til å foreta seksuelle handlinger med seg selv eller en annen. Etter mitt skjønn kan det også være gode grunner til å vurdere om det er hensiktsmessig å ha en bestemmelse som strl. § 195, som rammer seksuell omgang med barn mellom 0-14 år – handlinger av svært ulik karakter og grovhet – spesielt hensett til den restriktive praksis når det gjelder bruken av strl. § 195 i konkurrans med strl. § 192 når fornærmede er et lite barn. Rettspraksis kan også ses i et kritisk lys når det gjelder anvendelsen av strl. § 192 tredje ledd b), som etter mitt skjønn er uforholdsmessig restriktiv i forhold til lovtekst og

---

²¹⁸ NOU 2002:4 s.147-148, 361.

forarbeider. Det kan også spørres om sedelighetslovgivningen reelt sett overholder de krav EMK stiller, særlig etter MC dommen, det vil si strafflegges all seksuell omgang uten samtykke tilfredsstillende?

Ser man bort ifra disse rent materielle spørsmål, er også bevisproblematikken i voldtektssaker stor. Mørketallene anslås å være store, og av de voldtekter som anmeldes, ender et lite antall i domfellelser. Bevisundersøkelsen som her er gjennomført gir et innblikk i hvor vanskelige troverdighetsvurderinger er, visse aspekter ved negative holdninger fra lagrettsmedlemmer overfor fornærmede, og et innblikk i bevisbildet i domfellelse og frifinnelsessaker behandlet av lagretten. En sammenligning av tingretten og lagretten sin løsning av skyldspørsmålet foretas også.

Det er etter mitt skjønn rom for forbedring når det gjelder den materielle regulering av voldtekt. Enn viktigere er det imidlertid at personer som gjennomfører voldtekter blir straffet, og viktigst, at antall personer som utsettes for voldtekt reduseres. Det blir her interessant å se hvor mye handling som kommer ut av den nylig avgitte NOU 2008:4. Her foreslås som tidligere nevnt blant annet fokus på forebyggende tiltak, opprettelse av en sentral politienhet mot seksualisert vold, kompetanseheving innenfor påtalemyndighet, politi og domstoler når det gjelder voldtekt – seksuelle overgrep. Forslagene som angår etterforskning av voldtektssaker vil det etter mitt skjønn være mye å hente ved å gjennomføre, når man har i minne at det er flere undersøkelser - blant annet Follo-rapporten 2003-2004, Texmo og Aarvik 1998, Riksadvokatens arbeidsgrupper 2000 og 2007 - Rapport nr 2/2000 og Rapport nr 1/2007, og Oslo-rapporten 2003 - som går i retning av at voldtektssaker innenfor politiet nedprioriteres, overlates til unge etterforskere og anses som lavstatus saker.²¹⁹ Det er imidlertid viktig at fokuset på få domfellelser og kritikken av politiet og domstolene, ikke fører til at tiltaltes rettssikkerhet – beviskravet – svekkes. Det er nok ikke til å komme fra at det i visse voldtektssaker uavhengig av en optimal etterforskning, ikke vil være mulig med sikkerhet å slå fast at tiltalte er skyldig. En

---

²¹⁹ NOU 2008:4 s.56-58.

tenkt sak kan illustrere dette: En kvinne anmelder en kamerat for en voldtekt begått for en uke siden. Fornærmede forteller at gjerningsmannen overnattet hos fornærmede etter en bytur, og voldtok henne flere ganger i løpet av natten. Politiet har ingen bevis for skader etter vold, seksuelle skader, eller DNA. Ved avhør av anmeldte fremstår den ustraffede mannen som oppriktig og troverdig, når han forklarer at de hadde frivillig sameleie/ at han aldri har hatt seksuell omgang med fornærmede. I en sak som denne vil det etter min mening være svært vanskelig, om ikke umulig, å anse det slik at man har bevis gode nok til å tiltale og domfelle skal man overholde prinsippet om enhver rimelig tvil og det ofte uttalte prinsippet om at det er bedre at ti skyldige går fri, enn at en uskyldig domfelles. Særlig på et område som voldtekt, som representerer en alvorlig sedelighetsforbrytelse, som ved domfellelse fører med seg ubetinget fengselsstraff og en sterk stigmatisering av domfelte, kan man ikke fire på strafferettens beviskrav. Jeg slutter med således til deler av Ragnhild Hennum sin konklusjon, at man uansett så sant man ikke senker beviskravet – noe som ikke er et alternativ – vil ende opp med en rekke saker der det ikke er tilstrekkelig bevist at tiltalte er skyldig i voldtekt.²²⁰ Det viktige i disse sakene vil da være å ha et samfunn – politi, rettssystem og offentlig apparat - som møter fornærmede med respekt, og gir fornærmede mulighet til å få hjelp av helsepersonell, samtalegrupper etc, selv om saken på grunn av bevisbildet ikke har sin plass i rettssystemet.

---

²²⁰ Hennum (2004) punkt 6.

7 Litteraturliste.

7.1 Bøker.

Eskeland, Ståle. *Strafferett*. 2.utg. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag, 2006.

Andenæs, Johs. *Statsforfatningen i Norge*. 9.utg. Oslo, Universitetsforlaget, 2004.

Andenæs, Johs og Anders Bratholm. *SPESIELL STRAFFERETT Utvalgte emner*. 3.utg. Oslo, Universitetsforlaget, 1996.

Hov, Jo. *Rettergang I Sivil-og straffeprosess*. Oslo, Papinian, 1999.

Wessel, Ellen Ottesen og Guri C. Bollingmo. *The emotional witness – A study of judgments of credibility*. Oslo, Unipub AS, 2007.

Matningsdal, Magnus. *NORSK LOVKOMMENTAR Straffeloven 22.mai 1902 nr. 10*. Oslo, Gyldendal Akademiske, 2006.

Likestillingssenteret og Barneombudet. *Domstolenes holdninger i voldtekts- og sedelighetsaker. En undersøkelse av 248 rettsavgjørelser fra 1995-2000*. Oslo, 2001.

Greve, Vagn, Asbjørn Jensen og Gorm Toftegaard Nielsen.[a] *Kommenteret straffelov Speciel del*. 8.utg. København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2005.

Greve, Vagn, Asbjørn Jensen og Gorm Toftegaard Nielsen.[b] *Kommenteret straffelov Almindelig del*. 8.utg. København, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 2005.

Leijonhufvud, Madeleine og Suzanne Wennberg. *STRAFFANSVAR*. 7.utg. Stockholm, Norstedts Juridik AB, 2005.

7.2 Forarbeider.

7.2.1 Norske forarbeider.

NOU 1991:13 Seksuelle overgrep mot barn – straff og erstatning.

NOU 1997:23 Seksuallovbrudd – Straffelovkommisjonens delutredning VI.

NOU 2002:4 Ny straffelov – Straffelovkommisjonens delutredning VII.

NOU 2003:31 Retten til et liv uten vold – Menns vold mot kvinner i nære relasjoner.

NOU 2006:10 Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter.

NOU 2008:4 Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling.

Ot.prp.nr 20 (1991-92) Om endringer i straffeloven og skadeserstatningsloven m.m. (seksuelle overgrep mot barn).

Ot.prp.nr 28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven mv.(seksuallovbrudd).

Ot.prp.nr 51 (2002-2003) Om lov om endringer i straffelova mv.(styrka innsats mot tvangsekteskap mv.). Nettversjon -

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/otprp/20022003/Otprp-nr-51-2002-2003-.html?id=173140>

Ot.prp.nr 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven).

Innst.O.nr 92 (1999-2000) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven m.v.(seksuallovbrudd). Nettversjon -

<http://www.stortinget.no/inno/inno-199900-092.html>

Straffelovrådets innstilling 17.mars 1960.

Innst.S.nr.206 (1994-1995) Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Jan Simonsen om økte straffer for voldtektsforbrytelser. Nettversjon -

<http://www.stortinget.no/inns/inns-199495-206.html>

7.2.2 Utenlandske forarbeider.

Prop. 2004/05:45 En ny seksualbrottslagstiftning. Nettversjon –

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/33668>

Betænkning nr 914 Straffelovrådets betænkning om voldtægt, røveri og brandstiftelse.

København 1980. Nettversjon –

<http://www.statensnet.dk/betaenkninger/vis.cgi?nummer=0914-1980>

7.3 Nettdokument.

Kvalheim, Grete. *Flere typer voldtekt – Ungdomsvoldtekt et skjult fenomen*. 2005.

<http://www.dixi.no/flere-typer-voldtekt.77624.no.html>

[Sisert 21. oktober 2007].

Statistisk sentralbyrå. *Tabell 4: Lovbrudd anmeldt, etter type lovbrudd 1993-2006*.

Publiseringsdato 2007.

http://www.ssb.no/emner/03/05/a_krim_tab/tab/tab-2007-02-21-04.html

[Sisert 4. desember 2007].

Statistisk sentralbyrå. *Straffesakskjeden 1997-2001 Lovbrudd – fra anmeldelse til dom*.

Publiseringsdato 18.juni 2002.

<http://www.ssb.no/straffkjede/>

[Sisert 5.desember 2007].

Statistisk sentralbyrå. *Tabell 3: Lovbrudd anmeldt 1997, etter type lovbrudd og avgjørelse (per 1.1.2002)*. Antall. Publiseringsdato 18.juni 2002.

<http://www.ssb.no/straffkjede/tab-2002-06-18-03.html>

[Sisert 5.desember 2007].

Ballangrud, Anne Jorun Bolken. *Seksuelle overgrep mot kvinner med funksjonsnedsettelse*. 2007.

<http://wo.uio.no/as/WebObjects/theses.woa/wa/these?WORKID=61229>

[Sisert 8.februar 2008].

Riksadvokatens utredningsgrupper – rapport nr.1/2007. *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse m.v.*

<http://www.riksadvokaten.no/Vedlegg/Rapporter%20og%20publikasjoner/RapportRiktig080307.pdf>

[Sisert 10.januar 2008].

Ertzeid, Aina Mee. *Straffeloven § 192 om voldtekt – et supplement til pensum i spesiell strafferett*. I: Jussens Venner. Nr 06, 2006, s.337-370. (Sisert fra www.idunn.no)

[Sisert 4.mars 2008].

Steinrem, Kristin Ugstad. *Straffutmåling ved seksualforbrytelser – En undersøkelse av rettspraksis etter strl. §§ 192,195 og 196*. 2006.

<http://wo.uio.no/as/WebObjects/theses.woa/wa/these?WORKID=49371>

[Sisert 17.mars 2008].

Hennum, Ragnhild. *Den rettslige behandlingen av voldtekt – hvorfor har Norge fått kritikk av FN?* I: Materialisten. Nr1, 2004. (Sisert fra www.lovdato.no)

[Sisert 21.mars 2008].

Sørensen, Christian Børge. *Læren om statens skjønnsmargin etter EMK og betydningen for norsk domstolskontroll med forvaltningen*. I: Tidsskrift for rettsvitenskap 2004, s.135.

(Sisert fra www.lovdato.no)

[Sisert 1.april 2008].

Pape, Hilde og Kari Stefansen. *Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep*. Rapport nr. 1/2004: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

<http://www.nkvts.no/bibliotek/Publikasjoner/BokerRapporterNotater/SkjulteVolden.pdf>

[Sitert 25.mars 2008].

7.4 Artikler.

Nygard, Lars-Jonas. *Lekdommerne i strafferettspleien*. Upublisert artikkel 2008 – se vedlegg.

7.5 Personlig meddelelse.

Greve, Vagn. E-post. 6.desember 2007.

Leijonhufvud, Madeleine. E-post. 6 og 12.desember 2007. E-post. 29.mars 2008.

Joan-Søstrene. E-post. 20.desember 2007.

Gulnes, Cecilie. Telefonsamtale. 17.desember 2007.

Tuseth, Bård Sverre. Universitetsbibliotekar, Det juridiske fakultetsbibliotek UIO. E-post. 2.januar og 12.februar 2008. Svar på spørsmål vedrørende føring av notehenvvisninger.

Rønne, Eva. (Svarer på vegne av den danske Rigsadvokaten). Brev. 26.november 2007. Spørsmål om hvilke danske forarbeider som redegjør for gjeldende rett - voldtekt.

Bang, Ragna. Brev. 19.mars 2008. Medstudent som har lest korrektur på oppgaven.

Möström, Marianne. E-post. 28.mars 2008. Informationsenheten riksdagen.

Lyngstad, Torkild Hovde. E-post. 14.mars 2008. Post doktor ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved universitetet i Oslo. Spørsmål om bevisundersøkelsens metode – antall dommer, utvalg, sammenligning. Ansett fornuftig så lenge man styrer unna statistisk generalisering.

Nygaard, Lars-Jonas. E-post. 16.januar 2008. Mottagelse av artikkel ”Lekdommerne i strafferettspleien”.

7.6 Domsregister.

De norske dommene som er publisert, ligger på www.lovdata.no

De internasjonale dommene ligger på

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/search.asp?skin=hudoc-en>

7.6.1 Høyesterett - dommer og kjennelse.

Rt-1897-32

Rt-1928-631

Rt-1933-1180

Rt-1947-273

Rt-1951-726

Rt-1957-210

Rt-1974-1121

Rt-1980-979

Rt-1986-670

Rt-1986-794

Rt-1986-171

Rt-1988-1383

Rt-1988-1207

Rt-1989-517

Rt-1989-979
Rt-1990-319
Rt-1990-551
Rt-1990-760
Rt-1991-600
Rt-1991-824 (267-91)
Rt-1993-963
Rt-1994-203
Rt-1999-1718
Rt-2001-408
Rt-2002-436
Rt-2002-917
Rt-2003-687
Rt-2003-1248
Rt-2004-252
Rt-2004-1275
Rt-2005-833
HR-2005-01664-A
Rt-2006-279
Rt-2006-828

7.6.2 Lagmannsrett.

Gulating lagmannsrett dom av 28.mai 1963.

LA-1994-952
LB-2000-942
LG-2002-258
LF-2004-23629
LB-2003-747
LH-2004-108
LE-2004-33027

LB-2004-99800
LF-2006-139536
LG-2006-48976
LB-2006-147112
LB-2007-84847
LB-2007-79409
LG-2007-92399
LB-2007-34627
LG-2007-92284

7.6.3 Dommene i bevisundersøkelsen.

TOSLO-2006-8401
LB-2006-98964

Bergen tingrett dom avsagt 20. desember 2006.

LG-2007-39298

Oslo tingrett dom avsagt 31.januar 2007.

LB-2007-36143

TOSLO-2005-111589

LB-2005-172462

Dalane tingrett dom avsagt 2.oktober 2003.

LG-2003-14806

LA-1996-219

Dalane herredsrett dom 25.mai 1999.

Kristiansand tingrett dom avsagt 31.oktober 2003.

LA-2004-15425

Stavanger tingrett dom avsagt 13.juni 2007.

LG-2007-102477

Stjør-og verdal tingrett dom avsagt 7.januar 2005.

LF-2005-15934

Oslo tingrett dom avsagt 31.januar 2005.

LB-2005-21606

Oslo tingrett dom avsagt 10.februar 2005.

LB-2005-32278

7.6.4 Internasjonale dommer.

Case of X and Y v. The Netherlands. The European Court of Human Rights, Strasbourg, 26.mars 1985.

Stubbings and Others v. The United Kingdom. The European Court of Human Rights, Strasbourg, 24.september 1996.

Case of M.C. v.Bulgaria. The European Court of Human Rights, Strasbourg, 4.desember 2003.

7.6.5 Utenlandske dommer.

Sverige - NJA 1996 s.418

Danmark - DIK 1993-95(a)ø:

7.7 Lovregister.

7.7.1 Norske lover.

1814 Kongeriget Norges Grundlov av 17.mai 1814. (Grl.)

1902 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) av 22.mai 1902 nr 10. (strl.)

1981 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven) av 22.mai 1981 nr 25. (strpl.)

1989 Lov om endringer i straffeloven av 16.juni 1989 nr 68.

1992 Lov om endringer i straffeloven av 22.mai 1992 nr 49.

1994 Lov om vern mot smittsomme sykdommer av 5.august 1994 nr 55. (Smittevernloven).

1998 Lov om endringer i straffeloven av 22.mai 1998 nr 31.

1999 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) av 21. mai 1999 nr 30. (mnskr.)

2000 Lov om endringer i straffeloven av 11. august 2000 nr 76.

2005 Lov om straff (straffeloven) av 20.mai 2005 nr 28.

7.7.2 Utenlandske lover.

Brottsbalk Brottsbalk (1962:700) [Sverige]. (Brottsbalken)

Borgerlig straffelov nr.126 af 15.april 1930 [Danmark]. (Den danske straffelov)

7.8 Konvensjoner.

EMK Den europeiske menneskerettskonvensjon, Roma 1950.

8 Vedlegg.

8.1 Vedlegg – tabell: bevisundersøkelsens 10 lagmannsrettsdommer.

Tabellen har dommene vannrett og bevismomentene loddrett. Eksempel – Domfellelse sak 1, forekomsten av bevismomentene finnes ved loddrett lesing.

Momentene.	Df 1	Df 2	Df 3	Df 4	Df 5	Fri 6	Fri 7	Fri 8	Fri 9	Fri 10
Anmeldelse innen 1-2 d.	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja
Tiltalte og fornærmede - godt kjent.	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei	Nei
Fysiske skader/sekssuelle skader på fornærmede.	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
DNA tiltalte – seksuell omgang.	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei
Uendret forklaring - fornærmede.	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Uendret forklaring - tiltalte.	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja
Alkoholpåvirkning - tiltalte.	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja
Alkoholpåvirkning - fornærmede.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
Påvirkning av narkotika – tiltalte.	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Påvirkning av narkotika - fornærmede.	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Berøring av fornærmedes seksuelle vandel.	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei
Berøring av fornærmedes klesdrakt.	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Vitne observasjoner av fornærmede – samme dag som voldtekten.	Ja	Nei	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja
Fornærmede har psykiske skadevirkninger etter den påståtte voldtekten.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

Momentene.	Df 1	Df 2	Df 3	Df 4	Df 5	Fri 6	Fri 7	Fri 8	Fri 9	Fri 10
Fornærmede er hvit, og tiltalte er farget.	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja
Tiltalte er tidligere domfelt for sedelighetslovbrudd.	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Tingretten domfeller.	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Gjerningssted – bopel/hotell.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Fagdommerne i lagmannsretten frifinner tiltalte for oppreisningskravet.	....	....	.....	.....	.....	Ja	Trukket.	Ja	Ja	Nei
Aldersforskjell mellom tiltalte og fornærmede.	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Ja	Nei
Tid fra voldtekten til ankeforhandling - Ca:	2 år	3 år 1 mnd	3 år 10 mnd	1 år 9 mnd	2 år 5 mnd	2 år 2 mnd	7 mnd	1 år 1 mnd	2 år 5 mnd	1 år 5 mnd

8.2 Vedlegg – upublisert materiale.

Vedlagt materiale kommer i denne rekkefølgen:

Tilhørende bevisundersøkelsen:

Bergen tingretts dom av 20.desember 2006. (Tilhørende domfellelsessak nr.2).

Oslo tingretts dom av 31.januar 2007. (Tilhørende domfellelsessak nr.3).

Dalane tingretts dom av 2.oktober 2003. (Tilhørende domfellelsessak nr.5).

Kristiansand tingretts dom av 31.oktober 2003. (Tilhørende frifinnelsessak nr.6).

Stavanger tingretts dom av 13. juni 2007. (Tilhørende frifinnelsessak nr.7).

Stjør- og Verdal tingretts dom av 7.januar 2005. (Tilhørende frifinnelsessak nr.8).

Oslo tingretts dom av 31.januar 2005. (Tilhørende frifinnelsessak nr.9).

Oslo tingretts dom av 10.februar 2005. (Tilhørende frifinnelsessak nr.10).

Nygard, Lars-Jonas. *Lekdommerne i strafferettspleien*. 2008.

